

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Н.АЛТАНХУЯГ ТАНАА

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР**

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.cabinet.gov.mn

2013.12.18 № ХН/2692
танай _____-ны № _____-т

Асуулгын хариу хүргүүлэх тухай

Агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний талаар Монгол Улсын Ерөнхий сайдад тавьсан асуулгын хариуг Засгийн газрын холбогдох гишүүд болон нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын захирагчаас бэлтгэж ирүүлснийг Танд хүргүүлж байна.

Хүлээн авч, танилцана уу.

Хавсралт 8? хуудастай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

Д.АМАРБАЯСГАЛАН

000235027353

МОНГОЛ УЛСЫН
БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД

Арцатын 624, 23 дугаар хороо,
Хан-Уул дүүрэг, Улаанбаатар хот, 17100
Утас: 26 28 30, Цахим шуудан: contact@met.gov.mn,
Цахим хуудас: www.met.gov.mn

2023.12.15 № 01/6466
танай 2023.11.21-ны № ХЭГ/2849-Т

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ЗАСГИЙН
ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА
Д.АМАРБАЯСГАЛАН ТАНАА

Танаас ирүүлсэн 2023 оны 11 дүгээр сарын 21-ний
өдрийн ХЭГ/2849 дугаартай албан бичигтэй танилцлаа.

Монгол Улсын Ерөнхий сайдад Улсын Их Хурлын
гишүүн Н.Алтанхуягаас тавьсан асуулгаас өөрийн эрхлэх
асуудлын хүрээнд хамаарах асуудалд холбогдох хариуг
хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт 10 хуудастай.

Б.Ба

Б.БАТ-ЭРДЭНЭ

153333336

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын
2023 оны 11 дугаар сарын 15-ны өдрийн
01/6466.....дугаар албан бичгийн хавсралт

Агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр
эрхлэх асуудлын хүрээнд авч хэрэгжүүлсэн
арга хэмжээний талаарх мэдээлэл

1. Агаарын бохирдлыг бууруулахтай холбогдуулан 2008-2023 оны хугацаанд Улсын Их Хурал, Засгийн газраас баталсан хууль, тогтоол, шийдвэр тэдгээрийн хэрэгжилт, биелэлтийн талаар:

“Алсын хараа-2050” бодлогын баримт бичгийн 2.5.8. Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр 2017-2025 он, Хөрс хамгаалах, газрын доройтлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр, ЗГҮАХ-ийн 5.1.1.1, БОАЖ-ын салбарын Стратеги төлөвлөгөөний зорилт 18, Яамны тухайн оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний зорилтын хүрээнд агаарыг бохирдлыг 80 хувиар бууруулах чиглэлд ажиллаж байна.

Эрх зүйн шинэчлэлийн хүрээнд:

Агаарын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулан агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд “Монгол Улсын стандартаар тогтоосон экологийн хамгийн өндөр ангиллаас доош ангиллын автобензин, дизель түлшийг жижиглэнгээр худалдан борлуулахыг хориглох, Агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд бүх төрлийн хийн түлшээр ажилладаг халаалттай өрхөд хийн түлшний үнийн урамшуулал олгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлсэн.

Мөн сүүлийн жилүүдэд Улаанбаатар хот төдийгүй Эрдэнэт, Дархан, Арвайхээр, Баянхонгор, Даланзадгад, Мөрөн, Улаангом, Ховд зэрэг хот суурин газрын агаар дахь бохирдуулах бодисын хэмжээ агаарын чанарын стандартаас давж бохирдох болсон. 2022 онд Агаарын тухай хуулийн дагуу агаарын чанарыг сайжруулах бүсийг Нийслэл, Архангай, Өвөрхангай, Завхан, Говь-Алтай, Говьсүмбэр, Өмнөговь, Дундговь, Дорноговь, Төв, Орхон, Дархан-Уул, Увс, Баян-Өлгий, Хэнтий, Дорнод аймгийн Засаг дарга нартай хамтарсан тушаал, захирамжаар баталж, захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлсэн. Ингэснээр 2022-2023 оны халаалтын улиралд Налайх дүүргийг нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд шинээр нэмж, тус дүүргийн 7000 гаран айл өрхийг сайжруулсан шахмал түлшээр бүрэн хангах боломж бүрдсэн. Мөн орон нутагт 10 мянгаас дээш хүн амтай төв суурин газрын агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд орших гэр хорооллын айл өрхүүд шөнийн цахилгааны тарифын хөнгөлөлт эдлэх боломжтой болсон.

Дээрх эрх зүйн шинэчлэлийн хүрээнд тус яамнаас дараах ажлуудыг төлөвлөн ажиллаж байна. Үүнд:

1. Агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд бүх төрлийн хийн түлшээр ажилладаг халаалттай өрхөд олгох хийн түлшний үнийн урамшууллын хэлбэр, хувь хэмжээг тогтоох, урамшуулал олгох журам боловсруулан 4-р сард Засгийн газрын хуралд танилцуулахаар бэлтгэл ханган ажиллаж байна. Засгийн газраас хийн түлшний үнийн урамшууллын хэлбэр, хувь хэмжээг тогтоож, урамшуулал олгох журмыг баталвал 2023-2024 оны халаалтын улиралд нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд яндангүй бүс тогтоох боломж бүрдэх юм.

2. Нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд мөрдөх журамд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, нийтийн тээврийн хэрэгслийг экологийн өндөр ангиллын K5 (Евро-5) стандартын шатахууны хэрэглээнд шилжүүлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ;

3. Гэр хорооллын цахилгаан шугам сүлжээ, дэд станцын хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх ажлын хүрээнд нийслэлийн 5 дүүргийн 35 хорооны 44,037 айл өрхийг агаарын чанарыг сайжруулах “ЯНДАНГҮЙ БҮС”-д хамруулж, цахилгаан халаагуураар халаах техникийн боломжтой 11,361 өрхийг цахилгаан халаагуураар, үлдсэн 32,676 өрхийг сэргээгдэх эрчим хүч, хийн түлшээр хангах тооцоо судалгаа хийж, эрх зүйн орчинг бүрдүүлнэ;

4. Автотээврийн хэрэгслээс үүсэх агаарын бохирдлыг бууруулах зорилгоор байгаль орчинд ээлтэй бүрэн цахилгаан автомашины хэрэглээг дэлхийн чиг хандлагатай уялдуулан 2025 онд 10-20%, 2030 онд 25-30%-д хүргэх бодлогын зорилтын хүрээнд Цахилгаан автомашиныг 2030 он хүртэл Онцгой албан татвараас хөнгөлөх, чөлөөлөх, цахилгаан автомашины түргэн цэнэглэгчийг Гааль, НӨАТ-аас чөлөөлөх, улсын хэмжээнд түргэн цэнэглэгч станцын сүлжээ байгуулах, шинээр баригдах барилга, орон сууцны авто зогсоолд зогсоолын тооноос хамааран 1-2 түргэн цэнэглэгчтэй байх шаардлагыг барилгын зураг төслийн шатанд хянаж, баталдаг байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх, цахилгаан автомашиныг төлбөртэй зогсоолын төлбөрөөс бүрэн чөлөөлөх, шөнийн цагт үнэ төлбөргүй цэнэглэх, банкны зээлд өргөнөөр хамруулах боломжийг бүрдүүлэх зэрэг ажлыг санаачлан шаардлагатай тооцоо судалгаа хийх талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллаж байна.

5. Агаар бохирдуулах бусад эх үүсвэрүүдэд /асфальтобетон хольцын үйлдвэр, зуурмаг, хайрга дайрганы үйлдвэр, хуванцар, яс боловсруулах үйлдвэр гэх мэт/ хяналт тавих экологийн нэгдсэн стандартын төсөл боловсруулна.

Эдгээр арга хэмжээг авч хэрэгжүүлснээр Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, “Монгол улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл, Агаар орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөрт туссан Улаанбаатар хотын агаарын бохирдлыг 80% хүртэл бууруулах зорилтын хэрэгжилтийг хангахад бодитой хувь нэмэр оруулах ач холбогдолтой ажлууд болно гэж үзэж байна.

Бусад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний талаар:

2022 оны 10 дугаар сарын 05-ны өдрөөс эхлэн Улаанбаатар хотын агаарын чанарын төлөв байдалд гарч буй өөрчлөлтөд суурин болон явуулын тандалт, мониторинг хийх, “Таван толгой түлш” ххк-ийн сайжруулсан шахмал түлшний чанар, стандартын хэрэгжилтэд хяналт тавих ажлын хүрээнд сайжруулсан шахмал түлшнээс дээж авч шинжилгээ хийх, шахмал түлшний стандартыг сайжруулах талаар санал боловсруулан холбогдох байгууллагуудад шаардлага хүргүүлэн ажилласан.

Агаарын бохирдлын эсрэг Ази, номхон далайн дээд түвшний чуулга уулзалтыг 2023 оны 3 дугаар сарын 2-3-ний өдрүүдэд Улаанбаатар хотноо амжилттай зохион байгууллаа.

Чуулганы хуралдаанаар улс орнууд Эрчим хүчний салбараас агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллийн үнэлгээний загвар боловсруулсан, Олон улсын судалгааны хамтарсан баг, сүлжээ байгуулсан, Geo-station хиймэл дагуул ашиглан агаарын бохирдлын тооцоо, судалгааг нарийвчилж гаргаж чаддаг болсон, Зүүн өмнөд Азийн 13 орныг Пандорагийн нэгдсэн сүлжээнд холбон мэдээлэл солилцож байгаа, “Хөх тэнгэр” санаачилга дэвшүүлж, шинжлэх ухааны хүрээнд, шинэ санаачилгыг дэмжих чиглэлээр тодорхой ажлуудыг хийсэн талаар улс орнууд харилцан сайн туршлагаа хуваалцлаа.

Чуулганаас агаарын чанарын хяналт, мониторингийг сайжруулахад Япон, Солонгос, Хятад улсын шилдэг туршлагыг улс, орнуудад түгээх, хил дамнасан агаарын бохирдлоос хохирол амсаж байгаа хотуудад анхаарах, өнгөрсөн хугацаанд улс орон бүр тус тусдаа хийж ирсэн судалгааг цаашид хамтарсан байдлаар хийх, Ази Европыг холбосон хамтын ажиллагааны бүтцийг бий болгох, агаарын бохирдлын асуудлаа шийдвэрлэсэн улс орнуудтай хамтран дараагийн форумыг зохион байгуулах зэрэг олон чухал санал санаачилга, уриалга гарган цаашид бүс нутгийн түвшинд улам илүү үр дүнтэй хамтын ажиллагааг өрнүүлж, ногоон санхүүжилтийг сан байгуулж, хамтарсан төсөл, хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэхээр харилцан тохиролцсон үр дүнтэй арга хэмжээ болсон.

Улаанбаатар хотын агаарын чанарын 2022 оны жилийн төлөв байдал

Агаар бохирдуулах бодисын 2022 оны жилийн дундаж агууламжийг 2021 оны жилийн дундаж агууламжтай харьцуулахад PM2.5 тоосонцор 3 мкг/м³-ээр буюу 7 %-аар, PM10 тоосонцор 1 мкг/м³-ээр буюу 1 %-аар тус тус бага байна.

Бохирдуулах бодисын нэр	Агаарын чанарын стандарт MNS 4585:2016	Жиийн дундаж агууламж, мкг/м ³			
	Хүлцэх агууламж, мкг/м ³	2019 он	2020 он	2021 он	2022 он
PM2.5 тоосонцор	25	60	49	44	41
Хүхэрлэг хий, SO ₂	20	29	47	66	63
PM10 тоосонцор	50	124	90	89	88
Азотын давхар исэл, NO ₂	40	38	37	36	40

2. Агаарын бохирдлыг бууруулах асуудлаар 2008-2023 онд байгуулагдсан төрийн байгууллага, бүтэц нэгжүүд нь /Нийслэлийн агаарын бохирдлыг бууруулах Үндэсний хороо гэх мэт нэр нь өөрчлөгдөж байсан/ ямар эрх зүйн актаар байгуулагдсан болон түүний харъяалагдаж байсан байгууллага, удирдлага, үйл ажиллагааны талаарх дэлгэрэнгүй мэдээлэл:

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2011 оны 43 дугаар зарлигаар “Нийслэлийн агаарын бохирдлыг бууруулах үндэсний хороо” анх байгуулагдсан.

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2014 оны 151 дүгээр захирамжаар Үндэсний хорооны бүрэлдэхүүнийг шинэчлэн, ажиллах журмыг баталсан.

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2015 оны 247 дугаар захирамжаар Үндэсний хорооны бүрэлдэхүүн болон ажиллах журмыг шинэчлэн баталсан.

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2017 оны 51 дүгээр захирамжаар Үндэсний хороог Ерөнхий сайдаар ахлуулан шинэчлэн байгуулж, дэд даргаар Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд томилогдсон.

Ерөнхий сайдын 2018 оны 116 дугаар захирамжаар Үндэсний хорооны нарийн бичгийн дарга нь Ажлын албаны даргаар ажиллахаар томилогдсон. /2018 оны 6 сар/

Ерөнхий сайдын 2018 оны 160 дугаар захирамжаар Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд Үндэсний хорооны дарга байхаар зохион байгуулсан. /2018 оны 9 сар/

Үндэсний хорооны 2018 оны 18/04 дүгээр тогтоолоор ЦЕГ, МХЕГ, ОБЕГ, “МБОИЗ” ТББ зэрэг байгууллагын дарга, төлөөллүүд болон НҮБ-ын Хүүхдийн сангийн суурин төлөөлөгч нь ажиглагч статусаар тус тус ажиллаж эхэлсэн. /2018 оны 12 сар/

Үндэсний хорооны 2019 оны 19/04 дүгээр тогтоолоор Үндэсний хорооны ажиллах журмыг шинэчлэн баталсан.

“Үндэсний хорооны бүрэлдэхүүн шинэчлэх тухай” 2020 оны 20/03 дугаар тогтоолоор бүрэлдэхүүнийг шинэчлэн тогтоож дарга болон гишүүд нийт 31 хүний бүрэлдэхүүнтэй үйл ажиллагаагаа өргөжүүлэн, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна.

Үндэсний хорооны 2021 оны 21/01 дүгээр тогтоолоор Ажлын албаны бүтэц, орон тоог шинэчлэн 12 албан хаагчийн бүрэлдэхүүнтэй байхаар баталсан.

Засгийн газрын 2023 оны 02 дугаар сарын 01-ний өдрийн 38 дугаар тогтоолоор Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хорооны бүрэлдэхүүнийг шинэчлэн баталсан. Үндэсний хороо нь 21 хүний бүрэлдэхүүнтэй, зургаан сайд, дөрвөн дэд сайд, Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын захирагч, дөрвөн ахлах зөвлөх, зургаан газар нэгжийн даргаас бүрдсэн бөгөөд хорооны даргаар Эрчим хүчний сайд Б.Чойжилсүрэн, орлогч даргаар Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд Б.Бат-Эрдэнэ ажиллаж байна.

Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хорооны 2023 оны 03 дугаар сарын 30-ны өдрийн анхдугаар хурлаар “Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хорооны 2023 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний зарим арга хэмжээг” баталсан.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2023 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдрийн 396 дугаар тогтоолоор Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хороог татан буулгасан.

11. Айл өрхүүдэд хэрэгжиж буй сайжруулсан түлшний /Мидлинг/ найрлага, чанарын талаарх дэлгэрэнгүй мэдээлэл, мөн зарцуулсан төсөв хөрөнгө, өр төлбөртэй холбоотой дэлгэрэнгүй мэдээлэл:

Сайжруулсан түлшний үндсэн түүхий эд болох мидлингийн чанарт хяналт хийх ажлын хүрээнд Өмнөговь аймгийн Цогтцэций сумын нутаг дахь “Эрдэнэс Таван Толгой” ХК-ийн мидлингийн ачилтын талбай, “Энержи Ресурс” ХХК-ийн овоолгын талбайгаас хяналтын дээж авч, Ашигт малтмал, газрын тосны газрын лаборатори болон Геологийн төв лабораторид техникийн шинжилгээ хийлгүүлсэн.

Шинжилгээний дүнгээр Монгол Улсын стандарт “Баяжуулсан нүүрс. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 6226:2011”-ын шаардлагыг хангаж байна.

“Энержи Ресурс” ХХК-ийн талбай дахь бусад аж ахуйн нэгж, байгууллагад худалдан борлуулдаг мидлингээс дээж авч техникийн шинжилгээ хийлгэн үр дүнг ТТТ ХХК-ийн ашиглаж байгаа мидлингтэй харьцуулсан. Шинжилгээний дүнгээс харахад Энержи Ресурс ХХК-аас Таван толгой түлш ХХК-д нийлүүлж байгаа мидлинг бусад ААНБ-д худалдан борлуулдаг мидлингээс хүхрийн хэмжээ 0.2%, үнслэг 3.1%-аар бага, илчлэг 640 ккал/кг-аар их байна.

Сайжруулсан шахмал түлшний үндсэн түүхий эд болох мидлингийн техникийн шинжилгээ хийлгэсэн дүгнэлтээр сайжруулсан шахмал түлшний үндсэн түүхий эд болох мидлингийн үзүүлэлт нь “Баяжуулсан нүүрс. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 6226:2011”, сайжруулсан шахмал түлшний үзүүлэлт нь “Сайжруулсан хатуу түлш. Техникийн шаардлага MNS 5679:2022” стандартын шаардлагыг хангаж байна.

“Таван толгой түлш” ХХК-ийн зүүн, баруун бүсийн түлшний үйлдвэрийн сайжруулсан түлшний үйлдвэрлэл, борлуулалт, нөөцлөлтийн талаарх өдөр бүрийн мэдээллийг 2022 оны 10 дугаар сарын 05-наас 12 дугаар сарын 01-ний өдрийг хүртэлх мэдээллийг хүснэгтээр нэгтгэв.

Ажиллаж байгаа шугамын тоо	Үйлдвэрлэсэн шахмал түлш, тн	Борлуулалтад гарсан түлш, тн	Нийт нөөц, тн		
			Шахмал түлш	Мидлинг	Барьцалдуулагч
13	113988.2	123412.2	102758.7	331020	5852
Баруун бүсийн үйлдвэрлэл: 9 шугам			Зүүн бүсийн үйлдвэрлэл: 4 шугам		
Үйлдвэр	Үйлдвэрлэсэн түлш, тн	Эвдрэл гарсан шугам, цаг шалтгаан	Үйлдвэр	Үйлдвэрлэсэн түлш, тн	Эвдрэл гарсан шугам, цаг шалтгаан
1-р үйлдвэр	18378	Хэвийн	1-р үйлдвэр	-	-
2-р үйлдвэр	30456	Хэвийн	2-р үйлдвэр	23637.9	Хэвийн
3-р үйлдвэр	22548	Хэвийн	3-р үйлдвэр	15572.3	Хэвийн
4-р үйлдвэр	3396	Хэвийн			

Таван толгой түлш ХХК-ийн баруун, зүүн бүсийн 2 үйлдвэрийн хэмжээнд нийт 10 шугам өдөрт 1700-1900 тн шахмал түлш үйлдвэрлэж байгаа нь үйлдвэрийн нийт хүчин чадлын дөнгөж 25%-ийг эзэлж байна. 2022 оны 10 дугаар сарын 24-ний өдрийн байдлаар нийслэлийн хэмжээнд нийт 59 агуулах, саравчид 120 мянган тн сайжруулсан түлшний нөөц, 318.8 мянган тн мидлингийн нөөц, 378тн барьцалдуулагчийн нөөц байна.

15. Агаарын чанарын үзүүлэлтийг ямар параметруудээр Улаанбаатар хотын хэчнээн цэгт хэмжиж байгаа талаар:

Улаанбаатар хотод 19 цэгт агаарын чанарын хяналт шинжилгээний автомат харуул ажиллаж агаарт байх түгээмэл 6 бохирдуулах бодис хүхэрлэг хий /SO₂/, азотын давхар исэл /NO₂/, тоосонцор /PM₁₀, PM_{2.5}/, нүүрстөрөгчийн дутуу исэл /CO/, озон /O₃/-ны агууламжийг мкг/м³-ээр тооцоолон мэдээлж байна.

Агаар дахь түгээмэл тархацтай бохирдуулах бодисын хүлцэх агууламж болон физикийн сөрөг нөлөөллийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ болох агаарын чанарын стандарт /MNS4585:2016/ 2016 онд өөрчлөгдөж одоо ашиглагдаж байна.

(SO₂) хүхэрлэг хий, (NO₂) азотын ислүүд, (CO) нүүрстөрөгчийн дутуу исэл, (O₃) озон, PM₁₀ болон PM_{2.5} тоосонцрыг 15-30 минут тутамд 24 цагийн турш тасралтгүйгээр хэмжилт хийж дүн мэдээг Цаг уур, орчны шинжилгээний газрын төв мэдээллийн серверт хадгалагдаж байна.

Агаарын чанарын индексээр 2013 онд тооцоолж эхэлсэн ба 2018 онд мөн шинэчлэгдсэн.

16. Параметруудийг тооцоолон гаргаж буй аргачлалыг хэзээ, хэдэн удаа өөрчилсөн талаар:

БОАЖСайдын 2016 оны 01 дүгээр сарын 05-ны өдрийн А/02, Цаг уур, орчны шинжилгээний газрын даргын Хөтөлбөр батлах тухай 2016 оны 01 дүгээр сарын 07-ны өдрийн А/02 дугаар тушаалын дагуу агаарын чанарын хяналт шинжилгээ хийгдэж түүний мэдээ мэдээллийг БОАЖСайдын 2018 оны 07 дугаар сарын 04-ний өдрийн А/222 дугаар тушаалаар батлагдсан Агаарын чанарын мэдээ гаргах журмын дагуу мэдээлж байна.

17. Агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр цаашид авах арга хэмжээний талаар:

Нэг. 4 кВт-ийн чадалтай цахилгаан халаагуураар халаах техникийн боломж бүрдүүлсэн 5 дүүргийн 35 хорооны 44 мянган айл өрхийг “ЯНДАНГҮЙ БҮС”-д хамруулж, цахилгаан болон хийн халаалтад шилжүүлэн агаар бохирдуулах эх үүсвэрийн тоог 25-аас доошгүй хувиар бууруулна.

Тус зорилтын хэрэгжилтийг хангахад:

Засгийн газар: Агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд бүх төрлийн хийн түлшээр ажилладаг халаалттай өрхөд олгох хийн түлшний үнийн урамшууллын хэлбэр хувь хэмжээг тогтоох, урамшуулал олгох журам баталж, 15000 өрхийн хийн халаалтын ашиглалтын зардалд үзүүлэх хөнгөлөлт 18 тэрбум төгрөгийг Улсын төсвөөс санхүүжүүлэх. Түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглох тухай Засгийн газрын 2018 оны 62 дугаар тогтоолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж “Яндангүй бүс”-д бүх төрлийн хатуу түлш хэрэглэхийг хориглох.

БОАЖЯ: Нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд яндангүй бүсэд авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний урьдчилсан тооцоо судалгаа, ТЭЗҮ-ийг боловсруулах, хийн түлшний халаалтад шилжүүлэхээр төлөвлөж буй 15-аас доошгүй мянган өрхийг хийн халаалтын тоног төхөөрөмжийг ногоон зээлээр авахад шаардагдах 2.5 тэрбум төгрөгийн хүүгийн татаасыг олгох. Яндангүй бүсэд хамрагдсан айл өрхийг ногоон зээлийн багц (эрчим хүчний хэмнэлттэй, дулаан алдагдал багатай хайбрид болон пассив орон сууц, Монгол гэрийн иж бүрэн дулаалга, хийн болон цахилгаан халаагуур, эко ариун цэврийн байгууламж, ногоон байгууламж)-ын бүтээгдэхүүнээр хангах бодлого хэрэгжүүлэх.

ЭХЯ: Яндангүй бүсд орсон өрхөд үзүүлэх эрчим хүчний тарифт өөрчлөлт оруулж, оргил ачааллын үеийн тарифыг хөнгөлөх, яндангүй бүсэд хамрагдах айл өрхийн цахилгаан хангамжийн найдвартай байдлыг хангаж, сайжруулсан түлшний өртөг, шөнийн тарифын хөнгөлөлтийн өртгийн зөрүү тооцоог гаргаж улсын төсвөөс санхүүжүүлэх тооцоо судалгаа хийх.

УУХҮЯ: Гэр хорооллын айл өрхийг хийн түлшээр тасралтгүй найдвартай хангах, нөөц бүрдүүлэх, хийн түлшний өнөөгийн зах зээлийн үнийг бууруулах боломжийг судлах.

СЯ: Хийн түлшний үнийг бууруулах зорилгоор татварын оновчтой бодлого явуулах

НЗДТГ: Яндангүй бүсэд хамрагдах өрхийн судалгаа, бүсийн зураглалыг нарийвчлан гаргаж, яндангүй бүс тогтоож байгаа талаар олон нийтэд зарлан мэдээлэх, цахилгаан болон хийн халаагуурын хэрэглээнд дүүрэг, хороогоор дамжуулан бүртгэл, хяналт хийх шаардлагатай.

Хоёр. Цахилгаан тэжээлт болон шингэрүүлсэн хийгээр ажилладаг автомашинд ногдуулах онцгой албан татварын хэмжээг үйлдвэрлэгдсэн оноос хойших хугацааг харгалзан ялгавартайгаар тогтоох.

Үйлдвэрлэгдсэн оноос хойших хугацаа /жилээр/

0-3 жил 4-6 жил 7-9 жил 10 ба түүнээс дээш жил

0 хувь 10 хувь 25 хувь 50 хувь

СЯ: Тогтоолын төслийг Засгийн газрын хуралдаанд хэлэлцүүлэх.

Гурав. Нийтийн тээврийн хэрэгслийг зөвхөн Евро5 ангиллын түлшээр хангах

Нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд мөрдөх журамд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, нийтийн тээврийн хэрэгслийг экологийн өндөр ангиллын К5 (Евро-5) стандартын шатахууны хэрэглээнд шилжүүлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.

НЗДТГ: Нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагуудтай зөвхөн Евро5 ангиллын түлш ашиглах гэрээ байгуулах, Нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд мөрдөх журамд нэмэлт өөрчлөлт оруулах.

УУХҮЯ: Нийтийн тээврийн хэрэгслийг бүрэн Евро5 ангиллын түлшээр хангах нөөц бүрдүүлэх.

Дөрөв. Усан халаалтын зуухны технологийн шинэчлэл хийх

Нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд үйл ажиллагаа явуулж байгаа дулаан үйлдвэрлэх, түгээх тусгай зөвшөөрөлтэй 20 аж ахуйн нэгж байгууллагын 173 усан халаалтын зуухнаас Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны харьяа сургууль, цэцэрлэгийн халаалтын зуух 29.5%, Эрүүл мэндийн яамны харьяа эмнэлгийн халаалтын зуух 2.9%, Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын харьяа хорооны халаалтын зуух 6.3%, Батлан хамгаалахын яамны харьяа цэргийн ангийн халаалтын зуух 12.1%, Хууль зүйн дотоод хэргийн яамны харьяа хорих ангийн халаалтын зуух 16.8%-ийг тус тус эзэлж байна.

№	Объект	Зуухны тоо	Салбар
1	Цэцэрлэг	13	Боловсрол, шинжлэх ухааны яам
2	Сургууль	38	
3	Эмнэлэг	5	Эрүүл мэндийн яам
4	Хороо	11	Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар
5	Цэргийн анги	21	Батлан хамгаалахын яам
6	Хорих анги	29	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам
НИЙТ		117	

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэгт сайд нар “Агаарын бохирдлын эсрэг үйл ажиллагаа хэрэгжүүлэх асуудал”-ыг хариуцахаар, мөн Мөн Монгол Улсын сайд, Нийслэл Улаанбаатар хотын авто замын

түгжрэлийг бууруулах Үндэсний хорооны дарга нь “хотын төвлөрлийг сааруулах, түгжрэл болон агаарын бохирдлыг бууруулах зохицуулалтын асуудал”-ыг хариуцахаар тус тус хуулинд заасан байдаг.

Иймд дээрх усан халаалтын зуухнуудад технологийн шинэчлэл хийхэд шаардагдах төсвийг холбогдох асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага нь тухайн жилийн төсөвтөө суулган шийдвэрлэх хэрэгцээ шаардлага байна.

Ингэснээр эдгээр зуухны хэрэглэж байгаа 126064 тн түүхий нүүрснээс агаарт хаягдах 1047 тн хүхэрлэг хий, 245 тн азотын давхар исэл, 4176 тн нүүрстөрөгчийн дутуу исэл, 1146 тн PM10 тоосонцор, 893 тн PM2.5 тоосонцор агаарт хаягдахыг таслан зогсоох боломжтой.

Хавсралт 1

ОЛОН УЛСЫН ЖИШЭЭ

Бээжин хот

1990-ээд онд Бээжингийн хүн ам 13.6 сая хүрч, аж үйлдвэр эрчимжиж, нүүрсний хэрэглээ хамгийн өндөр дүнгээр өсөж байсан. Бээжин хотын захиргаанаас агаарын бохирдлыг бууруулах шат дараатай арга хэмжээ хэрэгжүүлж, долоо хоног тутмын агаарын чанарын тайланг нийтэлж эхэлсэн байна.

Агаарын бохирдлын гол шалтгаан: Автомашины утаа

Бээжин хот 2013 оны 9 дүгээр сард Агаарын бохирдолтой тэмцэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг баталсан. Төлөвлөгөөний хүрээнд дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн. Үүнд:

1. Агаарын чанарын стандартыг чангатгасан
2. Хотын удирдлагаас бензинээр явдаг машинд сугалаагаар дугаар олгодог болж, харин цахилгаан автомашинд ямар нэгэн саадгүй шууд дугаар олгож эхэлсэн
3. Хуучин машин ашиглахыг хориглож, замын хөдөлгөөнд оролцож буй автомашинуудын насжилтыг шалгах давтамжийг нэмэгдүүлсэн
4. Машины оронд дугуй унахыг дэмжихийн тулд дугуй түрээслэх, ээлжлэн ашиглах механизмуудыг нэвтрүүлсэн
5. Нүүрсээр ажилладаг зуухны хэрэглээг хязгаарлаж, иргэдийг цэвэр түлшээр хангасан
6. Бээжин хот болон түүний эргэн тойронд доройтсон экосистемийг сэргээж, хотын ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх замаар шороон шуургыг бууруулсан.

Үр дүн: 2013-2017 оны таван жилийн хугацаанд нарийн ширхэгтэй тоосонцрын бохирдол (PM2.5) Бээжин хотод 35%, ойр орчмын бүс нутгуудад 25% буурчээ. Бээжингийн агаарын бохирдолтой тэмцэх төсөв 2013 онд 3 тэрбум юань буюу 434 сая ам.доллар байсан бол 2017 онд 18 тэрбум юань (2.6 тэрбум ам. доллар) болж нэмэгджээ.

Агаарын бохирдлыг бодитоор бууруулж чадсан нь дараах хүчин зүйлстэй холбоотой. Үүнд:

1. Эрх зүйн орчин, хуулийн хэрэгжилт
2. Системчилсэн төлөвлөгөө
3. Орон нутгийн стандарт
4. Агаарын бохирдлын мониторингийн өндөр хүчин чадал

5. Бээжин болон ойр орчмын хот, суурин газруудын захиргаадын уялдаатай үйл ажиллагаа

Эх сурвалж: Бээжингийн агаарын бохирдлоос салсан 20 жилийн туршлага тайлан, НҮБ-ын Байгаль орчны хөтөлбөр

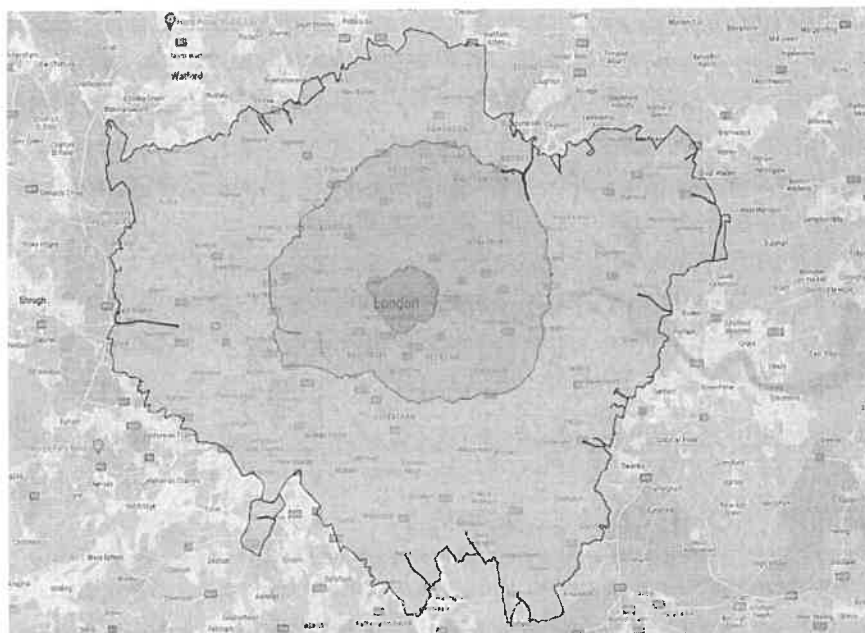
Лондон хот

Лондонгийн агаар бохирдуулагч хоёр гол хүчин зүйл бол азотын давхар исэл (NO₂) ба тоосонцор (PM_{2.5}) юм.

Агаарын бохирдлын гол шалтгаан: цаг агаар, газарзүйн онцлог, ойр орчмын хот, суурин газруудын утаа ялгаруулагч эх үүсвэрүүд нөлөөлж байна.

NO₂-ын концентрацийг бууруулахад хамгийн том хувь нэмэр оруулсан нь Хотын захирагчийн санаачилсан Бохирдол багатай бүс (Ultra Low Emission Zone, ULEZ) юм. Үүнээс гадна тус хотод автобусны паркийг сайжруулах, эрчим хүчний хэмнэх, ногоон дэд бүтцийг сайжруулах зэрэг арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн байна.

Бохирдол багатай бүс нь анх Лондонгийн жижиг, төвийн бүсийг хамарч байсан бол 2021 оны 10 дугаар сард хэмжээг нь өргөтгөсөн. 2023 оны 8 дугаар сард уг бүсийг дахин өргөтгөхөөр төлөвлөж байгаа. Түлшний стандартын шаардлага хангаагүй автомашин, автобус зэрэг нь тус бүсээр зорчиж байгаа тохиолдолд өдөрт 12.5 фунт стерлинг төлдөг.

Лондонгийн бага ялгаралтай бүс (Улаан- 2019 онд анх тогтоосон бүс
Цэнхэр- 2021 онд өргөтгөсөн бүс)

Үр дүн: 2019 оны 7-9 сарын хооронд азотын давхар ислийн (NO₂) концентраци 29%, 2017 оны 2-р сараас 2020 оны 2-р сарын хооронд NO₂-ийн концентраци 44% - иар буурсан байна.

Эх сурвалж: Агаарын бохирдлыг бууруулах нь: Лондонгийн агаарын бохирдол судалгаа

https://www.london.gov.uk/sites/default/files/london_assembly_environment_committee_-_air_quality_report_-_february_2021.pdf

**АЙЛ, ӨРХИЙГ ХИЙН ХАЛААЛТАНД
ШИЛЖҮҮЛЭХ ТООЦОО**

2023 он

Улаанбаатар хот

№	Сарууд	10	11	12	1	2	3	4	Нийт
1	1 өрхийн LPG хэрэглээ /кг/	86	116	170	168	113	94	82	899
2	1 өрхийн ашиглалтын зардал (төг)	249,400	336,400	493,000	487,200	327,700	272,600	237,800	2,404,100
3	1 өрхөд үзүүлэх LPG үнийн хөнгөлөлт /50%/	124,700	168,200	246,500	243,600	163,850	136,300	118,900	1,202,050
15000 өрхийн хийн халаалтын ашиглалтын зардал болон хөнгөлөлтийн дүн									
4	Зардал (тэрбум төг)	3,7	5	7,4	7,4	4,9	4,1	3,6	36,1
5	Хөнгөлөлт /50%/ (тэрбум төг)	1,9	2,5	3,7	3,7	2,5	2	1,8	18
Хийн халаалтын тоног төхөөрөмжид олгох "Ногоон зээл"-ийн хүүгийн татаас 6%									
6	Хийн халаалтын тоног төхөөрөмжийн 1 өрхийн зардал	Өрхийн тоо			Нийт үнэ /Тэрбум төг/		1 жилд олгох хүүгийн татаас /Тэрбум төг/		
7	2,800,000	15,000			42		2,5		

**УЛААНБААТАР ХОТЫН АГААРЫН ЧАНАРЫН ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ХАРУУЛУУДЫН ШИНЭЧЛЭХ ШААРДЛАГАТАЙ БАГАЖ, СЭЛБЭГИЙН ЖАГСААЛТ
/2023 ОНЫ 12 САРЫН БАЙДЛААР/**

№	Нэр	Байршил	Ажиллагааны байдал	Шинээр солих шаардлагатай багаж тоног төхөөрөмж	Үнэ /төгрөг/
1	УБ-1	Мишээл экспо	Солих шаардлагатай	1. PM2.5 тоосонцрын анализатор 2. Цаг уурын сенсор, кабел 3. Хийн калибратор	100.000.000 12.000.000 50.000.000
2	УБ-2	Баруун 4-н зам	Солих шаардлагатай	4. Азотын ислүүдийн анализатор 5. Хүхэрлэг хийн анализатор	90.000.000 80.000.000
3	УБ-3	1-р хороолол	Солих шаардлагатай	6. Хүхэрлэг хийн анализатор	80.000.000
4	УБ-4	Бөхийн өргөө	Солих шаардлагатай	7. PM10 тоосонцрын анализатор 8. Хүхэрлэг хийн анализатор 9. Азотын ислүүдийн анализатор	100.000.000 80.000.000 90.000.000
5	УБ-5	100-н айл	Солих шаардлагатай	10. PM2.5 тоосонцрын анализатор 11. Нүүрстөрөгчийн дутуу ислийн анализатор	100.000.000 75.000.000
6	УБ-7	Цахилгаан станц	Солих шаардлагатай	12. PM2.5 тоосонцрын анализатор 13. Нүүрстөрөгчийн дутуу ислийн анализатор 14. Азотын ислүүдийн анализатор	100.000.000 80.000.000 90.000.000
7	УБ-8	Ургах наран хороолол	Солих шаардлагатай	15. PM10 тоосонцрын анализатор 16. PM2.5 тоосонцрын анализатор 17. Азотын ислүүдийн анализатор	100.000.000 100.000.000 90.000.000
8	УБ-11	Хайлааст	Солих шаардлагатай	18. Хийн калибратор	50.000.000
9	УБ-12	5-н буудал	Солих шаардлагатай	19. PM2.5 тоосонцрын анализатор	100.000.000
10	УБ-13	Зайсан	Солих шаардлагатай	20. Хийн калибратор 21. Азотын ислүүдийн анализатор	50.000.000 90.000.000
13				Нийт 1.707.000.000	

Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хорооноос 2022 онд 6 анализатор сольсон. Анх 2010 онд тоног төхөөрөмжүүд шинээр суурилагдаж ашиглаж эхэлсэн. 2010-2023 он хүртэл 13 жил ашиглагдаж, удаан жилийн байнгын ашиглалт, агаарын бохирдол ихтэйгээс шалтгаалж шаардлагатай тоног төхөөрөмжийг солих хэмжээнд хүрээд байна.

THE WORLD BANK
IBRD · IDA | WORLD BANK GROUP

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ
ДАРГАЙН ТАМГЫН ТАСАР

УЛААНБААТАР ХОТЫН ЦЭВЭР АГААР
НЭМЭЛТ САНХҮҮЖИЛТИЙН ТӨСӨЛ

2022 ЖИЛИЙН ЭЦСИЙН ТАЙЛАН

УЛААНБААТАР ХОТЫН ЦЭВЭР АГААР
НЭМЭЛТ САНХҮҮЖИЛТИЙН ТӨСӨЛ

Гарчиг

Товчилсон үг	02
Төслийн товч мэдээлэл	03
А Бүрэлдэхүүн: Гэр хорооллын нарийн тоосонцрыг бууруулах	05
А1. Халаалтын зуухны үйл ажиллагааг зогсоон, төвлөрсөн дулааны системд холбох	05
А2. Нийслэлийн агаарын чанарыг хянах хоёр иж бүрэн суурин харуул ханган нийлүүлж, суурилуулах	07
А3. Улаанбаатар хотын төвийн болон гэр хорооллын бүсэд байрлалтай сургууль, цэцэрлэгийг дулаалах	08
А4. Төвлөрсөн дулаанд холбогдох боломжгүй байршил дахь сургууль, цэцэрлэгийн халаалтыг газрын гүний дулаанаар шийдэх туршилтын төсөл	15
А5. Гэр хорооллын байшин, гэр сууцны дулаан алдагдлыг бууруулах	18
Б Бүрэлдэхүүн: Улаанбаатар хотын төвийн хэсгийн нарийн тоосонцрыг бууруулах	20
Б1. Улаанбаатар хот дахь угсармал орон сууцны дулаан алдагдлыг бууруулах	20
В Бүрэлдэхүүн: Төслийн менежмент, хяналт үнэлгээ	26
В1. Төслийн менежмент	26
В2. Хяналт шинжилгээ, үнэлгээ	30
В3. Олон нийтийн харилцаа	35
Г Бүрэлдэхүүн: Гэр хорооллын сонгогдсон байршил дахь айл өрхийн халаалтыг цахилгаанаар шийдэх үйл ажиллагаа	37
Г1. "Халаалт, дулаалгын цогц шийдэл" бүхий хөтөлбөр	37
Төслийн санхүүгийн удирдлага	40
Байгаль орчин, нийгмийн талаарх стандартын хүрээний хэрэгжилт	42
Төслийн худалдан авах ажиллагаа	46
Дүгнэлт	49

ТОВЧИЛСОН ҮГ

УБЦА НСТ	Улаанбаатар хотын Цэвэр агаар нэмэлт санхүүжилтийн төсөл
ДБ	Дэлхийн банк
ОУХА	Олон улсын хөгжлийн ассоциаци
МУЗГ	Монгол улсын Засгийн газар
НЭДТГ	Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар
СЯ	Сангийн яам
ТУХ	Төслийн удирдах хороо
ТХН	Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж
ЭХЯ	Эрчим хүчний яам
БОАЖЯ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
НМХГ	Нийслэлийн Мэргэжлийн хяналтын газар
НАБТГ	Нийслэлийн Агаарын бохирдолтой тэмцэх газар
ЦУОШГ	Цаг уур, орчны шинжилгээний газар
ОББҮХ	Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хороо
ЗАА	Захирагчийн ажлын алба
НХОГ	Нийслэлийн хөрөнгө оруулалтын газар
НБГ	Нийслэлийн боловсролын газар
НХБХГ	Нийслэлийн хот байгуулалт хөгжлийн газар

ТӨСЛИЙН ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ

Төслийн нэр	Улаанбаатар хотын Цэвэр агаар нэмэлт санхүүжилтийн төсөл
Төслийн хэрэгжих хугацаа	2020–2023 он
Төслийн дугаар	УВСАР (P122320)
Санхүүжилтийн эх үүсвэр	Олон Улсын Хөгжлийн Ассоциаци
Төсөл хэрэгжүүлэх байгууллага	Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар
Төсөл хэрэгжүүлэгч нэгж	УБЦА НСТ-ийн Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж
Төслийн санхүүжилт	12.00 сая ам.доллар
Бүрэлдэхүүн хэсэг	<p>А. Гэр хорооллын нарийн тоосонцрыг бууруулах</p> <p>Б. Улаанбаатар хотын төвийн хэсгийн нарийн тоосонцрыг бууруулах</p> <p>В. Төслийн менежмент, хяналт үнэлгээ</p> <p>Г. Гэр хорооллын сонгогдсон байршил дахь айл өрхийн халаалтыг цахилгаанаар шийдэх үйл ажиллагаа.</p> <ul style="list-style-type: none"> Төрийн болон нийслэлийн өмчит халаалтын зуухнуудын үйл ажиллагааг зогсоож, төвлөрсөн дулаан хангамжийн системд холбох; "Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрийн хүрээнд нийслэлийн сургууль, цэцэрлэг, угсармал орон сууцны барилгуудыг дулаалах ЦУОШГ-т агаарын чанарыг хянах 2 их бүрэн суурин харуул ханган нийлүүлж суурилуулах; Төвлөрсөн дулаанд холбогдох боломжгүй байршил дахь сургууль, цэцэрлэгийн халаалтыг "газрын гүний дулаанаар шийдэх" туршилтын төсөл; Хуримтлуурт халаагуур болон "Дулаалга аян" хосолсон "Халаалт, Дулаалгын цогц шийдэл" хөтөлбөр;
Гол үйл ажиллагаа	

Төслийн зорилго

Нийслэлийн гэр хорооллын хэрэглэгчдийг угаа бага ялгаруулдаг халаалтын хэрэгслээр хангах болон хөгжлийн түншүүдтэй хамтран Улаанбаатар хотын утааг бууруулах дунд хугацааны арга хэмжээг боловсруулж хэрэгжүүлнэ. Энэхүү зорилгын хүрээнд Улаанбаатар хотод агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр хэрэгжсэн болон хэрэгжиж байгаа төслүүдийн уялдаа холбоог сайжруулах, үр өгөөжийг дээшлүүлэх, орхигдсон орон зайг нөхөхөд чиглэсэн үйл ажиллагаа явуулна.

Төслийн хамрах хүрээ

- Нийслэлийн 5 дүүргийн гэр хорооллын 41 хорооны нутаг дэвсгэрт амьдардаг, төслийн техникийн болон санхүүгийн шаардлага хангасан айл өрхүүд;
- Улсын болон нийслэлийн өмчит хатуу түлшээр ажилладаг халаалтын зуухнууд;
- Улаанбаатар хотын төвийн болон гэр хорооллын бүсэд байрлалтай сургууль болон цэцэрлэгүүд;
- Улаанбаатар хотын төвийн бүсэд байрлах угсармал орон сууцны блокууд;
- Нүүрсний бус технологийг халаалтад нэвтрүүлэх-Газрын гүний дулааны системийг барьж байгуулах туршилтын төсөл;
- Нийслэлийн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх зорилгын хүрээнд 2 байршлийг сонгон авч тарималжуулах, ногоон орчинг бүрдүүлэх;

2022 онд хийж хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн ажлууд:

- 1 "Дулаалга аян-6"-г үргэлжлүүлж, гэр хорооллын 100 хүртэлх айл өрхийн орон байрны дулаан алдагдлыг бууруулах;
- 2 Нийслэлийн өмчит 2 халаалтын зуухны үйл ажиллагааг зогсоож, Зэвсэгт хүчний 189 дүгээр анги, Хан-Уул дүүргийн 6-р хороо орчмын 6 хэрэглэгчийг төвлөрсөн дулааны шугам сүлжээнд холбох;
- 3 "Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрт нийслэлийн нэг сургууль, дөрвөн цэцэрлэг, угсармал орон сууцны дөрвөн байрыг хамруулж, дулаан алдагдлыг бууруулах;
- 4 Чингэлтэй дүүргийн 15-р хорооны 83-р цэцэрлэгт баригдаж байгаа газрын гүний дулааны системийг барьж байгуулж, дуусгах;

А БҮРЭЛДЭХҮҮН

ХАЛААЛТЫН ЗУУХНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААГ ЗОГСООЖ,
ТӨВЛӨРСӨН ДУЛААНЫ СИСТЕМД ХОЛБОХ

МУЭГ-ын 2018 оны 62 дугаар тогтоолоор Улаанбаатар хотын нутаг дэвсгэрт хатуу түлшээр ажилладаг халаалтын зуухаар үйлчилгээ үзүүлж байгаа аж ахуйн нэгж байгууллагуудын зуухуудад 2022 оны 5 сарын 15-аас эхлэн түүхий нүүрс түлэхийг хориглосон.

Тогтоолын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор УБЦА НСТ-ийн хүрээнд нийслэлийн нутаг дэвсгэрт байрлах улс, нийслэлийн өмчит 10 хүртэлх халаалтын зуухны үйл ажиллагааг зогсоон, төвлөрсөн дулаанд холбох үйл ажиллагаа төлөвлөгдсөн.

ТХН нь 2022 онд 2 байршил дахь 2 халаалтын зуухны үйл ажиллагааг зогсоон, төвлөрсөн дулааны системд холбох зорилт тавьж, Нийслэлийн ЗАА-ны инженерийн байгууламжийн хэлтэстэй оны эхнээс хамтран ажиллаж, дараах байршууд дахь халаалтын зуухнуудыг сонгосон. Үүнд:

- 1 Хан-Уул дүүргийн 6 дугаар хороонд байрлах цагдаагийн 2-р хэлтэс, өрхийн эмнэлэг, хорооны байр, ахмадын төв, Монгол шуудангийн 30-р салбар зэрэг 5 хэрэглэгчийг дулаанаар хангадаг 1 халаалтын зуух;
- 2 Баянзүрх дүүргийн 19 дүгээр хороонд байрлах Зэвсэгт хүчний 189 дүгээр ангийн барилгыг дулаанаар хангадаг 1 халаалтын зуух;

АЖЛЫН ЯВЦ

А. Хан-Уул дүүргийн 6 дугаар хорооны 5 хэрэглэгчийг дулаанаар хангадаг халаалтын зуухыг төвлөрсөн дулаанд холбох хүсэлтийг ЗАА-ны 2022 оны 02 дугаар сарын 15-ны өдрийн 01/1123 тоот албан бичгээр ТХН-д ирүүлсэн.

Сонгогдсон байршилд төвлөрсөн дулааны шугам сүлжээг барьж байгуулах зураг төслийг бэлэн болгохын тулд ус, дулаан, цахилгааны техникийн нөхцлийг холбогдох газруудаас авах шаардлагатай болсон. ТХН нь Хан-уул дүүрэг, 6 дугаар хороо болон бусад холбогдох байгууллагатай оны эхнээс хамтран ажиллаж, техникийн нөхцлийг бэлэн болгосон. Өгөгдсөн техникийн нөхцлүүдийг үндэслэсэн зургийн даалгаврыг Нийслэлийн хот байгуулалт, төлөвлөлтийн газраас 05-р сарын 17-нд хүлээн авсан.

Батлагдсан зургийн даалгаврыг үндэслэн, зөвлөх үйлчилгээний ажлын даалгаврыг боловсруулан, Дэлхийн банкаас зөвшөөрөл авч, зураг төсөл боловсруулах компанийг шалгаруулж, үйл ажиллагааг эхлүүлсэн. Зураг төсөл боловсруулах явцад тулгамдаж байгаа асуудалд Захиалагчийн зүгээс дэмжлэг үзүүлж, цаг хугацаанд нь бэлэн болгох нөхцлийг бүрдүүлж ажилласан. Урьдчилсан зураг төслийг 2022 оны 09-р сарын 19-нд хүлээн авсан ба батлагдсан зураг төслийг үндэслэн тендерийн баримт бичгийг боловсруулж, гадна дулааны шугам сүлжээг барьж байгуулах ажлын гүйцэтгэчийг шалгаруулах дотоодын нээлттэй тендерийг зарлаж, 2022 оны 11-р сарын 20-нд гүйцэтгэчийг шалгаруулан гэрээ байгуулсан. Хүйтэн сэрүүний улирал эхэлсэн тул барилгын ажил гүйцэтгэх боломжгүй болсон ч, барилгын ажилд шаардагдах гол материалыг бэлтгэн, барилгын талбайд хүргээд байна.

Б. Батлан хамгаалахын сайд болон Нийслэлийн Засаг даргын 2021 онд байгуулсан хамтран ажиллах гэрээ болон Зэвсэгт хүчний жанжин штабын 2022 оны 03 дугаар сарын 21-ны 14/1111 тоот албан хүсэлтийг үндэслэн Зэвсэгт хүчний 189 дүгээр ангийн халаалтын зуухны үйл ажиллагааг зогсоон, барилгыг төвлөрсөн дулааны системд холбох ажлыг төсөлд хамруулахаар шийдвэрлэсэн. "Зэвсэгт хүчний жанжин штабын газар"-ын санхүүжилтээр уг барилгын гадна дулааны шугам сүлжээний ажлын техникийн нөхцөл, зургийн даалгавар, зураг төслийг боловсруулах ажлууд хийгдэж, улсын экспертизээр батлагдсан зургийг ТХН-д хүлээлгэн өгсөн.

Батлагдсан зураг төслийг үндэслэн тендерийн баримт бичгийг боловсруулж, гадна дулааны шугам сүлжээг барьж байгуулах ажлын гүйцэтгэчийг шалгаруулах дотоодын нээлттэй тендерийг зарлаж, 2022 оны 08-р сарын 22-нд гүйцэтгэчийг шалгаруулан гэрээ байгуулсан. Барилга угсралтын ажлыг эхлүүлэх хэрэгжилтэд хяналт тавих зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэсний үр дүнд Зэвсэгт хүчний 189 дүгээр ангийн барилгыг төвлөрсөн дулааны системд холбох ажил цаг хугацаандаа бүрэн хэрэгжиж, 2022 оны 10 дугаар сарын 04-ний өдөр техникийн комисст хүлээлгэн өгөв.

А БҮРЭЛДЭХҮҮН

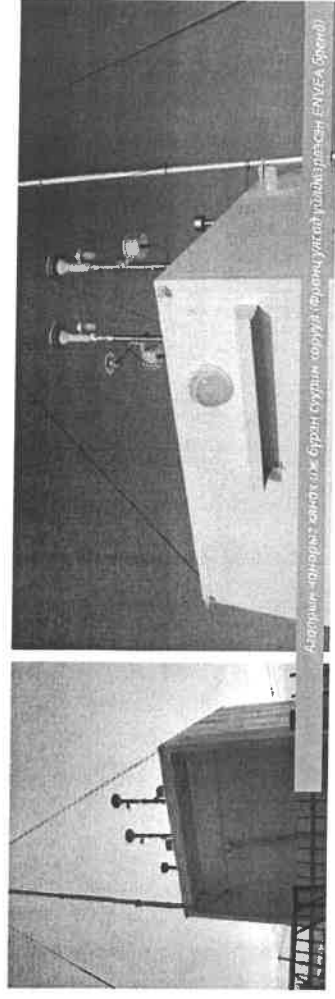
НИЙСЛЭЛИЙН АГААРЫН ЧАНАРЫГ ХЯНАХ ХОЁР ИЖ
БҮРЭН СУУРИН ХАРУУЛ ХАНГАН НИЙЛҮҮЛЖ
СУУРИЛУУЛАХ

БОАЖЯ-ны дэргэдэх "Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хороо" (ОББҮХ)-ны 2021 оны 01 дүгээр сарын 08-ны өдрийн 2021/001 тоот албан хүсэлт болон НЭДТТ-ын агаар, орчны бохирдлын асуудал хариуцсан төслүүдийн удирдагчаас өгсөн үүрэг даалгаврыг үндэслэн тус бүрэлдэхүүн хэсгийн хүрээнд агаарын чанарыг хянах хоёр иж бүрэн суурин харуулыг ханган, нийлүүлж, суурилуулах үйл ажиллагааг төлөвлөсөн.

Ханган нийлүүлэгчийг сонгон шалгаруулах, үнэлэх, гэрээ байгуулах, Ковид 19-цэр тахлын нөхцөл байдлаас шалтгаалан ханган нийлүүлэлтийн хугацааг сунгах хүсэлтийг шийдвэрлэх зэрэг арга хэмжээг 2021 онд авч хэрэгжүүлсэн.

Ханган нийлүүлэгч нь 2022 оны эхний улиралд багтаан гэрээгээр хүлээсэн үүргээ бүрэн биелүүлж, багаж тоног төхөөрөмжийг Баянзүрх дүүргийн Шар хад, Налайх дүүргийн 7 дугаар хороонд суурилуулсан.

Цаг Уур, орчны шинжилгээний газрын даргын 2022 оны 03 дугаар сарын 15-ны өдрийн А/25 дугаар тушаалаар томилогдсон "Ажлын хэсэг" УБЦАНСТ-ийн хүрээнд нийлүүлэгдсэн "Агаарын чанарыг хянах" 2 иж бүрдэл суурин харуулыг хүлээн авах ажлыг зохион байгуулж, техникийн тодорхойлолтын дагуу газар дээр нь бүртгэн хүлээн авсан. Мөн дагалдах гарын авлага, бусад холбогдох баримт бичгийг "Эм Ай Эс" ХХК хүлээлгэн өгч багаж, тоног төхөөрөмжийн ашиглах сургалт хийж, www.agaar.mn цахим сайтын сүлжээнд автомат харуулыг бүрэн холбосон.

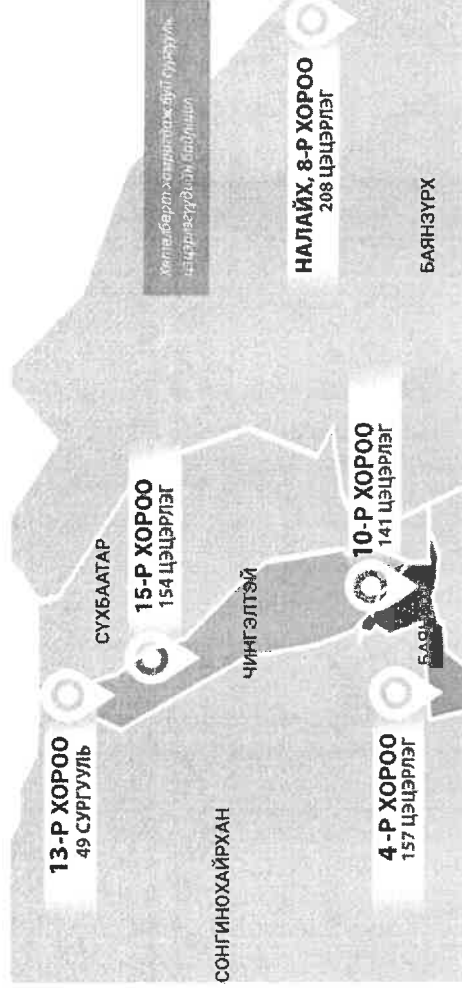

А БҮРЭЛДЭХҮҮН

УЛААНБААТАР ХОТЫН ТӨВИЙН БОЛОН ГЭР
ХОРООЛЛЫН БҮСЭД БАЙРЛАЛТАЙ СУРГУУЛЬ,
ЦЭЦЭРЛЭГИЙГ ДУЛААЛАХ

"Улсын өмчит сургууль, цэцэрлэгийн барилгын дулаан алдагдлыг бууруулах" арга хэмжээний хүрээнд 2022 онд Улаанбаатар хотын төвийн болон гэр хорооллын бүсэд байрлалтай 1 сургууль, 4 цэцэрлэгийн барилгыг их бүрэн дулаалах арга хэмжээ төлөвлөгдсөн. Нийслэлийн Боловсролын Газар болон холбогдох бусад байгууллагуудтай хамтран ажиллаж, дулаан алдагдлыг бууруулах сургууль, цэцэрлэгүүдийг дараах шалгуур үзүүлэлтээр сонгосон. Үүнд:

- ✓ Өвлийн саруудад дотор агаарын температурын хэмжээ стандартад заагдсан хэмжээнээс (+22°C) хэт доогуур байдаг.
- ✓ Дулаалга муутайгаас цанталт ихтэй, хана адарт хөгц тогтдог.
- ✓ Хүйтэн сэрүүнээс үүдэлтэй өвчлөл ихтэйгээс анги дүүргэлт муу.
- ✓ Сургууль, цэцэрлэгийн зүгээс нөхцөл байдлыг сайжруулах талаар УБ хотын захиргаа болон НБГ-г удаа дараа хүсэлт гаргадаг.

Сонгогдсон сургууль, цэцэрлэгийн барилгад техникийн үзэлг шалгалт хийж, дулаан хамгаалалтыг сайжруулах зөвлөмж боловсруулах ажлын тоо хэмжээг гаргах үүрэг бүхий Зөвлөх компанийн боловсруулсан техникийн баримт бичигт үндэслэн тендерийн баримт бичгүүдийг боловсруулах ажлыг ТХН нь 2022 оны 6 сард багтаан гүйцэтгэв.

2022 ОНД СОНГОГДСОН СУРГУУЛЬ, ЦЭЦЭРЛЭГИЙН БАЙРШЛУУД

1. Нийслэлийн 49 дүгээр сургууль /Чингэлтэй дүүрэг, 13 дугаар хороо/
2. 154 дүгээр цэцэрлэг /Чингэлтэй дүүрэг, 15 дугаар хороо/
3. 157 дугаар цэцэрлэг /Баянтөл дүүрэг, 4 дүгээр хороо/
4. 141 дүгээр цэцэрлэг /Баянтөл дүүрэг, 10 дугаар хороо/
5. 208 дугаар цэцэрлэг /Налайх дүүрэг, 8 дугаар хороо/

Бэлэн болсон техникийн баримт бичгийг үндэслэн шаардагдах хөрөнгийн хэмжээг тодорхойлж, хяналтын төсвүүдийг барилга тус бүрээр хийж, барилгуудын дулаан шинэчлэлтийн ажлын тендерийг зарлаж, гүйцэтгэгчдийг сонгон шалгаруулж, гэрээ байгуулсан. Барилга угсралтын ажлуудыг эхлүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавих зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэсний үр дүнд "Нийслэлийн өмчит сургууль, цэцэрлэгийн эрчим хүчний үр ашгийг дээшлүүлэх" хөтөлбөр цаг хугацаандаа бүрэн хэрэгжиж 2022 оны 08 дугаар сарын 25-ны өдрийн дотор бүх барилгуудыг техникийн комисст хүлээлгэн өгсөн.

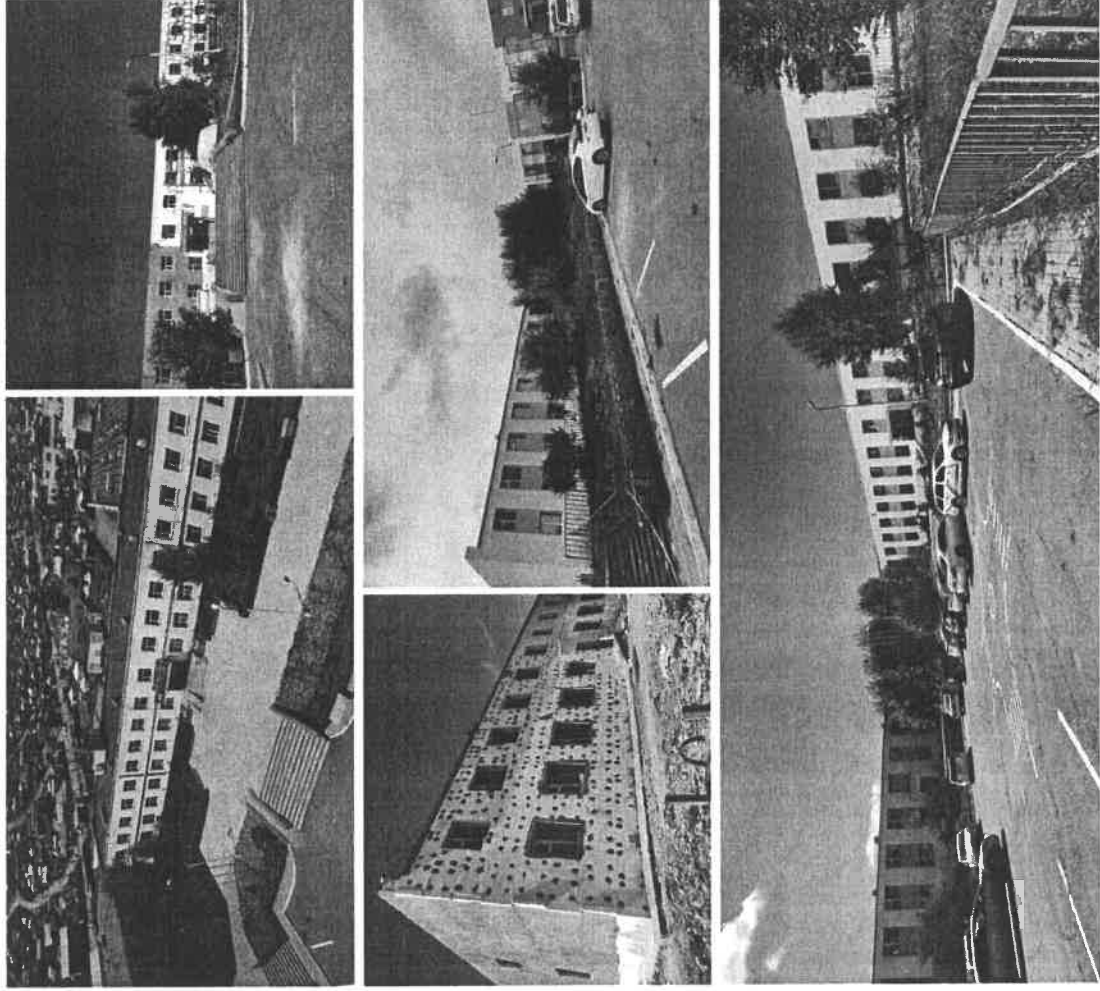
Тендерүүдийн талаар дэлгэрэнгүй мэдээллийг Худалдан авах ажиллагааны хөгсгээс авна уу.

УЛААНБААТАР ХОТЫН ЦЭВЭР АГААР НЭМЭЛТ САНХҮҮЖИЛТИЙН ТӨСӨЛ

49 ДҮГЭЭР СУРГУУЛЬ /ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРЭГ, 13-Р ХОРОО/

10

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФСАЗ-02
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ИДЭР НУМТ" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2022.06.06-2022.08.15

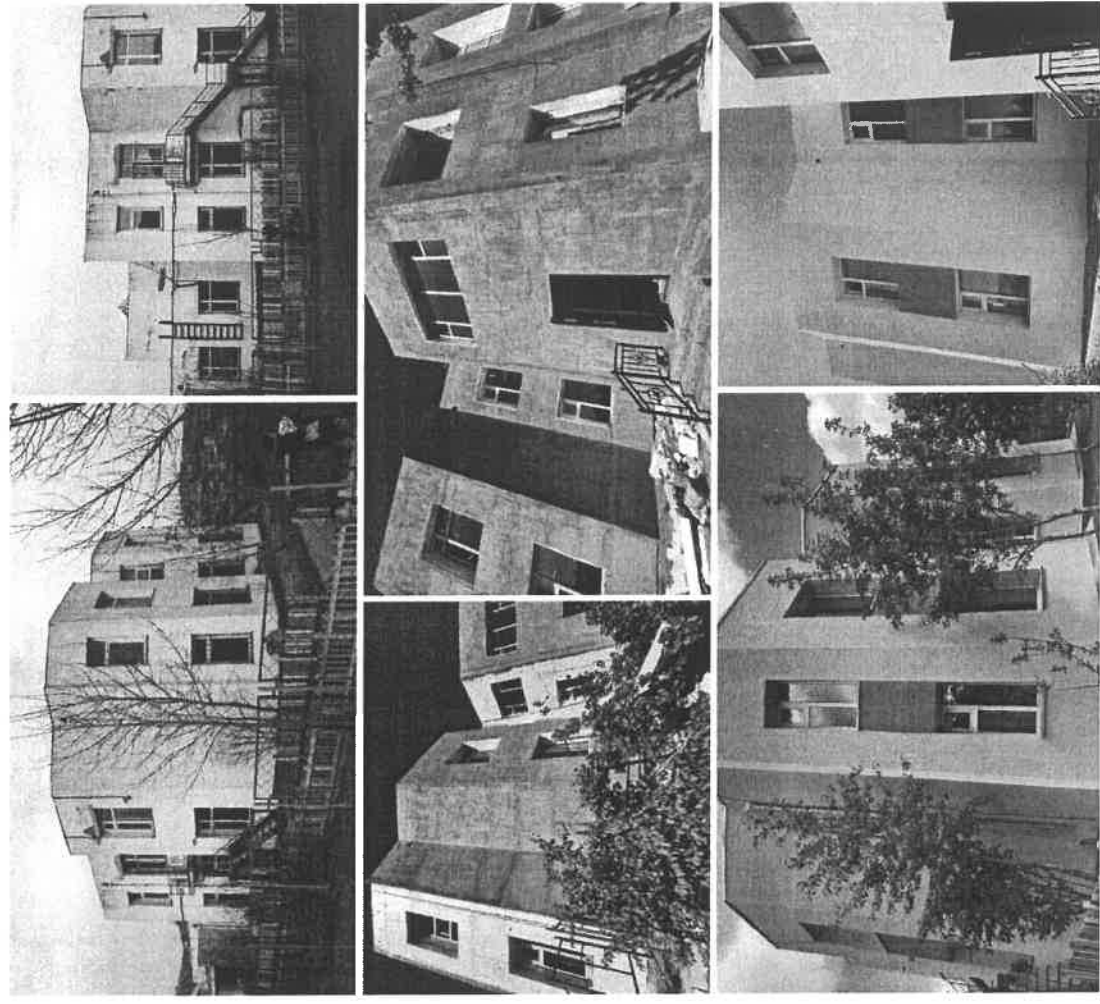

УЛААНБААТАР ХОТЫН ЦЭВЭР АГААР НЭМЭЛТ САНХҮҮЖИЛТИЙН ТӨСӨЛ

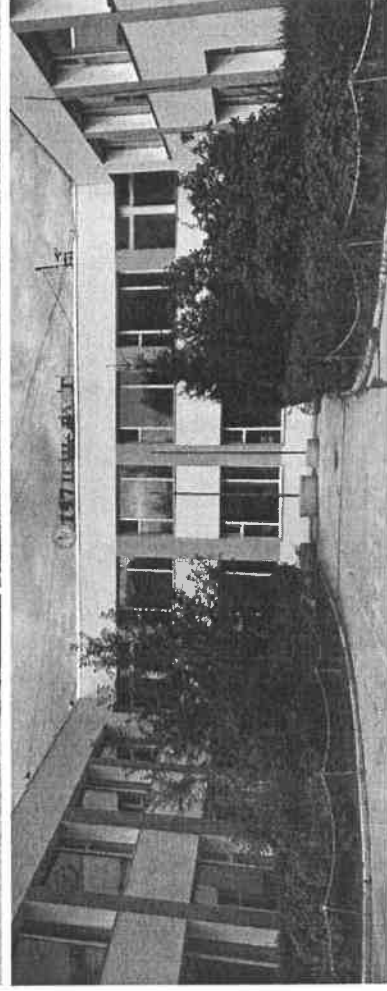
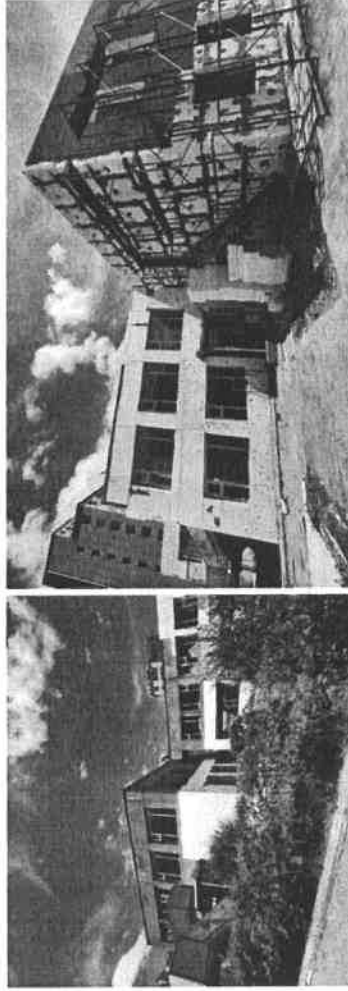
154 ДҮГЭЭР ЦЭЦЭРЛЭГ /ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРЭГ, 15-Р ХОРОО/

11

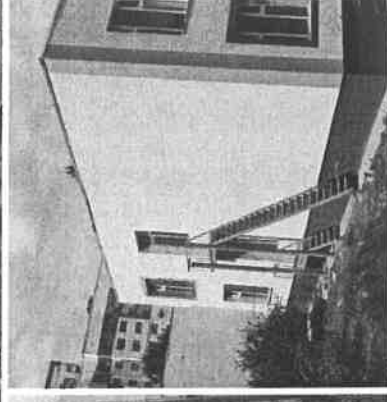
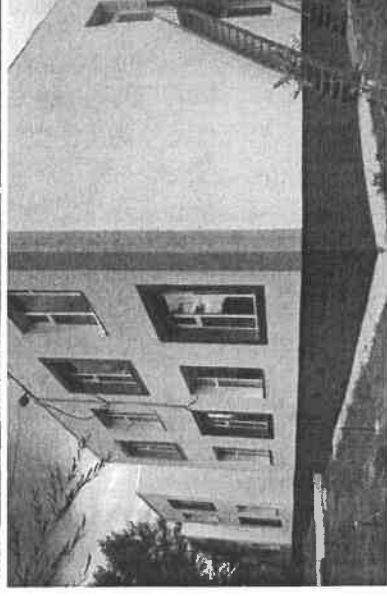
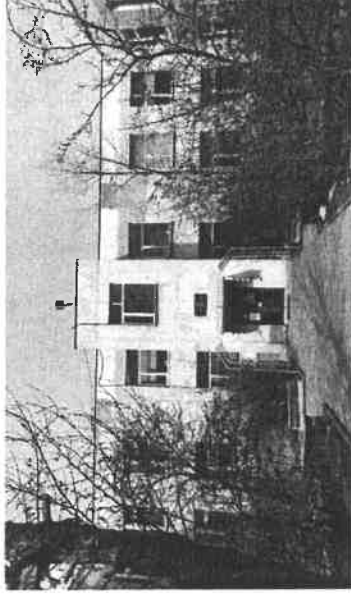
ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФСАЗ-09
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ХӨХ БҮРДНИЙ ЭХ" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2022.06.08-2022.08.09

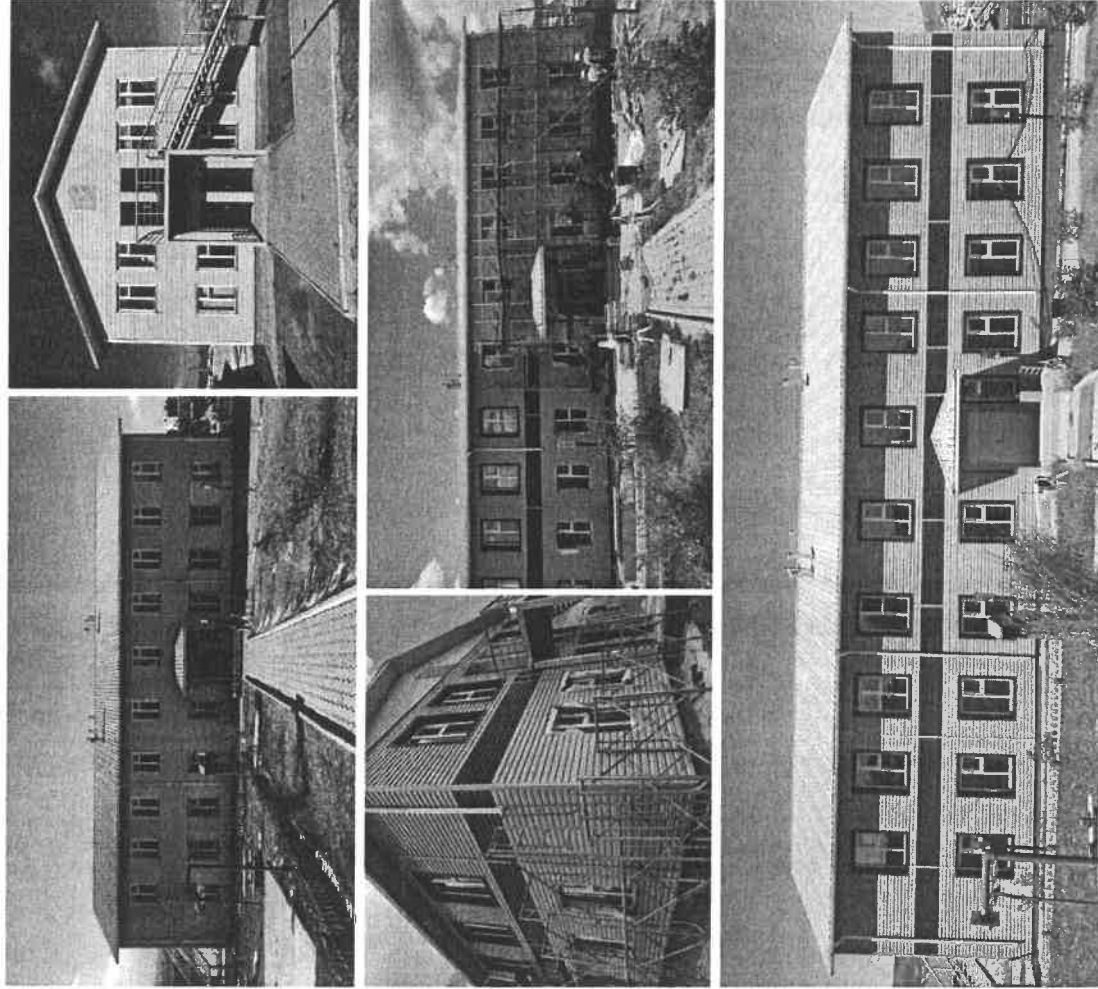
ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФСАЗ-08
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ХӨВСГӨЛ БУЛАГ" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2022.06.06 - 2022.08.10

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФСАЗ-06
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ЗУУРМАГ" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2022.06.06 - 2022.08.22

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФСАЗ-07
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ПИ ЭМ" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2022.06.08-2022.07.21

А БҮРЭЛДЭХҮҮН

ТӨВЛӨРСӨН ДУЛААНД ХОЛБОГДОХ БОЛОМЖГҮЙ
БАЙРШИЛ ДАХЬ СУРГУУЛЬ, ЦЭЦЭРЛЭГИЙН
ХАЛААЛТЫГ ГАЗРЫН ГҮНИЙ ДУЛААНААР ШИЙДЭХ
ТУРШИЛТЫН ТӨСЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ

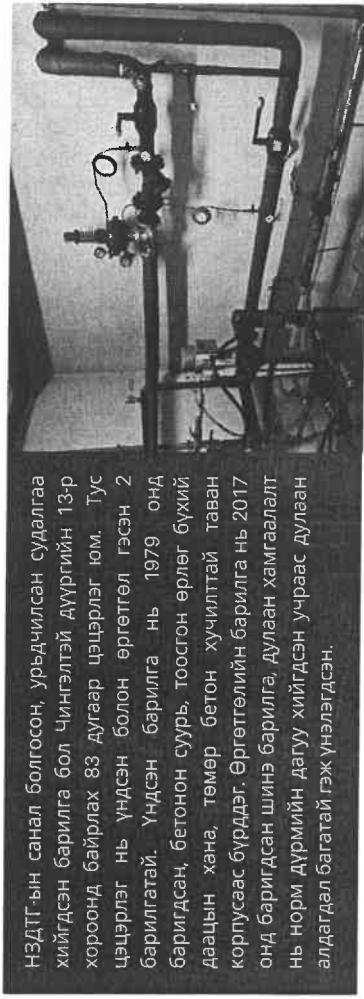
Туршилтын төслийн тухай

Газрын гүний дулаанаар алслагдсан сургууль, цэцэрлэгийн халаалтыг шийдвэрлэх арга хэмжээг бүтцийн өөрчлөлтийн хүрээнд шинээр хийгдэх ажлын бүрэлдэхүүнд оруулсан.

Улаанбаатар хотын алслагдсан дүүрэгт төвлөрсөн дулааны шугам сүлжээнд холбогдох боломжгүй байршилд улсын өмчит 65 сургууль, цэцэрлэг байдаг ба эдгээрийг нүүрсний бус технологиор халаах зорилтыг тавьж, Нийслэлийн Засаг Даргын мөрийн хөтөлбөрт тусгасан байдаг. Энэ үүднээс нэг цэцэрлэгийн байршилгүй НЗДТГ сонгон, урьдчилсан судалгааг хийж, ТХН-д хүлээлгэн өгсөн юм.

Сургууль, цэцэрлэгийн сонголт

НЗДТГ-ын санал болгосон, урьдчилсан судалгаа хийгдсэн барилга бол Чингэлтэй дүүргийн 13-р хороонд байрлах 83 дугаар цэцэрлэг юм. Тус цэцэрлэг нь үндсэн болон өргөтгөл гэсэн 2 барилгатай. Үндсэн барилга нь 1979 онд баригдсан, бетонон суурь, тоосгон өрлөг бүхий даацын хана, төмөр бетон хучилттай таван корпусаас бүрддэг. Өргөтгөлийн барилга нь 2017 онд баригдсан шинэ барилга, дулаан хамгаалалт нь норм дүрмийн дагуу хийгдсэн учраас дулаан алдагдал багатай гэж үнэлэгдсэн.

83-р цэцэрлэгийн өргөтгөл болон одоогийн халаалтанд ашиглаж буй инженерийн шугам сүлжээ

2 барилгыг 2019 оноос эхлэн нэг зуухаар буюу "Хэсэгчилсэн инженерийн хангамжийн удирдах газар"-ын халаалтын зуухаар хангаж эхэлснээс хойш халаалт дотогш, өргөтгөлийн барилгын дотор агаарын температур өвлийн улиралд 10-12 хэм хүрч буурдаг болсноос хэвийн үйл ажиллагаа явуулахад хүндрэлтэй болсон.

Иймээс тус цэцэрлэгийн өргөтгөлийн барилгад газрын гүний дулааны систем барьж байгуулах хүсэлтийг цэцэрлэгийн удирдлагаас НЭДТГ-т удаа дараа ирүүлсэн байна. Тус цэцэрлэгийг сонгосон шалгуур үзүүлэлтүүдийг дор харуулав.

- Хотын төвөөс алслагдсан, төвлөрсөн дулааны шугам сүлжээнд холбогдох боломжгүй байршилд байдаг бөгөөд тус цэцэрлэгийг төвлөрсөн системд холбох төлөвлөлт одоогоор байхгүй байна.
- Тус цэцэрлэг нь 24 цагийн үйл ажиллагаатай бөгөөд хүрхдүүд 7 хоногийн 5 өдрийг энд өнгөрөөж, сурч хүмүүждэг байна.
- Өвлийн ид хүйтэнд цэцэрлэгийн дотоод агаарын температур 10-12 градус болж унадаг бөгөөд халаалтын зуухны хүчин чадал хүрэлцдэггүй байна.
- Тус өргөтгөлийн барилгын дулаан хамгаалалтын үзүүлэлт нь бусад цэцэрлэгтэй харьцуулахад хангалттай сайн боловч одоогийн халаалтын зуух нь 2 барилгыг нэгэн зэрэг халаахад хүчин чадал нь хүрэлцдэггүй байна.
- Тус цэцэрлэгийн халаалтын нөхцөл байдлыг сайжруулах хүсэлтийг тус цэцэрлэгийн зүгээс НЭДТГ-т удаа дараа ирүүлж байсан.

ТХН нь 83-р цэцэрлэгийн багш, ажиллагсадтай уулзалт хийж асуумж авах, бодит нөхцөл байдлыг газар дээр нь судлах, бусад газруудад хийгдсэн ижил төстэй ажлын сургаж, давуу сул талыг судлах тухайн байршил дээр хийлгэсэн урьдчилсан судалгааг үндэслэн техникийн тодорхойлолт, ажлын тоо хэмжээг боловсруулж, Дэлхийн банканд илгээж зөвшөөрөл авах, улмаар барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэчийг шалгаруулах, гэрээ байгуулах зэрэг ажлуудыг 2021 онд хийж гүйцэтгэсэн.

Хэдийгээр газрын гүний дулааны системд шаардлагатай шугам хоолой, холбох хэрэгсэл, хаалт арматур Герман болон бусад үйлдвэрлэгчээс нийлүүлэгдэж чадсан ч нэг бүр нь 30-50квт хүчин чадалтай нийт 5 ширхэг дулааны насосны / БНХАУ-ын CGD-52 маркийн/ ханган нийлүүлэлт Ковид-19-ийн нөхцөл байдлын улмаас гацаанд орсон. Тэвээрлэх хадгалах нөхцлийг бүрэн хангуулахын тулд / ачаа урд хил дээр олон хоног саатвал бүтээгдэхүүний чанарт сөргөөр нөлөөлөх магадлалтай гэж Гүйцэтгэгч үзсэн/ дулааны насосны үйлдвэрлэлийг эхлүүлэхгүй, хил гааль нээгдэхийг хүлээсэн. Үүнээс шалтгаалан барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгэх хугацааг сунган, 2022 онд дуусган хүлээлтэй өгөхөөр гэрээнд өөрчлөлт оруулсан.

Ажлын үр дүн

"Газрын гүний дулааны системийг барьж байгуулах" ажлын гүйцэтгэлийг 100%-д хүргэж, гэрээт ажлуудыг бүрэн хийж дуусгасан. Нийтдээ 150м-ийн гүнтэй 20ш цооног өрөмдөж, босоо болон хэвтээ шугам хоолой, 5 ш дулааны насос суурилуулж цахилгаан хангамжийг сайжруулж, узелийн өрөөг бүрэн тоноглов. Цэцэрлэгийн барилгын халаалтын шугам, тоноглолуудыг угаах, шахах ажлуудыг хийсний дараа урьдчилсан туршилт тохируулгын ажлыг хийж гүйцэтгэв. 2022 оны 09-р сарын 15-ны өдрөөс эхлэн уг барилга нь халаалтын шинэ технологиор хангагдан ажиллаж эхлэсэн бөгөөд 2022 оны 11 дүгээр сарын 04-ний өдөр Улсын комисст хүлээлгэж өгсөн.

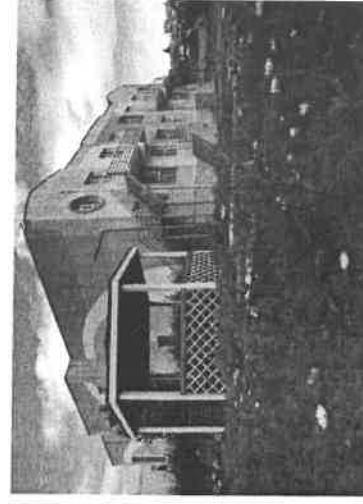
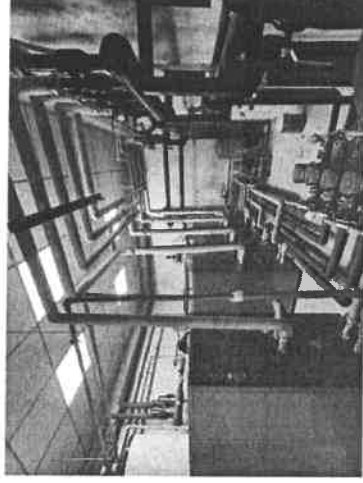
Гүйцэтгэлийн хяналт

Газрын гүний дулаанаар барилгын халаалтыг шийдвэрлэх асуудал нь сүүлийн жилүүдэд Монгол улсад нэвтэрч байгаа шинэ технологийн ажил юм. Барилгын явц технологи "Сэргээгдэх эрчим хүчний үндэсний төв" хяналт хийж эхэлсэн боловч хүн хүчний дутагдалтай байдлаас шалтгаалан гэрээг үргэлжлүүлэх боломжгүй болсноо мэдэгдсэн. Иймээс ТХН нь хөндлөнгийн хяналт хийх зөвлөх багийг сонгон, хяналтыг хийлгэсэн ба НЭДТГ-аас барилгын ажлын зөвшөөрөл авах, хил гаалийн асуудлыг шийдвэрлэх зэргээр барилга угсралтын ажлыг хэвийн явуулах боломжийг бүрдүүлсэн.

Дараагийн алхам

Халаалтын системийн ашиглалт, засвар үйлчилгээг Гүйцэтгэгч компани 1 жилийн баталгаат хугацаанд хариуцан ажиллах дараагийн жилүүдэд цэцэрлэгтэй хамтран ажиллах гэрээний хүрээнд ажиллана.

Туршилтын төслийг хэрэгжүүлэх явцад газрын гүний дулааны системийг төлөвлөх, барих, ашиглах чиглэлийн техникийн баримт бичиг, стандарт дутагдалтай байгаа нь ажиглагдсан. Иймээс энэ асуудлыг Дэлхийн банканд тавьж "Газрын гүний дулааны систем. Техникийн шаардлага" стандартыг боловсруулах зөвшөөрөл авсан ба 2023 онд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна.

А БҮРЭЛДЭХҮҮН

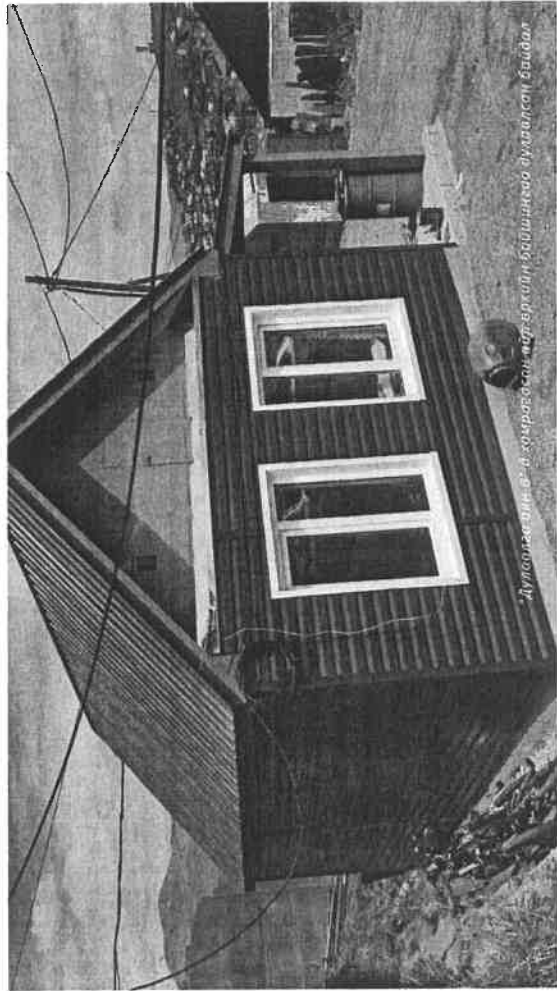
ГЭР ХОРООЛЛЫН БАЙШИН, ГЭР СУУЦНЫ ДУЛААН
АЛДАГДЛЫГ БУУРУУЛАХ

ДУЛААЛГА АЯН-6

"Дулаалга аян"-ы зорилго нь гэр хороололд хатуу түлш /сайжруулсан нүүрс/ хэрэглэж байгаа айл өрхийн орон байрны дулаан алдагдлыг бууруулах замаар галлагааны тоог цөөлөх, агаарт хаягдах бохирдлын хэмжээг багасгахад оршино.

2016 оноос хойш өнөөг хүртэл хэрэгжиж байгаа энэхүү аяныг 2022 онд үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэхээр, батлагдсан хөрөнгөөр 80-аас 100 хүртэлх айлыг хамруулахаар төлөвлөсөн. "Дулаалга аян"-д хамрагдаж, орон байрныхаа дулаан алдагдлыг бууруулсан айл өрхийн хатуу түлшний хэрэглээ 60%-иар буурч байгааг судалгаагаар тогтоосон.

6 дахь жилдээ үргэлжилж байгаа "Дулаалга аян"-г хэрэгжүүлэхэд шаардагдах "Борлуулалт, мэдээллийн төв"-ийг байгуулахад НЗДТГ дэмжлэг үзүүлж ирсэн бөгөөд энэ жилийн хувьд зөвхөн нэг төвийг Сонгинохайрхан дүүрэгт байгуулан ажиллалаа. 2022 онд нийт 94 айл өрхийг бүрэн дулаалсан үзүүлэлттэй байна.

"Дулаалга аян"-ы а хамрагдсан тусгаар айл байшингаа дугаарласан байдал

Хөтөлбөрийн оролцогч талууд

"Дулаалга аян-6"-г хэрэгжүүлэхэд дараах оролцогч талууд хамтран ажилласан.

- 1 Би И И Си ХХК: Тус компани нь 2020-2021 оны "Халаалт, Дулаалгын цогц шийдэл" хөтөлбөрт хяналт, үнэлгээний зөвлөх багаар ажилласан ба 2022 онд тус компанитай байгуулсан гэрээг сунган ажиллаж байна. Хяналт, үнэлгээний зөвлөх баг нь айл өрхийг техникийн шалгуур үзүүлэлтийн дагуу сонгох айл өрхийн орон байранд хэмжилт хийх, борлуулалтын төвийг ажилуулж, айл өрх дулаалгын материалаа өөрсдөө сонгох боломж бүрдүүлэх, гэрээ байгуулах, айл өрхийг дулаалах үйл ажиллагаанд сургах чанарын хяналт хийх үүрэгтэй.
  - 2 Үйлдвэрлэдэг/ханган нийлүүлдэг дулаалгын материал нь төслийн шалгуур хангасан хэд хэдэн компаниудыг тус хөтөлбөрт хамруулахаар урьсан боловч зөвхөн "Пирамид Индастри" ХХК, "Росторг" ХХК гэсэн 2 компани оролцох хүсэлтээ илэрхийлж, хамтран ажиллах гэрээ байгуулсан. Тус хөтөлбөрийн онцлог нь хэрэглэгч өөрөө аль компаний бүтээгдэхүүнийг хэрэглээх сонгодогтоос гадна орон байраа дулаалах ажлыг Захиалагчийн заавар, хяналтан дор өөрийн гараар хийж гүйцэтгэдэгт оршдог.
  - 3 Хэрэглэгчид тавигдах шалгуур: Гэр хорооллын 6 дүүргийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд амьдардаг, давхар биш дан байшинтай, урьдчилгаа төлбөрийн 30%-ийг төлөх санхүүгийн боломжтой, өөрийн гараар орон байраа дулаалах хүн хүчтэй байх.
- Хөтөлбөрт хамрагдах айл өрхүүдийг бүртгэл, мэдээлэл, гэрээ, дулаалгын явцыг оролцогч талууд нэгэн зэрэг хэрэх, хянах боломжтой "бүртгэлийн систем"-ийг ТХН бий болгож, өдөр тутмын үйл ажиллагаандаа хэрэглэсэн. Энэ системээс хүсэлтээ гаргасан, хэмжилт хийлгэсэн, гэрээ байгуулсан, төлбөрөө төлсөн айл өрхийн мэдээллийг харахаас гадна захиалга, гэрээний дүнг ханган нийлүүлэгч тус бүрээр гарган, тэдэнд ажлаа төлөвлөх боломжийг олгосон.

Гэрээ байгуулсан айлуудын мэдээлэл

Бүртгэсэн ая	Гэрээний өгч	Төлбөрийн өгч
Бүртгэл 1	1	1
Бүртгэл 2	1	1
Бүртгэл 7	4	3
Бүртгэл 8	4	3
Бүртгэл 9	6	6
Бүртгэл 10	6	6
Бүртгэл 11	17	18

Хэрэглэгчийн төлбөрийн өмнө хэмжээнийг:

Аяны өгч	Төлбөрийн өгч
Хэрэглэгч 1	Хэрэглэгч 1
Хэрэглэгч 2	Хэрэглэгч 2
Хэрэглэгч 7	Хэрэглэгч 7
Хэрэглэгч 8	Хэрэглэгч 8
Хэрэглэгч 9	Хэрэглэгч 9
Хэрэглэгч 10	Хэрэглэгч 10
Хэрэглэгч 11	Хэрэглэгч 11

Төлбөр төлөлийн нээгдсэн дүнг харуулсан байдал

Б БҮРЭЛДЭХҮҮН

УЛААНБААТАР ХОТЫН ТӨВИЙН ХЭСГИЙН УГСАРМАЛ
ОРОН СУУЦНЫ ДУЛААН АЛДАГДЛЫГ БУУРУУЛАХ

"Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрийн тухай

2015 онд "Улаанбаатар хотын цэвэр агаар төсөл"-ийн хүрээнд хийгдсэн "Төвлөрсөн дулаан хангамжийн үр ашгийг дээшлүүлэх" ТЭЗҮ судалгаа болон 2017-2018 онуудад шинэчлэн боловсруулсан техникийн үнэлгээний үр дүн, зөвлөмжүүдэд үндэслэн НЭДТГ нь нийслэлийн нутаг дэвсгэрт байрлах угсармал орон сууцнуудаас тусгай шалгуураар сонгон авч "Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрийг (цаашид хөтөлбөр гэх) хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн билээ.

Энэхүү хөтөлбөрийн зорилго нь Улаанбаатар хотын төвлөрсөн болон төвлөрсөн бус дулаан хангамжийн хэрэглэгч, албан байгууллага, айл өрхийн дулаан алдагдлыг бууруулах замаар дулааны эрчим хүчний хэмнэлтийг бий болгоход оршино.

Хөтөлбөрийн хэрэгжилт

2021 оны 5 сард УБЦАНСТ-ийн баримт бичигт бүтцийн өөрчлөлт хийх асуудлыг Дэлхийн банктай хэлэлцэх явцад нийслэлд хэрэгжиж байгаа "Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрт санхүүгийн дэмжлэг үзүүлж, нийслэлийн төвийн дүүрэгт байрлах угсармал орон сууцны барилгуудаас сонгон авч, дулаан алдагдлыг бууруулах арга хэмжээг багтаахыг НЭДТГ-аас Дэлхийн банканд хүсэлт гаргасан билээ.

ТХН нь Улаанбаатар хотын ЗАА болон ОСНААУГ-тай хамтран ажилласны үр дүнд 2021 онд угсармал орон сууцны 4 байрны 7 блокны дулаан алдагдлыг бууруулсан бол 2022 онд нэмж 4 байрыг сайжруулахаар сонгосон. Сонгохдоо дараах шалгуурыг баримталсан болно. Үүнд:

- ✓ Олон улсын санхүүжүүлэгч байгууллагууд тухайлбал "Даян дэлхийн ногоон хөгжил" (GGGI), Германы хөгжлийн агентлаг (GIZ) зэрэгтэй үйл ажиллагаагаа уялдуулах, давхцуулахгүй байх
- ✓ Газар хөдөлмөтд тэсвэртэй байдлын үнэлгээг давсан барилгуудаас сонголт хийх, эсвэл хийгдээгүй барилгуудыг үнэлж, үр дүнд үндэслэн сонголт хийх

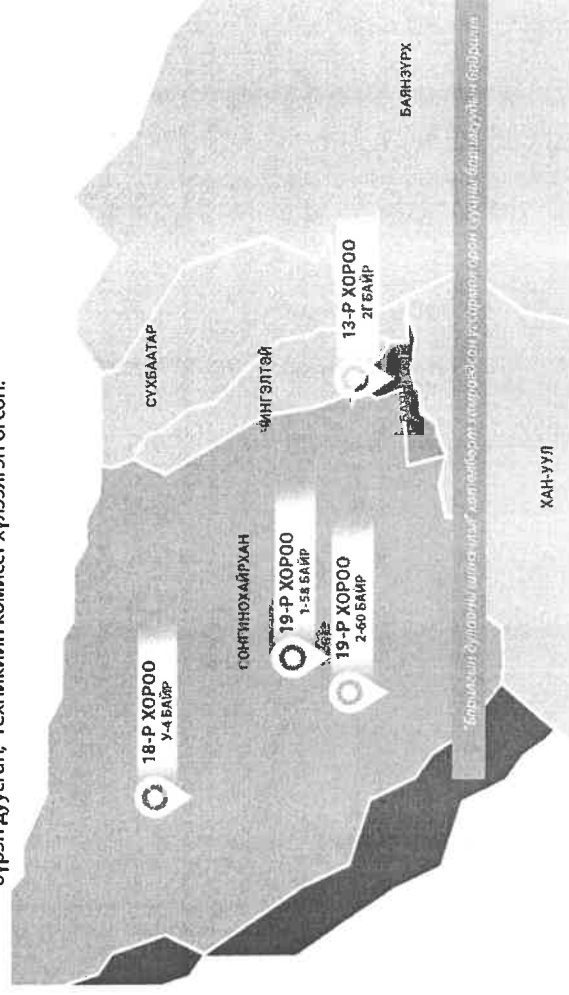
2022 онд сонгогдсон дараах 4 байрны 7 блокод техникийн үзлэг, хэмжилтийг хийх, ажлын тоо хэмжээг тодорхойлох, сайжруулах зөвлөмж гаргах ажлыг 2022 оны 5 сард багтаан хийж дуусгасан.

2022 ОНД СОНГОГДСОН УГСАРМАЛ ОРОН СУУЦНЫ БАРИЛГУУД

1. У-4 дүгээр байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 18-р хороо/
2. 2-60 дугаар байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 19-р хороо/
3. 1-58 дугаар байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 19-р хороо/
4. 2Г дугаар байр /Баянгол дүүрэг, 13-р хороо/

Бэлэн болсон техникийн баримт бичигт үндэслэн угсармал орон сууцны барилгуудын дулаан хамгаалалтын ажлын гүйцэтгэгчдийг шалгаруулах тендерийг 2022 оны 05 дугаар сарын 16-ны өдрөөс зарлаж, гүйцэтгэгчдийг шалгаруулсан. Тендерүүдийн талаар дэлгэрэнгүй мэдээллийг Худалдан авах ажиллагааны хэсгээс авна уу.

Шалгарсан гүйцэтгэгчидтэй гэрээ байгуулан, барилгын дулаан хамгаалалтын засвар, шинэчлэлтийн ажлыг 2022 оны 06 дугаар сард эхлүүлсэн бөгөөд хэрэгжилтэд ТХН, хөндлөнгийн хяналтын баг, хорооны төлөөлөгч, тухайн байрны сууц өмчлөгчдийн холбоод хамтран хийлээ. Барилгын дулаан шинэчлэлтийн 4 гэрээт ажлуудыг 2022 оны 09 дүгээр сарын 19-ний өдрөөр бүрэн дуусган, техникийн комисст хүлээлгэн өгсөн.

УЛААНБААТАР ХОТЫН ЦЭВЭР АГААР НЭМЭЛТ САНХҮҮЖИЛТИЙН ТӨСӨЛ

У-4 ДҮГЭЭР БАЙР

/СОНГИНОХАЙРХАН ДҮҮРЭГ, 18-Р ХОРОО/

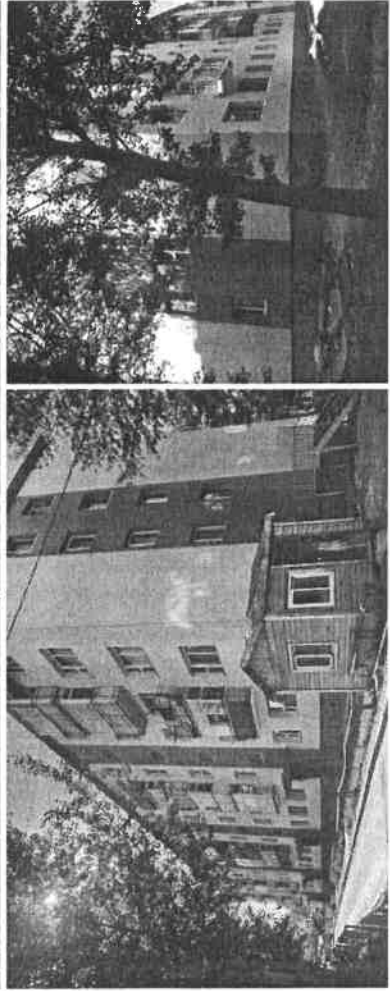
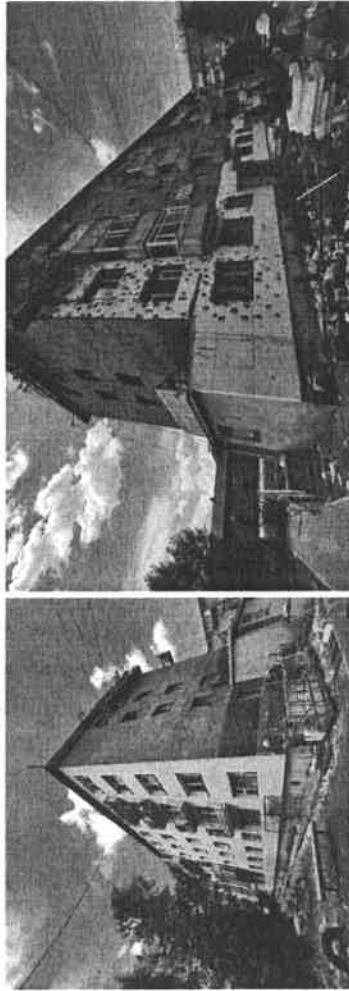
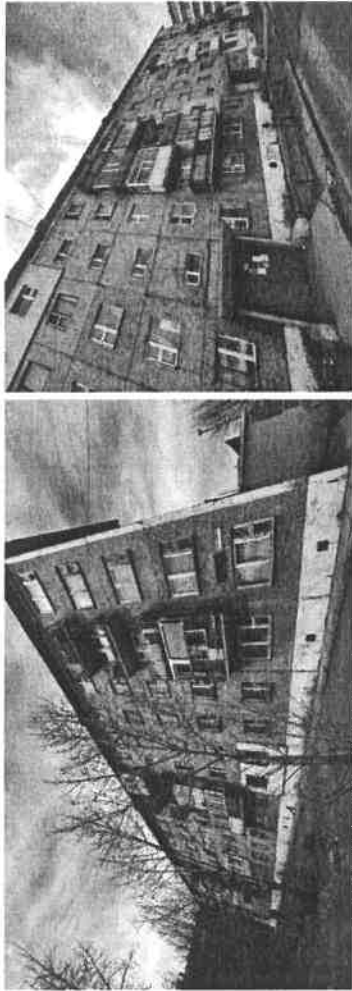
22

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АГВИ-07

ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ДИНАТОС" ХХК

АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%

ХУГАЦАА: 2022.06.08 – 2022.09.08

УЛААНБААТАР ХОТЫН ЦЭВЭР АГААР НЭМЭЛТ САНХҮҮЖИЛТИЙН ТӨСӨЛ

2-60 ДУГААР БАЙР

/СОНГИНОХАЙРХАН ДҮҮРЭГ, 19-Р ХОРОО/

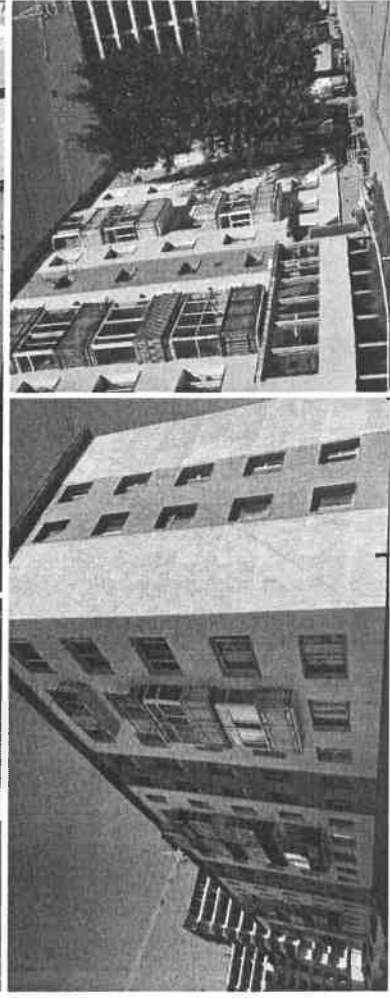
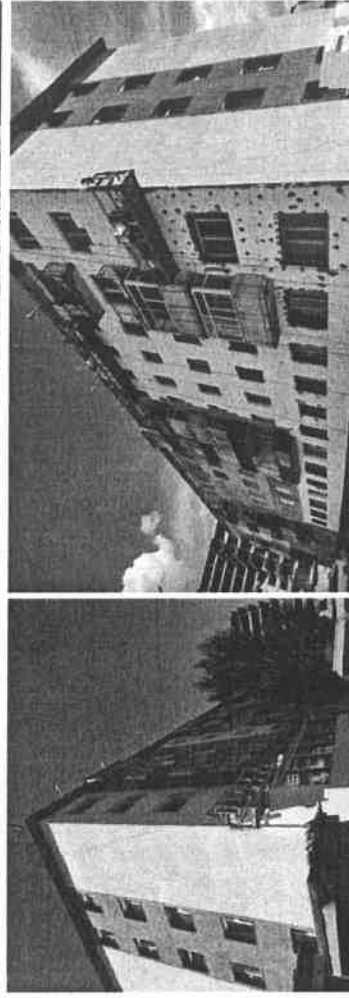
23

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АГВИ-08

ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ХӨХ БУГАТ" ХХК

АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%

ХУГАЦАА: 2022.06.15 – 2022.09.19

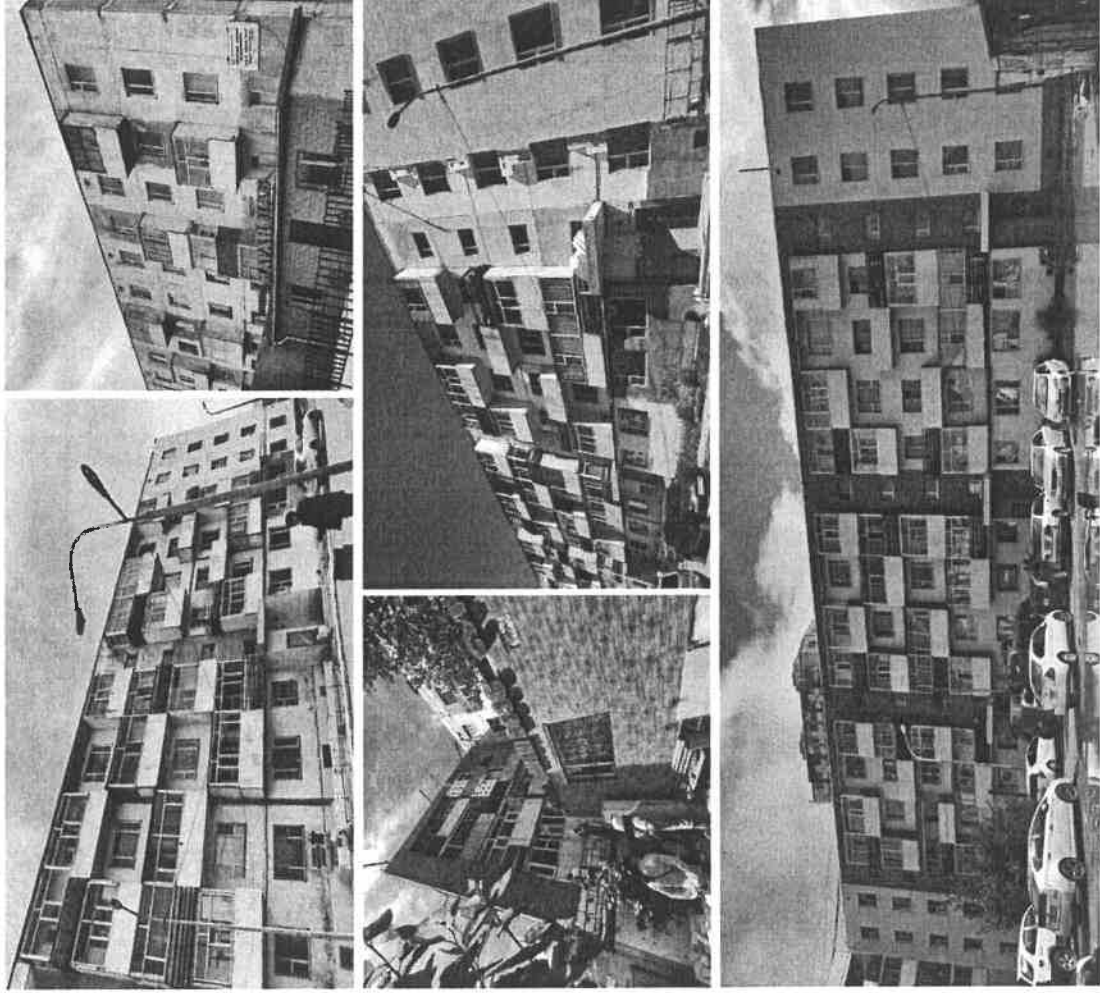
УЛААНБААТАР ХОТЫН ЦЭВЭР АГААР НЭМЭЛТ САНХҮҮЖИЛТИЙН ТӨСӨЛ

1-58 ДУГААР БАЙР

/СОНГИНОХАЙРХАН ДҮҮРЭГ, 19-Р ХОРОО/

24

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1-07
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "РЭМ" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2022.06.15 - 2022.08.25

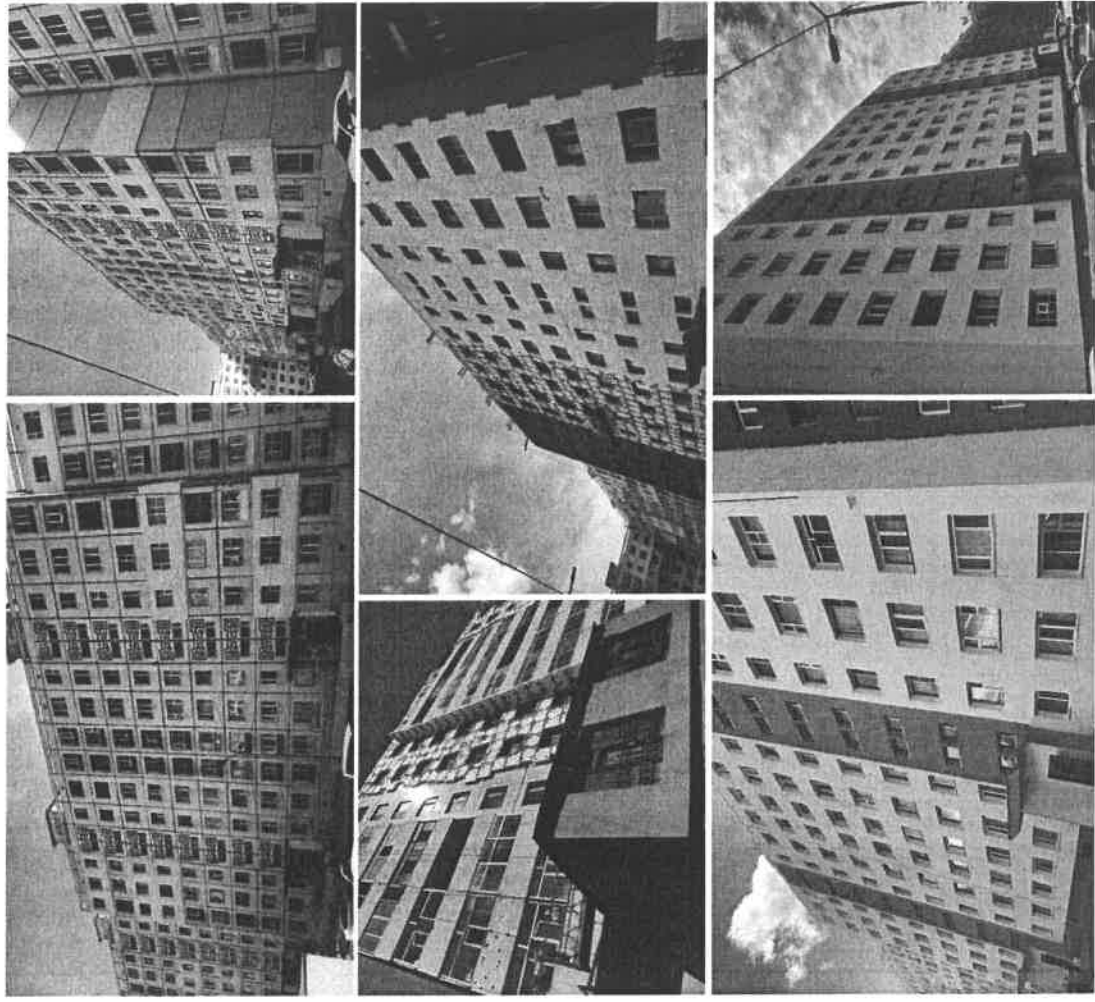
УЛААНБААТАР ХОТЫН ЦЭВЭР АГААР НЭМЭЛТ САНХҮҮЖИЛТИЙН ТӨСӨЛ

2Г ДУГААР БАЙР

/БЯАНГОЛ ДҮҮРЭГ, 13-Р ХОРОО/

25

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1-06
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ТЭГШ БҮРЭН КОНСТРАКШН" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2022.06.15 - 2022.08.19

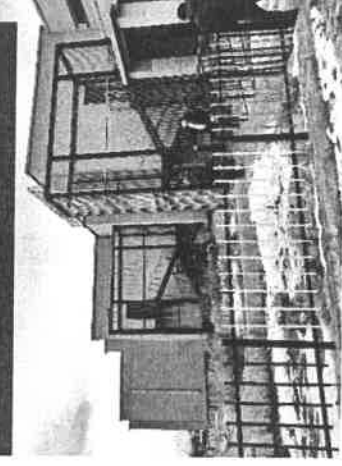

В БҮРЭЛДЭХҮҮН

ТӨСЛИЙН МЕНЕЖМЕНТ

- 2022 онд төслийн удирдлага, менежментийн хүрээнд дараах ажлууд хийгдлээ.
- ✓ Төслийн 2022 оны үйл ажиллагааны болон худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг Дэлхийн банк ТУХ-оор 2022 оны 01 дүгээр сард батлуулсан.
  - ✓ Дэлхийн банкны төслийн хэрэгжилтийг дэмжих хяналтын баг 2022 оны 05 дугаар сарын 9-10, 10-р сарын 5-6-ны өдрүүдэд 2 удаа ажиллаж, ажлын явц үр дүнтэй танилцан, заавар зөвлөмж өгсөн.
  - ✓ Дэлхийн банкны төслийн багтай онлайн уулзалтыг 4 удаа зохион байгуулж, төслийн явц хүндрэлтэй асуудлууд, цаашдын алхмыг хэлэлцсэн.
  - ✓ 2022 оны 07 дугаар сарын 21-нд төслийн хөгжлийн зорилт, хүрэх үр дүнд дүн шинжилгээ хийж, төслийн явц гэрээт ажлуудын гүйцэтгэл, гэрээний дүн, хөрөнгийн зарцуулалтыг тооцон гаргаж, үлдэж байгаа хөрөнгөөр 2023 онд хийх ажлын төсөөллийг бэлтгэн, Дэлхийн банканд илгээсэн.
  - ✓ 2022 оны 07-р сарын 28-нд Дэлхийн банкнаас тус төслийг хариуцсан удирдагч Янчин Сонг Нийслэлийн Засаг даргын нийгмийн салбар, ногоон хөгжил, агаар орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч З.Төмөртөмөөтэй уулзаж, төслийн явц үр дүн, цаашдын алхамын талаар санал солилцсон.
  - ✓ НЗДТТ болон холбогдох бусад байгууллагаас ирүүлсэн хүснэгт, маягтын дагуу мэдээлэл бэлтгэн давтамжтайгаар хүргүүлж байв. Нийслэлийн удирдах ажилтны зөвлөгөөнд долоо хоног бүрийн Даваа гарагт оролцон, төслийн үйл ажиллагааг нийслэл болон бусад холбогдох газрын үйл ажиллагаатай уялдуулж ирлээ.
  - ✓ Байгууллагын 2021 оны болон 2022 оны хагас жилийн баримт бичгүүдийг архивлаж дуусгаж Нийслэлийн архивын газрын байцаагчаас 2 удаа заавар, зөвлөгөө авсан. 2022 оны 9 сарын 2-нд Нийслэлийн мэргэжил арга зүйн зөвлөлөөр төрийн архивт оруулах баримт бичгийг шалгуулсан.
  - ✓ 2022 онд Дэлхийн банкнаас зохион байгуулсан төслийн худалдан авах ажиллагааны болон байгаль орчин, хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын сургалтад 3 ажилтныг сургаж, мэдлэг мэдээллийг дээшлүүлсэн.

ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

2022 оны 03 дугаар сарын 5-8-ны өдрүүдэд ТХН-ийн баг бүрэлдэхүүн Эрчим хүчний их сургуулийн багш н.Эрдэнэбаяр, "Peak carbon offset"-ийн мэргэжилтэн Казуо Сасаки нарын хамтаар Ховд аймгийн Жаргалант сумын 1 дүгээр цэцэрлэгийн газрын гүний дулаан хангамжийн системийн төслийн хэрэгжилттэй биечлэн танилцаж, туршлага судалсан.

"Хуримтлуурт халаагуур"-ын ханган нийлүүлэгчийн гэрээг дүгнэж, борлуулалтын дараах үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах талаар хамтарсан уулзалт ярилцлагыг 3 удаа зохион байгуулав. "Ультрасоник" ХХК "Хуримтлуурт халаагуур" худалдан авсан айллуудаас 83 айл өрхийг түүврийн аргаар сонгож, халаагуурын ажиллагаанд үзлэг, шалгалт хийв.

2022 оны 06 дугаар сарын 10-ны өдөр Налайх дүүргийн Засаг даргын тамгын газраас зохион байгуулсан "Цэвэр агаар" өдөрлөгт оролцож, тус дүүргийн 7-р хороонд суурилуулсан "Агаарын чанарыг хянах" иж бүрдэл суурин харуулыг хүлээлгэн өгч, иргэдэд ач холбогдлыг танилцууллаа.

2022 оны 06 дугаар сарын 29-ний өдөр Нийслэлийн Засаг даргын эдийн засаг, дэд бүтцийн асуудал хариуцсан нагдугээр орлогч Ж.Сандагсүрэн Сонгинохайрхан дүүргийн 18 дугаар хорооны У-4 дүгээр байр, 19 дүгээр хорооны 1-58, 2-60 дугаар байрнуудын дулаан алдагдлыг бууруулах засвар шинэчлэлтийн ажилтай газар дээр нь ирж танилцав.

2022 оны 07 дугаар сарын 28-ны өдөр ТХН-ийн төлөөлөл, Дэлхийн банкны Эрчим хүчний ахлах эксперт, төсөл хариуцсан удирдагч Янчин Сонг нар Нийслэлийн Засаг даргын Нийгмийн салбар, ногоон хөгжил болон агаар, орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч З.Төмөргөмөөтэй уулзаж, төслийн хэрэгжилтийн өнөөгийн явц болон дараагийн шинээр хэрэгжүүлэх төслийн талаар санал солилцлоо.

2022 оны 09 дүгээр сарын 01-ний өдөр Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын дарга Ж.Батбаясгаланд 2022 онд Баянгол дүүрэгт хийж хэрэгжүүлсэн ажлуудын нэг болох 141 дүгээр цэцэрлэгийн дулаан хамгаалалтын ажлын үр дүнг газар дээр нь танилцуулав.

2022 оны 12-р сарын 15-ны өдөр ДБ-ны БНХАУ, Монгол улс, БНСУ-г хариуцсан захирал Мара Варвик, ДБ-ны Монгол дахь суурин төлөөлөгч Андрей Михнев болон бусад дагалдах төлөөлөгчид тус төслийн хүрээнд сонгогдож дулаан хамгаалалтын ажил хийгдсэн Чингэлтэй дүүргийн 13-р хорооны 49-р сургууль дээр айлчилж, төслийн үр шим хүртэгчдийн санал сэтгэгдлийг сонсов.

2022 оны 12-р сарын 21-ний өдөр Төслийн Удирдах Хороо хуралдаж, төслийн 2023 оны үйл ажиллагааны болон худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг батлав. Энэ хурлаар төслийн хүрээнд хэрэгжих хөтөлбөр, арга хэмжээг НӨАТ-аас чөлөөлөх тухай хүсэлтийг хэлэлцэн, баталж Сангийн яаманд хүргүүлсэн. Түүнчлэн ТХН-ийн ажилтнуудын жилийн ажлыг дүгнэж, хөлсөөр ажиллах гэрээг дахин нэг жилээр сунгах нь зүйтэй гэж үзсэн.

2022 онд Дэлхийн Банкнаас 2, НЭДТГ-аас 19, төрийн бусад байгууллагаас 84, харилцагч компаниудаас 107, НИТХ-аас 4, нийтдээ 216 байгууллагаас албан бичиг ирснийг бүртгэн авч холбогдох ажилтнуудад танилцуулан, цаг хугацаанд нь шийдвэрлэсэн. Дээрх бичиг баримтуудыг төрлөөр нь ангилбал: захирамж 7, санал авах тухай 16, мэдээлэл өгөх 12, санхүүжилтийн 5, үйл ажиллагааны чиглэлээр 95, тендерийн баримт бичиг авах буюу тодруулга хүссэн 44, хүсэлт гаргасан 30, сургалтад хамрагдах 3 болон зөвлөмж 4.

Төслийн нэгжээс 240 албан бичгийг боловсруулан албан байгууллагууд руу илгээн, ирсэн явсан бичгийн бүртгэл хөтлөн ажилласан.

ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭ

Төслийн ажлын хэсэг 2022.09.15-аас 09.23-ны өдрүүдэд 2 хэсэгт хуваагдан, эргэх холбоо тасарсан 7 айл болон техникийн асуудал мэдүүлдэг 8 айл өрхөөр биечлэн очиж, үзлэг шалгалт хийв.

Нийт 15 айл өрхөөс 4квт-ын 2ш халаагуураа буцаах хүсэлтэй 1 айл, 4квт-ын 2 ширхэг халаагуураа 2квт-ын 3 халаагуураар солих хүсэлтэй 1 айл, өрхийн тэргүүн нь эзэнгүй 6 айл байв. Үлдсэн 7 айлын хувьд төхөөрөмж нь асуудалгүй байсан тул ашиглалтын заавар зөвлөгөө авч, халаагуурын төлбөрөө цаг тухайд нь төлж байхаар амласан болно.

Мөн 2 айл дараах шалтгааны улмаас төлбөр төлөхөөс татгалзсан. Үүнд:

- ① Гэр нь шатсан тул төлбөр төлөх боломжгүй гэсэн бөгөөд ТХН нь Нийслэлийн Онцгой байдлын албанаас галын дүгнэлт авахыг зөвлөсөн.
- ② Тогны хүчдэлийн хэлбэлзлийн улмаас ШДХЦХ шатсан учир төлбөр төлөх боломжгүй гэж төлбөрөөс татгалзаж байна.

ДЭЛХИЙН БАНКНЫ АЖЛЫН ХЭСГИЙН ТОМИЛОЛТ

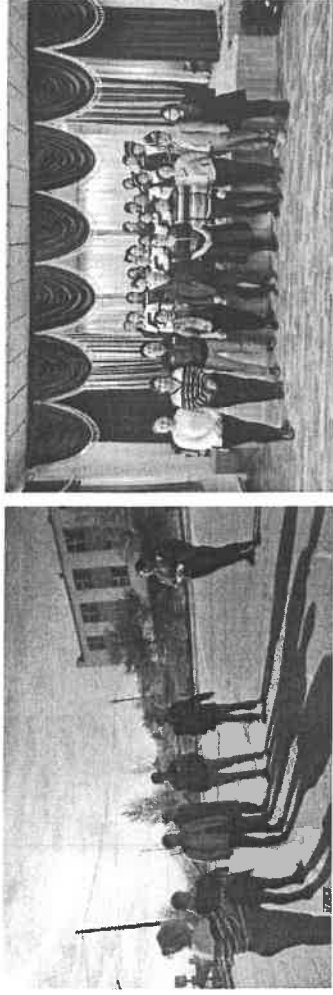
2022 оны 10 дугаар сарын 06, 06-ны өдрүүдэд Дэлхийн банкны төслийн хэрэгжилтийг дэмжих ажлын хэсэг ТХН-ийн үйл ажиллагаатай танилцаж, ажилласан. Томилолтын гол зорилго нь: (i) төслийн ерөнхий гүйцэтгэл болон хэрэгжилтийн явцыг шалгах; (ii) хэрэгжүүлэх, шийдвэрлэхтэй холбоотой асуудлыг хэлэлцэх; (iii) төслийн хэрэгжилтийн дараагийн үе шат, цаг хугацааны талаар ярилцахад оршиж байв.

2022 оны 10 дугаар сарын 06-ны өдөр ДБ-ны ажлын хэсэг ТХН-ийн хамтаар төслийн 2022 онд хэрэгжүүлсэн зарим ажлуудтай газар дээр нь очиж танилцсан. Үүнд: (i) Чингэлтэй дүүргийн 13-р хорооны 49-р сургуулийн дулаан хамгаалалтын ажил; (ii) Баянгол дүүргийн 13-р хорооны 2Г-р байрны дулаан алдагдлыг бууруулах ажил; (iii) Чингэлтэй дүүргийн 16-р хорооны 83-р цэцэрлэгийн газрын гүний дулааны ажил.

Дэлхийн банкны томилолтын тайланд төслийн ерөнхий хэрэгжилтийг "хангалттай" гэж үнэлсэн. Төслийн оролцогч талуудыг хариуцлага өгдөртэй ажиллаж байгааг дурдаад Дэлхийн банканд дараах мэдээллүүдийг ирүүлэхийг хүссэн. Үүнд:

- 2023 оны Худалдан авах ажиллагааны болон үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг 2023 оны 01-р сарын 31-ны дотор ДБ-д хүлээлгэн өгөх
- 2023 онд хийгдэх ажлуудын байршлыг эцэслэж ХАА-ны бичиг баримтуудыг бэлтгэх
- Төслийн 2022 оны Байгаль орчин, нийгмийн аюулгүй байдлын ажлын тайланг ДБ-д 2022 оны 11-р сарын 30-ны дотор ДБ-д хүргүүлэх

49-р сургуулийн дулааны ажилтай танилцах үе

2Г байрны дулаалгын ажилтай танилцах үе

2022 оны 07 дугаар сарын 28-ны өдөр НЗДТ-ын Нийгмийн салбар, ногоон хөгжил болон агаар, орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч З.Төмөртөмөө, УБ ЦАНСТ-ийн Дэлхийн банкын дахь удирдагч Янчин Сон болон ТУН уулзалт хийж төслийн хэрэгжилтийн явц болон шинээр хэрэгжүүлэх төслийн талаар санал солилцсон. З.Төмөртөмөө нь төслийн нэгж төлөвлөгөөний дагуу ажлуудаа амжилттай хэрэгжүүлж ирснийг дурдаад тогтмол нягт холбоотой ажиллаж туслан дэмжиж байдаг Дэлхийн Банканд талархлаа илэрхийлсэн. Мөн шинэ төслийн талаар Нийслэлийн байр суурь хэвээрээ байгаа бөгөөд дараах 2 чиглэлээр эзэл болон буцалтгүй тусламжийг авах хүсэлтэй байгаагаа хэлсэн:

- Угсармал орон сууцны дулаан алдагдлыг бууруулах, эрчим хүчний хэмнэлтийг бий болгох төслийн цар хүрээг нэмэгдүүлэх
- Улаанбаатар хотын үерийн хамгаалалтыг сайжруулах

НЗДТ-аас гаргасан эдгээр саналуудын дагуу УБЦАНСТ-ийн ДБ дахь удирдагч өөрийн санал бодлоо илэрхийлж, боломжит гаргалгаануудыг зөвлөсөн. Цаашид шинэ төслийг хэрэгжүүлэхэд санхүүгийн туслалцаа үзүүлэх хүсэлтийг НЗДТ-аас бэлтгэн Дэлхийн Банканд албан ёсоор хүргүүлэхээр болж, уулзалт өндөрлөсөн.

83-р цэцэрлэгийн газрын зүний дулааны ажилтай танилцаж буй байдал

ТӨСЛИЙН СОНГОГДСОН ХӨТӨЛБӨР, АРГА ХЭМЖЭЭНД ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ ХИЙХ СУДАЛГААНЫ АЖИЛ

Дэлхийн банкаас 2022 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд өгөгдсөн удирдамж НЗДТ-ын Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний ажлын хэсгийн тайланд тусгагдсан санал, зөвлөмжийн дагуу 2021 онд хэрэгжүүлсэн хөтөлбөр, арга хэмжээнүүдээс сонгон авч хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийхээр төлөвлөсний дагуу 2021 онд “Улаанбаатар хотын Цэвэр Агаар Нэмэлт Санхүүжилтийн Төсөл”-ийн хүрээнд хэрэгжүүлсэн хөтөлбөр, арга хэмжээнүүдээс сонгон авч судалгаа хийв. “Утсаар” болон “биечлэн ярилцах” гэсэн 2 судалгааны аргачлалыг ашиглан зорилгот бүлгүүдэд хүрч, асуумж авсан.

Сонгогдсон хөтөлбөр, арга хэмжээнүүд

1. “Халаалт, дулаалгын цогц шийдэл” хөтөлбөр буюу “Шөнийн дулаан хуримтлуурт цахилгаан халаагуур”-худалдан авсан айл өрхүүдийг “Дулаалга аян-б”-д хамруулах үйл ажиллагаа.
2. “Барилгын дулааны шинэчлэл хөтөлбөр”-т хамрагдсан угсармал орон сууцны 4 байр (7 блок)
3. “Улсын өмчит сургууль, цэцэрлэгийн дулаан алдагдлыг бууруулах хөтөлбөр”-т хамрагдсан 1 сургууль, 3 цэцэрлэг

Судалгааны зорилгот бүлгүүд

- “Халаалт дулаалгын цогц шийдэл хөтөлбөр”-т хамрагдсан гэр хорооллын айл өрхүүд
- Хөтөлбөрт хамрагдсан угсармал орон сууцны айл өрхүүд
- Хөтөлбөрт хамрагдсан сургууль, цэцэрлэгийн багш, ажилчид, сурагчид, бага насны хүмүүжигчид

Судалгааны хийрэгдэж буй Баянгол дүүргийн 19-р хорооны оршин суугчид

СУДАЛГААНЫ ҮР ДҮН

"Халсаалт, дулаалгын цогц шийдэл" хөтөлбөр

Хуримтлуурт халаагуурын хэрэглэгчид/биечлэн/

"Дулаалга аян-5"

Хуримтлуурт халаагуурын хэрэглэгчид/улсаар/

Хуримтлуурт халаагуурын хэрэглэгчид/улсаар/

"Дулаалга аян-5"-д хамрагдсан айл өрхүүдийн 90% нь дулаалгын ажилд сэтгэл ханамжтай байсан. Хуримтлуурт халаагуурын биечлэн судалгаанд хамрагдсан хэрэглэгчдийн 89% н хөтөлбөрт хамрагдсандаа сэтгэл ханамжтай байгаагаа илэрхийлсэн. Харин улсаар авсан судалгааны хэрэглэгчдийн 75% нь сэтгэл ханамжтай байна. Хуримтлуурт халаагуурын ажиллагаатай холбоотой ирүүлсэн санал хүсэлтийг судалгааны тайланд дэлгэрэнгүй оруулсан.

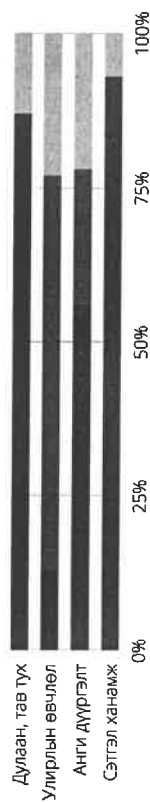
"Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөр

Судалгаанд хамрагдсан нийт айл өрхүүдийн 58% нь дулаалгын ажилд маш их сэтгэл ханамжтай байгаа бол 39% нь сэтгэл ханамжтай гэж үзсэн байна. Үүнээс харахад айл өрхүүдийн 97% нь төслийн зүгээс хэрэгжүүлсэн ажилд сэтгэл хангалуун байгаа бөгөөд "Барилгын дулаалгын шинэчлэл" хөтөлбөр нь иргэдийн тав тухыг хангасан, үр дүн сайтай хөтөлбөр болсон.

"Улсын өмчит сургууль, цэцэрлэгийн дулаан алдагдлын бууруулах" хөтөлбөр

■ Нэмэгдсэн ■ Багассан ■ Мэдэхгүй

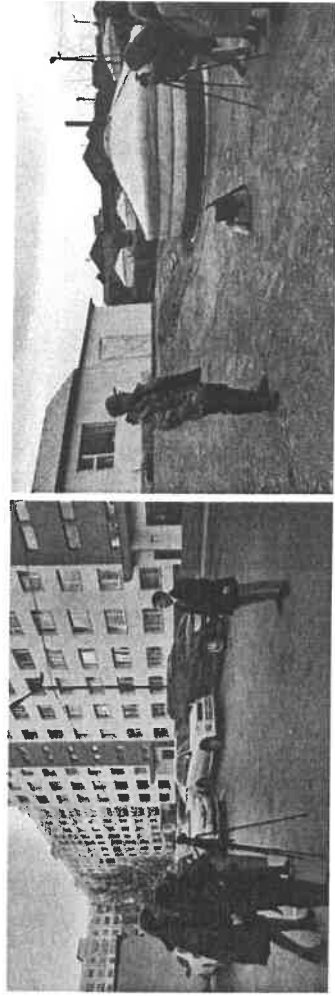

Судалгаанд хамрагдсан нийт хүмүүсийн хариултад тулгуурлан харахад 87% нь анги танхим дулаахан болсон, 64% нь хүйтнээс үүдэлтэй өвчлөл буурсан, улмаар анги дүүргэлт сайжирсан гэж үзжээ. Сургууль, цэцэрлэгийн дулаалгын ажилд нийт оролцогчдын 87.5% нь сэтгэл ханамжтай байна.

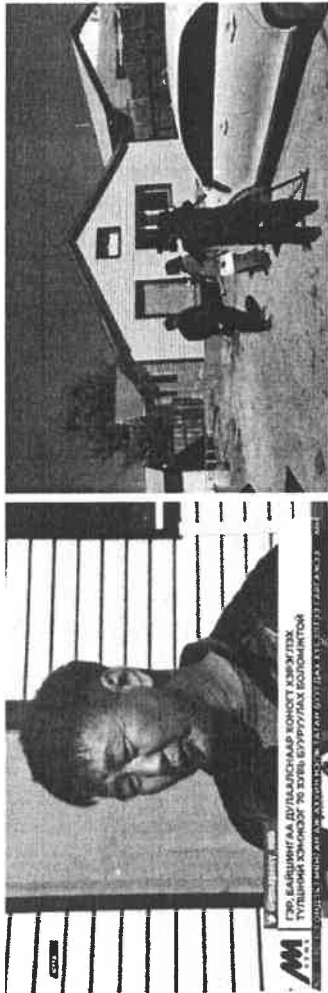
В БҮРЭЛДЭХҮҮН

ОЛОН НИЙТИЙН ХАРИЛЦАА

- ✓ ТХН нь олон нийттэй харилцах "Хулан шоу интертайнмент" ХХК-тай хамтран төслийн зорилгот бүлгүүд рүү чиглэсэн олон талт арга хэмжээг хэрэгжүүлж, төслийн ач холбогдол, үр шимийн талаар иргэд, олон нийтэд ойлголт өгөх, төсөлд хамрагдах айл өрхийн тоог нэмэгдүүлэх зорилго тавин ажилласан бөгөөд гэрээг 2022 оны 03-р сарын 12-ны өдрөөр дуусгавар болгож, хамтын ажиллагааг эцэслэсэн.
- ✓ УБЦА НСТ-ийн ТХН-ийн олон нийтэд чиглэсэн 2022 оны ажлын төлөвлөгөөг боловсруулан 2022 оны 06 дугаар сарын 20-ны өдөр төслийн захирлаар батлуулсан.
- ✓ Төслийн авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээ, үйл ажиллагаа, төслийн үр шимийн талаар мэдээ, мэдээлэл, постер, видео контентийг олон нийтэд хүргэх, ухуулан таниулах зорилгоор 2022 оны 09 дүгээр сарын 22-ны өдөр "Зөв.мн", "Манд.мн", "Дардас.мн" зэрэг 3 вэб сайттай 2022 он дуустал хамтран ажиллах гэрээ байгуулсан.
- ✓ Төслийн хэрэгжүүлдэг үйл ажиллагааг олон нийтэд таниулах зорилгоор 5 видео контент бэлтгэж, төслийн Фейсбүүк хуудсанд байршуулсан.
- ✓ Төслийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллийг тухай бүрд нь Улаанбаатар хотын "Цэвэр Агаар Нэмэлт Санхүүжилтийн Төсөл" Фейсбүүк пэйж хуудсанд нийтлэсэн. 2022 онд төслийн үйл ажиллагаатай холбоотой 24 удаагийн нийтлэл байршуулж 48,850 хүнд хүрсэн үр дүнтэй байна.

Чингэлтэй дүүргийн 8-р хороо, Зүүн тасганы 12-214 тоотод оршин суух "Дулаалга аян-6"-д хамрагдсан аймаас сэтгэл ханамжийн талаар ярилцлага авч, МҮОНТ-ийн мэдээгээр гаргаж, олон нийтэд мэдээллэсэн.

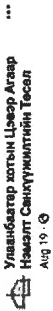
Улаанбаатар хотын "Цэвэр Агаар Нэмэлт Санхүүжилтийн Төсөл" Фейсбүүк пэйж хуудсыг байнгын идэвхитэй байлгаж, төслийн хүрээнд хийгдэж буй ажлуудын үр дүнг тухай бүрд олон нийтэд танилцуулсан.

ДУЛААЛГА АЯН-6 АМЖИЛТТАЙ ХЭРЭГ ЖИЖ БАЙНА... See more

Opens in Messenger 59 comments · 86 shares

Дэлхийн банкны санхүүжилтэй Улаанбаатар хотын Цэвэр Агаар Нэмэлт Санхүүжилтийн Төслийн хүрээнд 2022 онд 4 угсарал... See more

4 shares

Г БҮРЭЛДЭХҮҮН

“ХАЛААЛТ, ДУЛААЛГЫН ЦОГЦ ШИЙДЭЛ” БҮХИЙ ХӨТӨЛБӨР

Хөтөлбөрийн хэрэгжилт

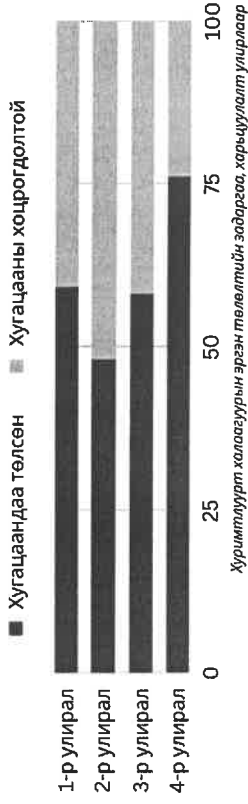
Төслийн “Бүрэлдэхүүн Г”-д төлөвлөгдсөн гол арга хэмжээ бол нийслэлийн гэр хорооллын 41 хороонд амьдрах, төслийн шалгуур хангасан айл өрхийг шөнийн дулаан хуримтлуурт цахилгаан халаагуур (хуримтлуурт халаагуур)-аар хангахад оршиж байв.

Хуримтлуурт халаагуурын хөтөлбөрийг “Дулаалга аян” хөтөлбөртэй хамтатгах өөрөөр хэлбэл дулааны алдагдлаа бууруулсан айл өрхөд хуримтлуурт халаагуур суурилуулахаар төлөвлөн “ХАЛААЛТ, ДУЛААЛГЫН ЦОГЦ ШИЙДЭЛ” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж эхэлсэн. Уг хөтөлбөрийн хүрээнд Нийслэлийн 6 дүүргийн 41 хорооны нийт 282 айл өрхүүдээ шөнийн дулаан хуримтлуурт цахилгаан халаагуурыг суурилуулсан.

Шөнийн дулаан хуримтлуурт цахилгаан халаагуурын эргэн төлөлт

2021 онд ШДХЦХ-ын төлбөрт 136.900.459 төгрөг төвлөрснийг бүртгэлжүүлэн архивласан. 2022 онд 245,746,925₮ Төрийн банканд төвлөрсөн. Дансны нийт үлдэгдэл 382,647,384₮ байна.

ШДХЦХ-ын 2 квтын 59 айл, 4 квт-ын 223 айл, нийт 282 айл 400 хуримтлуурт халаагуурын эргэн төлөлт хийх ёстойгоос 216 айл буюу 76.6% нь цаг хугацаандаа төлбөрөө төлж байна.

Хугацааны хоцрогдол үүгээд буй айл өрхүүд нь ихэвчлэн санхүүгийн боломж бололцоо муу байгаагаас хугацаандаа төлөлт хийж чадахгүй байна хэмээн тайлбарладаг.

Төлбөрийн эргэн төлөлтийн хугацааг 3 буюу түүнээс дээш сараар хоцроож байгаа айлууд руу ТХН нь холбогдон төлбөр хийх хугацааг сануулах, гаргасан санал гомдлыг бүртгэх зэрэг шаардлагатай арга хэмжээг авч ажилладаг. Гэсэн хэдий ч хэрэгжилтийн явцад зарим айл өрхүүд хуримтлуурт халаагуурын эргэн төлөлтийг цаг хугацаанд нь хийхгүй хугацаа хоцруулах, утсаа авахгүй байх, удаа дараа нэхүүлэх, техникийн гомдол гаргах зэрэг асуудлуудыг гаргасаар байсан.

Иймээс 3-4-р улиралд эдгээр асуудлыг шийдвэрлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавих, эргэн төлөлтийг сайжруулах зорилго бүхий ажлын хэсгийг байгуулахаар төслийн удирдлагын зүгээс шийдвэрлэсэн. Ажлын хэсэг дараах 3 чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулсан. Үүнд:

- Утсаа авахгүй, эргэх холбоогүй болсон айл өрхийн хаягаар гарт нь очиж шалтгааныг тодруулах, цаашид авах арга хэмжээг тодорхойлох;
- Халаагуурын талаар гомдол гаргаж төлбөрөө төлөхгүй байгаа айл өрхийн хаягаар очиж, техникийн үзлэг шалгалт хийж, асуудлыг шийдвэрлэх;
- Төлбөрийн хоцрогдолтой байгаа айл өрхүүд рүү утсаар ярих мессеж илгээнэ.

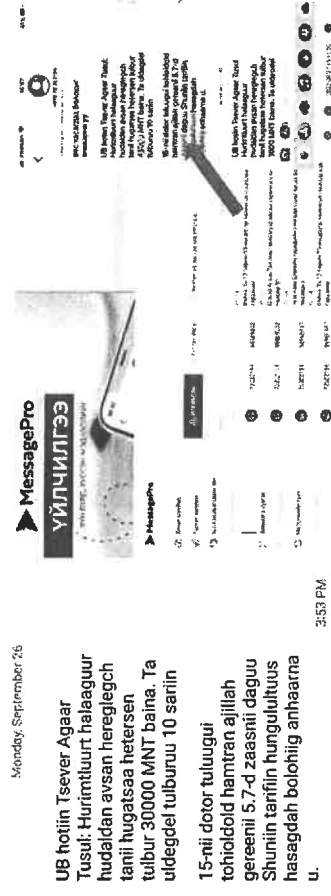
АЖЛЫН ХЭСГИЙН ҮР ДҮН

Утас холбогдохгүй эсвэл утсаа авдаггүй 7 айл байдгаас 6 айлтай нь ТХН-ийн 2 инженер болон "Ультрасоник" ХХК гэрийн хаягаар очиж уулзан төлбөрийг цаг хугацаанд төлөх шаардлага тавьж шинэ утасны дугаарыг авсан. Харин Сонгинохайрхан дүүргийн 41-р хороонд оршин суух хаягтай ШДХЦХ-ын хэрэглэгч Б.Хашбатын гэр эзгүй байсан бөгөөд хашаандаа амьдрахаа больсон талаар хөрш айлууд нь хэлсэн.

"Ультрасоник" ХХК-ийн хамтаар айлуудтай биечлэн хийсэн уулзалт

Төлбөрийн 3 болон түүнээс дээш сарын хоцрогдолтой 101 айл байгаа бөгөөд Message Pro үйлчилгээг ашиглан төлбөрийн үлдэгдлийг сануулах, улмаар төлөөгүй тохиолдолд гэрээнд заасны дагуу "Шөнийн тарифын хөнгөлөлтөөс хасах" тухай анхааруулах зурвас хүргүүлсэн. Энэхүү сануулах мессежийг илгээснээр төлбөрийн хоцрогдолтой айл өрхийн тоо 66 болон буурсан. Нийт 67,483,000₮ төлөх мессежийг явуулснаас 9,707,000₮ төлж барагдуулсан.

Мессеж маркетинг үйлчилгээг ашиглан хэрэглэгчид мэдэгдэл хүргүүлсэн байдал

Төлбөр төлөхийг шаардан утсаар холбогдоход сайн халдаггүйн улмаас буцаах хүсэлтэй гэж гомдол гаргаж байсан 8 айлд ТХН-ийн ажилчид болон "Ультрасоник" ХХК-ний инженерүүд очиж уулзан, тоног төхөөрөмжийн ажиллагаа болон тохируулгад үзлэг шалгалт хийсэн. Төхөөрөмжийн тохиргоо алдагдсан айлуудын тохиргоог хийж өгсөн бөгөөд эдгээр айлууд төлбөрөө төлөн цаашид ашиглахаар болсон.

Хэрэглэгчийн ШДХЦХ-т үзлэг шалгалт хийж буй нь

ТӨСЛИЙН САНХҮҮГИЙН УДИРДЛАГА

2022 онд УБЦАНСТ-ийн төсөв 9.0 тэрбум төгрөгөөр батлагдсан. Төсвийн тодотголоор энэ дүнг өсгөж (үйл ажиллагааны зарцуулалт болон хүлээгдэж буй гүйцэтгэлийг тооцон) 9,992,150,000.00 төгрөг болгон батлуулсан. Цаашид төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд дахин 1 тэрбум төгрөг шаардлагатай байна. ТХН-ийн 2023 оны төсвийн төслийг 14.6 тэрбум төгрөгөөр бэлтгэн харьяа газрууд болох НЗДТГ, Сангийн яаманд хүргүүлсэн бөгөөд УИХ-ын нэгдсэн чуулганаар 2023 оны төсөвт 12.0 тэрбум төгрөгийг соёрхон баталлаа.

2022 онд Дэлхийн банкнаас 3,100,000 долларын татан авалт хийж нийт ашиглалт 8,000,000 долларт хүрээд байна. Энэ нь нийт санхүүжилтийн 66.6 хувь юм.

№	ТӨСЛИЙН НЭР	ТӨСЛИЙН ДУГААР	САНХҮҮЖҮҮЛЭГЧ	ЭК ҮҮСЭВ Р	НИЙТ АШИГЛАЛТ	2022 ОНЫ БАТЛАГДСАН ТӨСӨВ	2022 ОНЫ 4Р УЛИРЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ
1	УБЦА НСТ	6483-MN	ДЭЛХИЙНБАНК	33ЭЛ	8,261,880.00	9,000,000.00	10,435,916.61
2	НИЙТ ДҮН				8,261,880.00	9,000,000.00	10,435,916.61

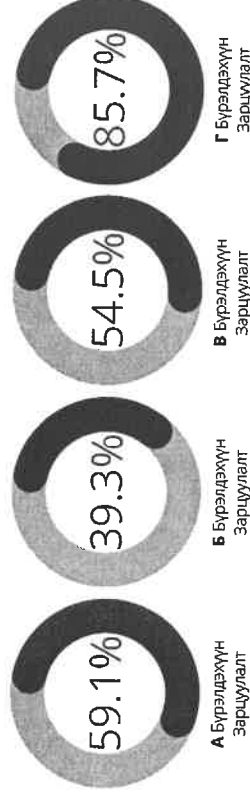
2022 оны хөрөнгийн зарцуулалт (сан.төгрөгөөр) 2022.12.31

Төслийн 1,2,3,4 дүгээр улирлын үйл ажиллагааны төсвийг бэлтгэн НЗДТГ болон СЯ-нд хүргүүлж баталгаажуулсан. 2022 оны 1,2,3,4 дүгээр улирлын санхүүгийн тайланг төгрөг болон доллараар илэрхийлж бэлтгэн Сангийн яам, Дэлхийн банканд хүргүүлсэн. Мөн оны Нийгмийн даатгал, ХХОАТ, НӨАТ, Суутган тайлангуудыг улирал болон сараар бэлтгэн харьяа хэлтсүүдэд хүргүүлж баталгаажууллаа. Сангийн яамны Хөгжлийн санхүүжилтийн газар болон Төрийн сангийн газартай зарцуулалт ашиглалтын тооцоо нийлсэн. Мөн санхүүгийн удирдлагын үйл ажиллагааны тайланг 1,2,3,4 дүгээр улирлаар бэлтгэлээ.

Сангийн яам, НЗДТГ болон ТХН, Дэлхийн банкнаас ирүүлсэн санхүүгийн мэдээ мэдээлэл, судалгаануудыг цаг тухайд чанарын шаардлагын дагуу тайлагнаж мэдээлснээс гадна тоног төхөөрөмжийн зардлыг Сангийн яамны Хөгжлийн санхүүжилтийн газарт хүргүүлэн төсвийн хуваарьт өөрчлөлт орууллаа.

Төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн 2022 оны Худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө болон үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний хүрээнд хийгдсэн гэрээт ажлуудын санхүүжилтүүдийг тайлант ондоо багтаан харьяа байгууллагуудаар хянуулан баталгаажуулсан бөгөөд энэ нь нийт санхүүжилтийн 97.1 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Энэ үзүүлэлт нь санхүүгийн удирдлагын хувьд өмнөх онуудаас өндөр хувийг эзэлж байгаа бөгөөд мөн төслийн үйл ажиллагаа амжилттай хэрэгжиж байгааг илтгэж байна.

Бүрэлдэхүүн А	Бүрэлдэхүүн Б	Бүрэлдэхүүн В	Бүрэлдэхүүн Г
7,1 сая ам.\$	3,05 сая ам.\$	1,1 сая ам.\$	0.75 сая ам.\$

ТУЛГАМДСАН АСУУДЛУУД

НЗДТГ-ын дарга өөрчлөгдсөнтэй холбоотойгоор төслийн санхүүжилтийн явц удаашрах саатах асуудал урган гарсан байна. Энэ нь санхүүгийн баримтны 2-р гарын үсгийн баталгаажилт удааширсан гэсэн үг юм. Дэлхийн банкнаас татан авалт хийх программд гарын үсгийн баталгаажилт саатсанаас шалтгаалан Зарцуулалтын тайлан болон Нөхөн дүүргэлт хийхэд хүндрэлүүд гарч байлаа.

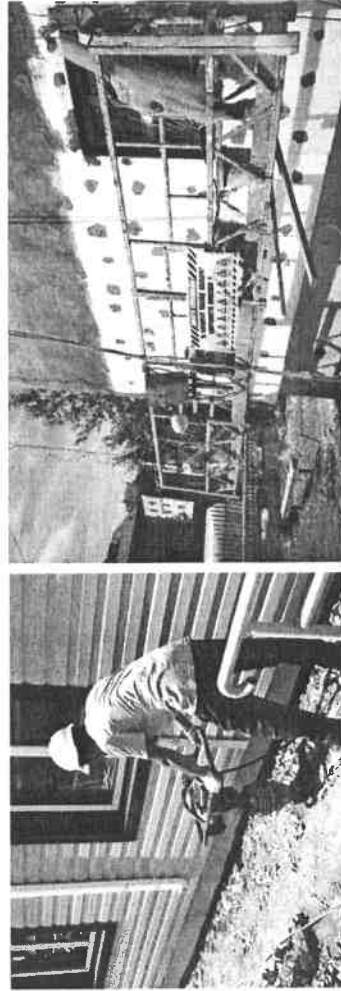
Төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн төсвийн саналыг батлахдаа үндэслэлгүй хасаж баталдаг нь санхүүгийн үйл ажиллагаанд тогтмол хүндрэл үүсгэж байна. Санхүүжилт хийхэд төсөв хүрэхгүйгээс шалтгаалж байнгын явдал чирэгдэл гарах, албан болон албан бусаар хандаж байж төсөв тавиулах процесс хийгдэж байгаа нь санхүүгийн мэргэжилтний ажил үүргийн хувьд тун хүндрэлтэй байна.

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГМИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ

УБЦА НСТ нь төслийн хүрээнд хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагааны бүхий л явцад Дэлхийн Банкны баримт бичиг болох "Байгаль орчин, нийгмийн аюулгүй байдлын төлөвлөгөө" (БОНАБТ)-г мөрдлөг болгон хэрэгжүүлдэг. Дэлхийн Банк нь төслийн байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөлөл нь Б категори буюу дунд эсвэл бага түвшинд байна гэж үнэлсэн бөгөөд уг нөлөөллийг бууруулж болохуйц байна гэж дүгнэсэн.

БОНАБТ-г төслийн хүрээнд хийж гүйцэтгэж байгаа ажил, үйлчилгээг эхлэхээс авахуулаад ашиглалтад хүлээлгэн өгөх хугацаанд хэрэгжүүлэх, заалтуудыг даган мөрдөх, биелэлтийг Дэлхийн Банкны төслийн багт тайлагнах үүргийг ТХН хүлээдэг. Төслийн БОНАБТ-ний тайланг 2022 оны 3-р улиралд бэлтгэн, Дэлхийн Банканд тайлагнасан.

УБЦА НСТ нь хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн арга хэмжээг бүхий л үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлдэг. ТХН нь "Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрийн хүрээнд 2022 онд 1 сургууль, 4 цэцэрлэг, 4 угсармал орон сууцны барилгын дулаан хамгаалалтын ажил хийгдсэн бөгөөд барилгын ажлын явцад ХАБЭА-н гүйцэтгэл, ажиллах орчны тогтмол хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх зорилгоор 16 удаагийн хяналт хийсэн. Мөн барилгын талбайд аюулгүй ажиллагааг хангуулах зорилготой санамж тэмдгүүдийг байршуулсан.

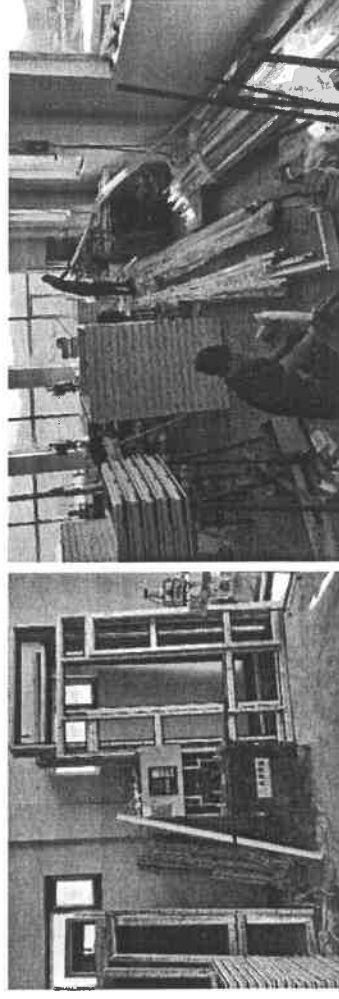
141 болон 208 дугаар цэцэрлэгт явцын хяналт хийж буй нь

"Дулаалга аян-б"-д хамрагдаж буй айл өрхүүдийн байшин сууцны дулаалгын ажлын явцад зөвлөх багийн хамтаар 8 удаа хяналт хийж ажилласан. Хяналт хийх явцад дулаалга хийх хүн хүч байхгүйн улмаас дулаалгын ажлын явц зогсонги байгаа байдал түгээмэл ажиглагдаж байсан. Иймээс айлуудын дулаалгын ажлын явц удаашралтай байгааг анхааруулж хугацаандаа хийхийг сануулсан.

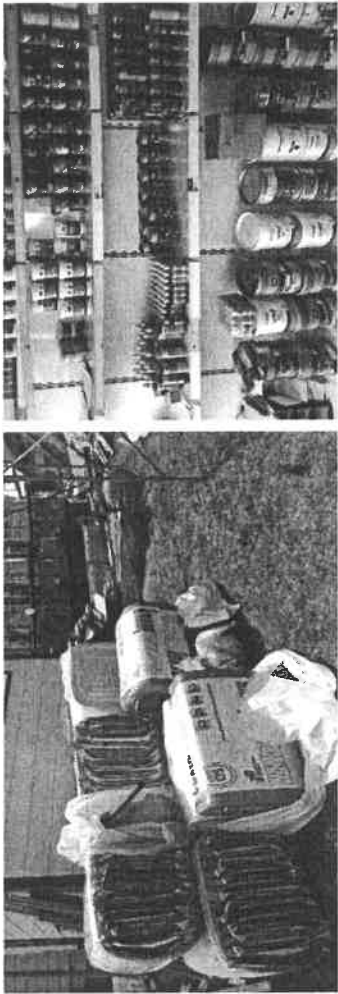
Чингэлтэй дүүрэгт оршин суух айлд дулаалгын ажлын явцад хяналт хийж буй нь

2022 оны дулаан хамгаалалтын ажлын хүрээнд Нийслэлийн ерөнхий боловсролын 49-р сургууль, 154-р цэцэрлэг, 157-р цэцэрлэг, 141 болон 208-р цэцэрлэгийн нийт 540 цонхыг гураван давхар шил бүхий битүүмжлэл сайтай цонхоор сольсон бөгөөд цонх үйлдвэрлэлийн явцад 3 удаагийн чанарын хяналт хийж, ТХН-ийн зүгээс шаардлага тавин ажилласан. Шалгалтын явцад ямар нэгэн зөрчил илрээгүй.

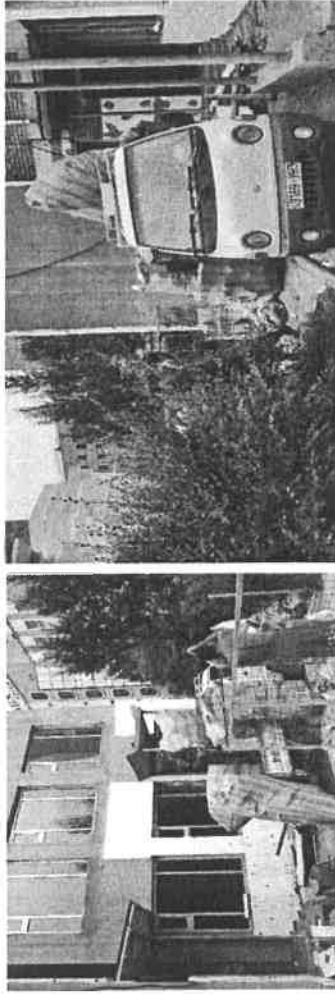
"Буурал борлууд" ХХК цонхны үйлдвэрийн байр

"Дулаалга аян-6"-ы барилгын материал ханган нийлүүлэгч компаниуд болох "Пирамид Индастри" ХХК, "Росторг" ХХК-д 6 удаагийн давтамжтайгаар дулаалгын материалын чанарын хяналт хийсэн. Ханган нийлүүлэгч нарын барааны тоо хэмжээ, хадгалалт хамгаалалт, материалын чанарыг газар дээр нь шалгаж нягтгаж үзэхэд төслийн шалгуурыг бүрэн хангаж байсан.

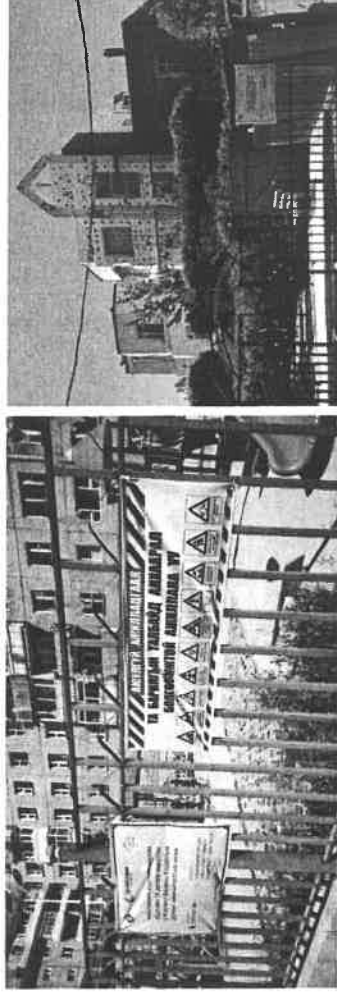
Тйромид Индастри ХХК-ийн материалын агуулах байр

ТХН нь хог хаягдал үүсэхээс сэргийлэх, дахин ашиглах, боловсруулах замаар хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг аюулгүй түвшинд хүртэл багасгах арга замыг эрэлхийлэн барилгын дулаан хамгаалалтын ажлаас хаягдаж буй хөөсөнцрийг "Өсөх түшиг" ХХК-д нийлүүлэх болсон. Тус компани нь хөөсөнцрийн хаягдлыг өөрсдөө ирж, хүлээн авч, полистерол блокны түүхий эд болгон ашигладаг.

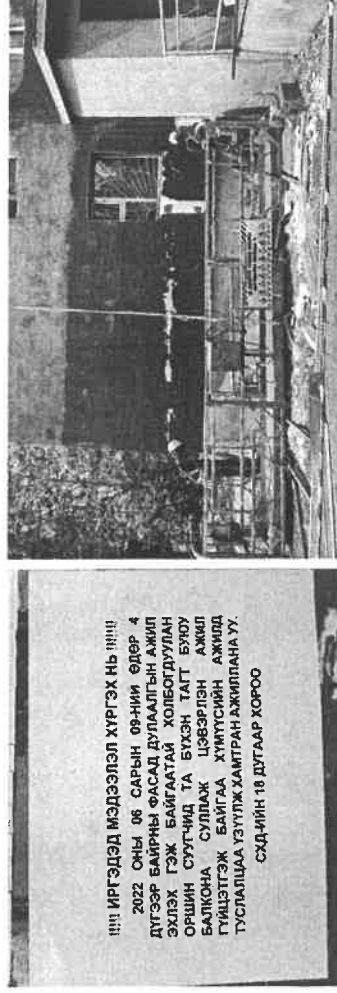
Барилгын хог хаягдлыг ачиж буй байдал

"Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрийн хүрээнд сургууль, цэцэрлэгийн барилгын дулаан хамгаалалтын ажлыг сурагчдын зуны амралтыг тааруулж буюу 06 дугаар сарын 06-ны өдрөөс 08 дугаар сарын 22-ны өдрүүдэд багтаан хийж дуусгасан учир хамаарал бүхий хэрэглэгч, иргэдийн аюулгүй байдалд заналхийлэх эрсдэл тулгараагүй. Дулаалгын ажлын явцад зөвхөн барилгын ажилчид тухайн сургууль, цэцэрлэгт нэвтэрч байсан бөгөөд ойр орчмын иргэдэд барилгын ажил явагдаж буйг анхааруулахын тулд санамж, тэмдэг байрлуулан ажилласан.

Барилгын ажил явагдаж буйг анхааруулсан санамж

Харин угсармал орон сууцны барилгын дулаан хамгаалалтын ажлыг хийхэд оршин суугчдын хөдөлгөөнийг хязгаарлах боломжгүй тул барилгын ажил явагдаж буй хэсгүүдэд тойруулан тууз татаж, аюулгүй зорчихыг анхааруулсан санамж, тэмдгүүдийг байрны эргэн тойронд байрлуулсан.

Угсармал орон сууцны барилгын ажил явагдаж буй хэсэгт татсан тууз, барилгын ажлын талаарх мэдэгдэл

ТӨСЛИЙН ХУДАЛДАН АВАХ АЖИЛЛАГАА

УБЦА НСТ-ийн хүрээнд 2022 онд бараа, ажил үйлчилгээний нийт 17 худалдан авах ажиллагааг төлөвлөсөн ба төлөвлөгөөг Төслийн Удирдах Хороогоор 2022 оны 01 дүгээр сарын 07-нд батлуулж Дэлхийн банкнаас 2022 оны 01 дүгээр сарын 11-ний өдөр зөвшөөрөл авсан.

2022 онд хийгдэхээр төлөвлөж байсан томоохон ажлууд болох "Ногоон байгууламжийн ажил" /гэрээний дугаар АFBW1/, мөн "Сонгогдсон сургууль, цэцэрлэгийн барилгыг газрын гүний дулаанаар хангах" /гэрээний дугаар АFCA2-01/ ажлуудыг "Улсын төсвийн хэмнэлтийн хууль" гарсантай холбоотойгоор 2023 он руу шилжүүлсэн. Түүнчлэн, сургууль цэцэрлэг, орон сууцны барилгын дулаалгын ажилтай холбоотой "Газар хөдлөлийн тэсвэртэй байдлын үнэлгээ хийх зөвлөх үйлчилгээ" зөвлөхийн үйлчилгээг Нийслэлийн төсвөөр, ЗАА-аас зохион байгуулж хийхээр төлөвлөсөн ажилтай давхардуулахгүй гэж үзэн хасахаар шийдвэрлэсэн.

Иймд 2022 онд 11 ажил, 1 зөвлөх үйлчилгээний худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулахаар Дэлхийн Банктай зөвшилцөж шийдвэрлэсэн болно.

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар нийт 11 ажил, 1 зөвлөх үйлчилгээний худалдан авах ажиллагаа амжилттай зохион байгуулагдсан. Үүнээс 10 ажил, 1 зөвлөх үйлчилгээний тендерийн гэрээ бүрэн дуусч комисс хүлээн авсан бөгөөд 1 ажлын гэрээг 2023 оны 10 сарын 01-нд дуусахаар байгуулав.

Дараах гэрээнүүдэд зарим нэмэлт өөрчлөлтүүдийг оруулав. Үүнд:

- 1 Сургууль, цэцэрлэг, угсармал орон сууцны барилгын дулаан алдагдлыг бууруулах ажлын хүрээнд техникийн баримт бичиг боловсруулах Зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх гэрээг /№ АFCA5-01/ тус гэрээний гүйцэтгэгч "Блю Арч" ХХК-тай гэрээний 2.4 дугаар зүйлийг үндэслэн 2022 оны 12-р сарын 31-ний өдрийг хүртэл сунгав.
- 2 "Дулаалга аян-5 болон 6"-ийн хүрээнд "Шөнийн дулаан хуримтлуурт цахилгаан халаагуур" хөтөлбөрийн хэрэгжилтэнд хяналт, үнэлгээ хийх зөвлөх үйлчилгээ гэрээ дугаар: АFD4" гэрээний гүйцэтгэгч Би И Си ХХК-тай гэрээг 2022 оны 12 сарын 31 хүртэл сунгаж нэмэлт өөрчлөлт оруулав.

"АЖИЛ" ХУДАЛДАН АВАХ АЖИЛЛАГАА - 11

4 САРЫН 11	AFCA3-02 49-р сургууль	Оролцогчид: "Идэр Нумт" ХХК Гүйцэтгэгч: "Идэр Нумт" ХХК Гэрээ хийсэн огноо: 2022.06.06
4 САРЫН 11	AFCA3-06 141-р цэцэрлэг	Оролцогчид: "Зуурмаг" ХХК, "Велко" ХХК Гүйцэтгэгч: "Зуурмаг" ХХК Гэрээ хийсэн огноо: 2022.06.06
4 САРЫН 11	AFCA3-08 157-р цэцэрлэг	Оролцогчид: "Хөвсгөл Булаг" ХХК, "Велко" ХХК, "Бат Нягт Арвижих" ХХК Гүйцэтгэгч: "Хөвсгөл Булаг" ХХК Гэрээ хийсэн огноо: 2022.06.06
5 САРЫН 16	AFCA3-07 208-р цэцэрлэг	Оролцогчид: "Ирмүүн Бар" ХХК, "Тэгш Бүрэн Констракшн" ХХК, "Пи Эм" ХХК Contractor: "Пи Эм" ХХК Гэрээ хийсэн огноо: 2022.06.08
5 САРЫН 16	AFCA3-09 154-р цэцэрлэг	Оролцогчид: "Хөх Бүрдний Эх" ХХК, "Бат Нягт Арвижих" ХХК, "Пи Эм" ХХК, "Ивээ Групп" ХХК Гүйцэтгэгч: "Хөх Бүрдний Эх" ХХК Гэрээ хийсэн огноо: 2022.06.08
5 САРЫН 16	AFB1-05 У/4 дүгээр байр	Оролцогчид: "РЭМ" ХХК, "Хөх Булаг" ХХК, "Динатос" ХХК Гүйцэтгэгч: "Динатос" ХХК Гэрээ хийсэн огноо: 2022.06.08
5 САРЫН 16	AFB1-06 2Г дугаар байр	Оролцогчид: "Мөнх Системс" ХХК, "Тэгш Бүрэн Констракшн" ХХК, "Хоргоын Чулуу" ХХК Гүйцэтгэгч: "Тэгш Бүрэн Констракшн" ХХК Гэрээ хийсэн огноо: 2022.06.15

5 САРЫН

16

AFB1-07

1-58 дугаар байр

Оролцогчид: "РЭМ" ХХК, Тэгш Бүрэн Констракшн" ХХК, "Мөнх Системс" ХХК, "Динатос" ХХК, "Хоргын Чулуу" ХХК
Гүйцэтгэгч: "РЭМ" ХХК
Гэрээ хийсэн огноо: 2022.06.15

5 САРЫН

16

AFB1-08

2-50 дугаар байр

Оролцогчид: "Динатос" ХХК, "Хөх Бугат" ХХК
Гүйцэтгэгч: "Хөх Бугат" ХХК
Гэрээ хийсэн огноо: 2022.06.15

6 САРЫН

30

AFA2-05

3Х-ний 189-р анги

Оролцогчид: "Туруун Бүтээмж" ХХК
Гүйцэтгэгч: "Туруун Бүтээмж" ХХК
Гэрээ хийсэн огноо: 2022.08.22

9 САРЫН

19

AFA2-04

ХУД-ийн 6-р хороо

Оролцогчид: "Универсум" ХХК, "Алтайн Үндэс Констракшн" ХХК, "Рутан" ХХК
Гүйцэтгэгч: "Универсум" ХХК
Гэрээ хийсэн огноо: 2022.11.20

ГЭРЭЭ ШҮҮД БАЙГУУЛАХ АРГА - 1

6 САРЫН

29

AFA2-06

Хан-Уул дүүргийн 6 дугаар хороо

Төвлөрсөн дулааны шугамд холбох ажлын огтолгооны худгийн ажил
Гүйцэтгэгч: "Универсум" ХХК
Гэрээ хийсэн огноо: 2022.06.29

6 САРЫН

2

AFA1-03

Хан-Уул дүүргийн 6 дугаар хороо

Оролцогчид: "Сээмий" ХХК, "Ричвелл" ХХК
Гүйцэтгэгч: "Сээмий" ХХК
Contract signed: 2022.06.10

"ЗӨВЛӨХ ҮЙЛЧИЛГЭЭ"-НИЙ ХУДАЛДАН АВАХ АЖИЛЛАГАА - 1

ХҮНДРЭЛ, БЭРХШЭЭЛ

Монгол орны санхүү, эдийн засгийн байдал хүндрэлтэй байгаагаас "Хэмнэлтийн хууль" гарч, зарим нэг үйл ажиллагааг дараа жил рүү шилжүүлсэн, урд хөршид Ковид-19 цар тахлын нөлөөлөл буураагүй, бүх нийтийг хамарсан хорио цээр тавигдаагүй, хойд хөршид дайны нөхцөл байдал үүссэн, Улаанбаатар хотын хүн амын төвлөрөл, хотжилттой холбоотойгоор дулаан цахилгааны эрэлт, эх үүсвэрийн нөөцөөс давснаас зарим хязгаарлалт хийгдэж байгаа зэрэг хүндрэл бэрхшээл улс орны хэмжээнд байсаар байна.

Гэвч эдгээр хүндрэл бэрхшээлийг даван туулахын тулд төслийн үйл ажиллагааны төлөвлөлтийг зөв хийх, бэлтгэлийг эртнээс хангах, төслийн оролцогч талуудтай нягт хамтран ажиллах, үүсээд байгаа нөхцөл байдлыг ДБ болон НЭДТТ, ТУХ-нд танилцуулж, шийдвэрлүүлэх зэргээр ажиллаж байна.

ДҮГНЭЛТ

Төслийн хөгжлийн зорилтыг хангах гүйцэтгэлийн үзүүлэлт нь 2023 оны жилийн эцсийн байдлаар 81%-ийн биелэлттэй байна.

Дэлхийн банкны хяналтын баг болон НЭДТТ-ын Хяналт, шинжилгээ үнэлгээний ажлын хэсэг төслийн хэрэгжилтийг "сайн" гэж үнэлсэн бол өнгөрсөн хугацаанд төслийн санхүүд болон үйл ажиллагаанд 2 удаа аудит хийгдэж "зөрчилгүй" гэж дүгнэсэн.

Дэлхийн банк, Нийслэл, дүүргийн удирдлагууд төсөл хэрэгжиж байгаа сургууль, цэцэрлэг, орон сууцны барилгууд дээр очиж үр шим хүртэгсэдтэй уулзаж ярилцахад бүгд төслийн үр дүнд өндөр сэтгэгдэлтэй байгаагаа илэрхийлсэн.

Айл өрхийн байшин сууцны дулаан алдагдлыг бууруулах арга хэмжээний үр дүнд нүүрсний хэрэглээг 50%-иар бууруулсан бол сургууль, цэцэрлэг, УОС-нд эрчим хүчний хэмнэлт 40%-тай байгааг мэргэжлийн байгууллагуудын судалгаа харуулж байна.

ЧД-ийн 15 дугаар хорооны 83-р цэцэрлэгийн барилгад газрын гүний дулааны системийг барьж байгуулах туршилтын төсөл хэрэгжүүлсэн нь сэргээгдэх эрчим хүчийг алслагдсан сургууль, цэцэрлэгийн халаалтад ашиглах боломжтойг харуулсан ба 2022 оны өвлийн ид ачааллыг амжилттай даван, хэвийн ажиллалаа.

Айл өрхийн байшин сууцны дулаан алдагдлыг бууруулах арга хэмжээний үр дүнд нүүрсний хэрэглээг 50%-иар бууруулсан бол сургууль, цэцэрлэг, УОС-нд эрчим хүчний хэмнэлт 40%-тай байгааг мэргэжлийн байгууллагуудын судалгаа харуулж байна.

THE WORLD BANK
IBRD · IDA | WORLD BANK GROUP

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ
ДАРГЫН ТАМИГЫН ГАЗАР

УЛААНБААТАР ХОТЫН ЦЭВЭР АГААР
НЭМЭЛТ САНХҮҮЖИЛТИЙН ТӨСӨЛ

2023

ГУРАВДУГААР УЛИРЛЫН ТАЙЛАН

УЛААНБААТАР ХОТЫН ЦЭВЭР АГААР
НЭМЭЛТ САНХҮҮЖИЛТИЙН ТӨСӨЛ

Гарчиг

Товчилсон үг	02
Төслийн товч мэдээлэл	03
А Бүрэлдэхүүн: Гэр хорооллын нарийн тоосонцрыг бууруулах	05
А1. Халаалтын зүүхны үйл ажиллагааг зогсоон, төвлөрсөн дулааны системд холбох	05
А2. Нийслэлийн агаарын чанарыг хянах хоёр иж бүрэн суурин харуул ханган нийлүүлж, суурилуулах	08
А3. "Улсын өмчит сургууль, цэцэрлэгийн барилгын эрчим хүчний үр ашгийг дээшлүүлэх" хөтөлбөр	09
А4. Төвлөрсөн дулаанд холбогдох боломжгүй байршил дахь сургууль, цэцэрлэгийн халаалтыг газрын гүний дулаанаар шийдэх туршилтын төсөл	20
А5. Газрын гүний дулааны систем. Техникийн шаардлага стандарт	21
А6. Гэр хорооллын байшин, гэр сууцны дулаан алдагдлыг бууруулах "Дулаалга аян-б"	22
Б Бүрэлдэхүүн: Улаанбаатар хотын төвийн хэсгийн нарийн тоосонцрыг бууруулах	23
Б1. "Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөр-угсармал орон сууцны дулаан алдагдлыг бууруулах	23
Б2. Ногоон байгууламж, цэцэрлэгжүүлэлтийн ажил	45
В Бүрэлдэхүүн: Төслийн менежмент, хяналт үнэлгээ	47
В1. Төслийн менежмент	47
В3. Олон нийтийн харилцаа	49
Г Бүрэлдэхүүн: Гэр хорооллын сонгогдсон байршил дахь айл өрхийн халаалтыг цахилгаанаар шийдэх үйл ажиллагаа	50
Г. "Халаалт, дулаалгын цогц шийдэл" бүхий хөтөлбөр	50
Төслийн санхүүгийн удирдлага	51
УБЦАТ I,II Төслийн хэрэгжилтийн гүйцэтгэлийн тайлан	52
Төслийн худалдан авах ажиллагаа	54
Байгаль орчин, нийгмийн талаарх стандартын хүрээний хэрэгжилт	56
Дүгнэлт	58

ТОВЧИЛСОН ҮГ

УБЦА НСТ	Улаанбаатар хотын Цэвэр агаар нэмэлт санхүүжилтийн төсөл
ДБ	Дэлхийн банк
ОУХА	Олон улсын хөгжлийн ассоциаци
МУЗГ	Монгол улсын Засгийн газар
НЭДТГ	Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар
СЯ	Сангийн яам
ТУХ	Төслийн удирдах хороо
ТХН	Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж
ЭХЯ	Эрчим хүчний яам
БОАЖЯ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
НМХГ	Нийслэлийн Мэргэжлийн хяналтын газар
НАБТГ	Нийслэлийн Агаарын бохирдолтой тэмцэх газар
ЦУОШГ	Цаг уур, орчны шинжилгээний газар
ОББҮХ	Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хороо
ЗАА	Захирагчийн ажлын алба
НХОГ	Нийслэлийн хөрөнгө оруулалтын газар
НБГ	Нийслэлийн боловсролын газар
НХБХГ	Нийслэлийн хот байгуулалт хөгжлийн газар

ТӨСЛИЙН ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ

Төслийн нэр	Улаанбаатар хотын Цэвэр агаар нэмэлт санхүүжилтийн төсөл
Төслийн хэрэгжих хугацаа	2020–2023 он
Төслийн дугаар	УВСАР (P122320)
Санхүүжилтийн эх үүсвэр	Олон Улсын Хөгжлийн Ассоциаци
Төсөл хэрэгжүүлэх байгууллага	Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар
Төсөл хэрэгжүүлэгч нэгж	УБЦАНСТ-ийн Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж
Төслийн санхүүжилт	12.00 сая ам.доллар
Бүрэлдэхүүн хэсэг	<p>А. Гэр хорооллын нарийн тоосонцрыг бууруулах</p> <p>Б. Улаанбаатар хотын төвийн хэсгийн нарийн тоосонцрыг бууруулах</p> <p>В. Төслийн менежмент, хяналт үнэлгээ</p> <p>Г. Гэр хорооллын сонгогдсон байршил дахь айл өрхийн халаалтыг цахилгаанаар шийдэх үйл ажиллагаа.</p>
Тол үйл ажиллагаа	<ul style="list-style-type: none"> Төрийн болон нийслэлийн өмчит халаалтын зуухнуудын үйл ажиллагааг зогсоож, төвлөрсөн дулаан хангамжийн системд холбох; "Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрийн хүрээнд хотын төвийн угсармал орон сууцны барилгуудыг дулаалах; "Улсын өмчит сургууль, цэцэрлэгийн барилгын эрчим хүчний үр ашгийг дээшлүүлэх" хөтөлбөрийн хүрээнд дулаан алдагдал ихтэй сургууль, цэцэрлэгийг дулаалах; ЦУОШГ–т агаарын чанарыг хянах 2 иж бүрэн суурин харуул ханган нийлүүлж суурилуулах; Төвлөрсөн дулаанд холбогдох боломжгүй байршил дахь сургууль, цэцэрлэгийн халаалтыг "гаарын гүний дулаанаар шийдэх" туршилтын төсөл; Хуримтлуурт халаагуур болон "Дулаалга аян" хосолсон "Халаалт, дулаалгын цогц шийдэл" хөтөлбөр;

Төслийн зорилго

Нийслэлийн гэр хорооллын хэрэглэгчдийг угаа бага ялгаруулдаг халаалтын хэрэгсэл, үйлчилгээгээр хангах болон хөгжлийн түншүүдтэй хамтран Улаанбаатар хотын утааг бууруулах дунд хугацааны арга хэмжээг боловсруулж, хэрэгжүүлнэ. Энэхүү зорилгын хүрээнд Улаанбаатар хотод агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр хэрэгжсэн болон хэрэгжиж байгаа төслүүдийн уялдаа холбоог сайжруулах, үр өгөөжийг дээшлүүлэх, орхигдсон орон зайг нөхөхөд чиглэсэн үйл ажиллагаа явуулна.

Төслийн хамрах хүрээ

- Нийслэлийн 5 дүүргийн гэр хорооллын 41 хорооны нутаг дэвсгэрт амьдардаг, цахилгаан хангамжийн техникийн болон санхүүгийн шаардлага хангасан айл өрхүүд;
- Улсын болон нийслэлийн өмчит хатуу түлшээр ажилладаг халаалтын зуухнууд;
- Улсын өмчит сургууль, цэцэрлэгүүд болон эмнэлэг;
- Улаанбаатар хотын төвийн бүсэд байрлах угсармал орон сууцны блокууд;
- Газрын гүний дулааны системийн туршилтын төсөл хэрэгжүүлэх сонгогдсон цэцэрлэг;
- Ногоон байгууламж, цэцэрлэгжүүлэлт хийгдсэн нийслэлийн орчин;

2023 онд хийж хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн ажлууд:

- 1 "Газрын гүний дулаан, Техникийн шаардлага" стандарт боловсруулах;
Нийслэлийн өмчит 2 халаалтын зуухны үйл ажиллагааг зогсоож хэрэглэгчдийг төвлөрсөн дулааны системд холбох;
- 2 "Барилгын дулааны шинэчлэл" болон "Улсын сургууль, цэцэрлэгийн барилгын эрчим хүчний үр ашгийг дээшлүүлэх" хөтөлбөрүүдэд хамрагдсан сургууль, цэцэрлэг, угсармал орон сууцны барилгуудын дулаан алдагдлыг бууруулах;
- 3 Улаанбаатар хотын цэвэр агаар төслийн I-II үе шатны хэрэгжилтийн гүйцэтгэлийн тайлан боловсруулах;

А БҮРЭЛДЭХҮҮН

ХАЛААЛТЫН ЗУУХНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААГ ЗОГСООЖ, ТӨВЛӨРСӨН ДУЛААНЫ СИСТЕМД ХОЛБОХ

МУЗГ-ын 2018 оны 62 дугаар тогтоолоор Улаанбаатар хотын нутаг дэвсгэрт хатуу түлшээр ажилладаг халаалтын зуухаар үйлчилгээ үзүүлж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын зуухуудад 2022 оны 5 сарын 15-аас эхлэн түрхий нүүрс түлэхийг хориглосон.

Тогтоолын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор УБЦА НСТ-ийн хүрээнд нийслэлийн нутаг дэвсгэрт байрлах улс, нийслэлийн өмчит халаалтын зуухнуудын үйл ажиллагааг зогсоон, хэрэглэгчдийг төвлөрсөн дулааны системд холбох үйл ажиллагаа төлөвлөгдсөн.

ТХН нь 2023 онд 2 байршил дахь 2 халаалтын зуухны үйл ажиллагааг зогсоон, төвлөрсөн дулааны системд холбох зорилт тавьж, Нийслэлийн ЗАА-ны инженерийн байгууламжийн хэлтэстэй оны эхнээс хамтран ажиллаж, дараах байршууд дахь халаалтын зуухнуудыг сонгосон. Үүнд:

- 1 Хан-Уул дүүргийн 6 дугаар хороонд байрлах цагдаагийн 2-р хэлтэс, өрхийн эмнэлэг, хорооны байр, ахмадын төв, Монгол шуудангийн 30-р салбар зэрэг 5 хэрэглэгчийг дулаанаар хангадаг 1 халаалтын зуух;
- 2 Баянзүрх дүүргийн 10 дугаар хороонд байрлах 62 дугаар цэцэрлэгийн барилгыг дулаанаар хангадаг 1 халаалтын зуух;

Өмнө хийгдсэн ажлууд

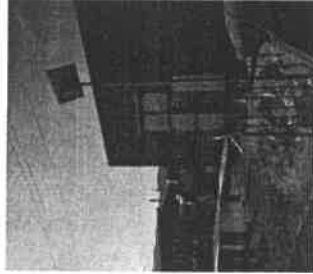
- 1 Хан-Уул дүүргийн 6 дугаар хорооны 5 хэрэглэгчийг дулаанаар хангадаг халаалтын зуухыг төвлөрсөн дулаанд холбох хүсэлтийг ЗАА-ны 2022 оны 02 дугаар сарын 15-ны өдрийн 01/123 тоот албан бичгээр ТХН-д ирүүлсэн. Өнгөрсөн жил тус дулааны шугам сүлжээний барилгад техникийн нөхцлийг гаргуулах, зургийн даалгаврыг батлуулах, ажлын зураг төсөл боловсруулах зөвлөх компанийг шалгаруулах зэрэг ажлыг хийж гүйцэтгэн, 2022 оны 09 сард ажлын зургийг хүлээн авсан.
- 2 Бэлэн болсон ажлын зураг төсөлд үндэслэн гүйцэтгэлийг шалгаруулах тендерийн үйл ажиллагааг зохион байгуулж, 2022 оны 11-р сарын 20-нд шалгарсан гүйцэтгэгчтэй гэрээ байгуулсан боловч хүйтэн сэрүүний улирал эхэлсэнтэй холбоотойгоор барилгын ажлыг түр зогсоосон.

Тус барилгын ажил нь (i) 9.0x6.0м хэмжээтэй ус, дулаан дамжуулах төв (УДДТ)-ийн барилга; (ii) Ф32-100мм-ийн голчтой 5 хос дулаан, цэвэр усны шугам бүхий 230м урт төмөр бетон суваг гэсэн 2 хэсгээс бүрдэнэ. Барилгын ажилд шаардагдах бараа материалыг бэлтгэх ажлыг 2022 оны өвлийн саруудад хийж, барилга угсралтын ажлыг 2023 оны нэгдүгээр улиралд эхлүүлсэн бол хоёрдугаар улиралд ус дулаан дамжуулах төвийн барилгыг барьж дуусган, дулааны шугам сүлжээ, хаалт арматур, тоног төхөөрөмжийн угсралтын ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.

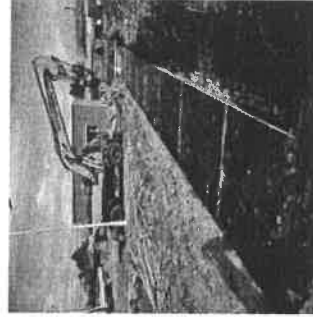
ӨНӨӨГИЙН АЖЛЫН ЯВЦ

Гуравдугаар улиралд дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгээд байна. Үүнд:

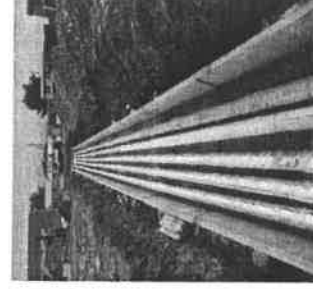
- Цахилгаан хангамжийн ажил
- Гадна бохирын шугам сүлжээний угсралтын ажил
- Тоног төхөөрөмжийн туршилт тохируулгын ажил
- Шугам хоолойг угаах, шахаж шалгах ажил

УДДТ-ийн барилга

Дулааны сүвгийн угсралт

Дулааны шугамын угсралт

Дараагийн алхам

Халаалтын зуухны үйл ажиллагааг зогсоох, акт баримт бичгийг бүрдүүлэх, УДДТ болон Дулааны шугамын ажлыг хүлээн авах комисс ажиллуулах хүсэлтийг НЗДТГ-т хүргүүлэх, комиссыг ажиллуулж, хэрэглэгчдийг дулаанд холбох ажлуудыг дараагийн улиралд хийж гүйцэтгэнэ.

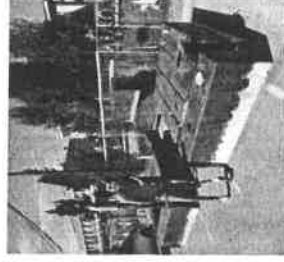
2 Нийслэлийн Засаг даргын 2019 оны “Нам даралтын халаалтын зууханд түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглох тухай” А/1377 дугаар захирамжийн хэрэгжилтийг хангах зорилгоор халаалтын зуухны судалгааг Улаанбаатар хотын Ерөнхий менежерийн 2021 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдрийн А/302 дугаар тушаалаар байгуулагдсан ажлын хэсгээс гаргасан.

Ажлын хэсгээс гаргасан шийдвэр, Улаанбаатар хотын Ерөнхий менежерийн хүсэлтийг үндэслэн БЗД-ийн 10 дугаар хороонд байрлах 62 дугаар цэцэрлэгийн халаалтын зуухны үйл ажиллагааг зогсоож, хэрэглэгчийг төвлөрсөн дулааны системд холбох ажлыг 2023 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгасан ба холбогдох зөвшөөрлийг Дэлхийн банк болон ТУХ-оос авсан болно.

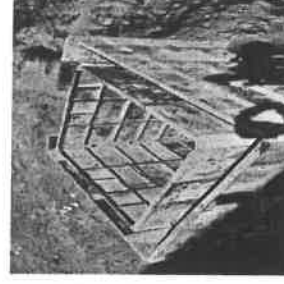
Амгалан Дулааны станцаас зүүн тийш шинээр баригдах 2Ф400мм-ийн дулаан дамжуулах төв шугамаас салбар шугам татаж, тус цэцэрлэгийг холбох техникийн нөхцөлийг УБДС ТӨҮГ-аар, зургийн даалгаврыг Нийслэлийн Хот Байгуулалт, төлөвлөлтийн газраас тус тус гаргуулж, Баянзүрх дүүргийн засаг даргын тамгын газрын санхүүжилтээр дулааны салбар шугамын ажлын зураг төслийг бэлэн болгосон.

Зураг төслийг улсын экспертизээр хянуулж, баталгаажуулан ТХН-д 6 сарын сүүлээр хүлээлгэн өгсөн ба энэхүү зураг төсөл, техникийн шаардлагыг үндэслэн тендерийн баримт бичгийг боловсруулж тендер зарлав.

Барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэчийг шалгаруулах, гэрээ байгуулах барилгын ажлыг эхлүүлэх, хяналт тавих зураг төсөл зохиогч, гүйцэтгэгч захиалагч нарын уулзалтыг зохион байгуулах, техникийн асуудлыг хэлэлцэн шийдвэрлэх зэргээр ажилласны үр дүнд ажлыг богино хугацаанд хийж гүйцэтгэлийг 100%-д хүргэлээ.

Дулааны худаг

Бетон худагийн цутгалт

Дулааны холигч насос

Дараагийн алхам

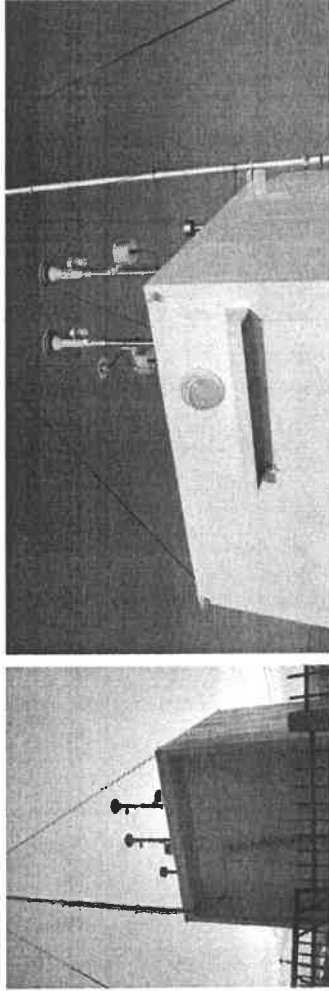
Дулааны шугам угсралтын ажлыг хүлээн авах комисс ажиллуулах хүсэлтийг НЗДТГ-т хүргүүлээд байгаа ба акт баримт бичгийг бүрдүүлэх, комиссыг ажиллуулах, хэрэглэгчдэд дулаан өгөх ажлууд хүлээгдэж байна.

А БҮРЭЛДЭХҮҮН

НИЙСЛЭЛИЙН АГААРЫН ЧАНАРЫГ ХЯНАХ ХОЁР ИЖ
БҮРЭН СУУРИН ХАРУУЛ ХАНГАН НИЙЛҮҮЛЖ
СУУРИЛУУЛАХ

БОАХЯ-ны дэргэдэх "Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хороо" (ОББҮХ)-ны 2021 оны 01 дүгээр сарын 08-ны өдрийн 2021/001 тоот албан хүсэлт болон НЭДТГ-ын агаар, орчны бохирдлын асуудал хариуцсан төслүүдийн удирдагчаас өгсөн үүрэг даалгаврыг үндэслэн тус бүрэлдэхүүн хэсгийн хүрээнд агаарын чанарыг хянах хоёр иж бүрэн суурин харуулыг ханган, нийлүүлж суурилуулах үйл ажиллагааг төлөвлөсөн ба 2021-2022 онд төлөвлөсөн арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлж ЦУОШГ-г хүлээлгэн өгсөн. Гүйцэтгэл 100%.

Энэ үйл ажиллагааны талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг УБЦА НСТ-ийн 2022 оны жилийн эцсийн тайлангаас авч болно.

Агаарын чанарыг хянах иж бүрэн суурин харуул (Франц улсад үйлдвэрлэсэн EMVEA бренд)

А БҮРЭЛДЭХҮҮН

УЛСЫН ӨМЧИТ СУРГУУЛЬ ЦЭЦЭРЛЭГИЙН БАРИЛГЫН
ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ҮР АШГИЙГ ДЭЭШЛҮҮЛЭХ ХӨТӨЛБӨР

“Улсын өмчит сургууль, цэцэрлэгийн барилгын эрчим хүчний үр ашгийг дээшлүүлэх” хөтөлбөр нь 2017 оноос өнөөг хүртэл үе шаттайгаар хэрэгжиж байгаа арга хэмжээний нэг юм. 2023 оны эхнээс Нийслэлийн Боловсролын Газар болон НЭДТГ-тай хамтран ажиллаж, дулаан алдагдлыг бууруулах шаардлагатай сургууль, цэцэрлэгүүдийн жагсаалтыг гаргасан.

Санал болгосон 12 сургууль, цэцэрлэгийн барилгаас 3 сургууль, 4 цэцэрлэгийг эхний ээлжинд сонгож техникийн үзлэг, хэмжилт хийж, сайжруулах ажлын жагсаалт зөвлөмжийг гаргаж, тендерийн баримт бичгийг боловсруулж сонгон шалгаруулалт хийсэн.

2023 ОНД СОНГОГДСОН СУРГУУЛЬ, ЦЭЦЭРЛЭГИЙН БАЙРШЛУУД

1. 39 дүгээр сургууль /Чингэлтэй дүүрэг, 10 дугаар хороо/
2. 57 дугаар сургууль /Чингэлтэй дүүрэг, 11 дүгээр хороо/
3. 77 дугаар сургууль /Баянгол дүүрэг, 8 дугаар хороо/
4. 85 дугаар цэцэрлэг /Баянгол дүүрэг, 14 дүгээр хороо/
5. 97 дугаар цэцэрлэг /Баянгол дүүрэг, 7 дугаар хороо/
6. 151 дүгээр цэцэрлэг /Налайх дүүрэг, 1 дүгээр хороо/
7. 169 - дүгээр цэцэрлэг /Баянзүрх дүүрэг, 32 дугаар хороо/

Гүйцэтгэгчдийг шалгаруулах, гэрээ байгуулах, дулаан хамгаалалтын ажлыг эхлүүлэх, ажлын явцад хяналт хийх зэрэг ажлуудыг 2023 оны эхний хоёр улиралд багтаан хийсэн бол энэ улиралд барилгын гүйцэтгэлийг 100%-д хүргэж, 6 сарын 20-оос 8 сарын 30 ний хооронд ашиглалтад хүлээн авах ажлыг зохион байгуулав.

НЭД-ын нийгмийн асуудал, ногоон хөгжил, агаар орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч, ТУХ-ны дарга З.Төмөртөмөөгийн тушаалаар тухайн барилгуудын дулаан шинэчлэлтийн ажлыг хүлээн авах комисс байгуулагдсан ба комиссын бүрэлдэхүүнд ТХН, Зураг төсөл зохиогч, хөндлөнгийн хяналтын байгууллага, НБГ-ын мэргэжилтэн, сургууль/ цэцэрлэгийн захирал/эрхлэгч гэх мэт төлөөлөл багтсан байв.

НЭДТГ-ын хүсэлтээр энэхүү хөтөлбөрийн хүрээнд шинээр 2 барилга нэмж хамруулах шийдвэрийг гаргасан. Үүнд.

- ✓ "Сэтгэцийн эрүүл мэндийн үндэсний төв"-ийн барилга
- ✓ Хүүхэд залуучуудын хөгжлийн тусгай цогцолбор

"Сэтгэцийн эрүүл мэндийн үндэсний төв"-ийн барилгын дулаан алдагдлыг бууруулах хүсэлтийг НЭДТГ-аас Дэлхийн банкнд албан ёсоор уламжилсан ба газар дээрх судалгаа, хэмжилт, ажлын цар хүрээ, төсөвт өртгийг тодорхойлж, Дэлхийн банк руу илгээж, зохих зөвшөөрлийг авч тендерийн баримт бичгийг боловсруулсан.

Тайлант хугацаанд шинээр нэмэгдсэн дээрх 2 барилгын дулаан хамгаалалтын ажлын гүйцэтгэчийг шалгаруулах, гэрээ байгуулах, ажлыг эхлүүлэх, хяналт тавих ажлуудыг хийж гүйцэтгэж, Хүүхэд залуучуудын хөгжлийн тусгай цогцолборын ажлыг ашиглалтад оруулаад байна.

Хяналтын талаар

Барилгын дулаан хамгаалалтын ажлыг гүйцэтгэх явцад дараах байгууллагууд хяналт хийж ажиллав. Үүнд:

1. Зураг төслийн компанийн хяналт (Блю арч ХХК)
2. Хөндлөнгийн хяналт (БИЙС ХХК)
3. Нийслэлийн боловсролын газрын хяналт
4. Төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн хяналт

Барилгын ажил эхлэхийн өмнө шалгарсан гүйцэтгэгч компанид төслийн Байгаль орчин, нийгмийн хамгааллын төлөвлөгөө болон хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны шаардлагуудыг танилцуулга хийдэг.

Барилгын ажил гүйцэтгэх явцад техникийн асуудал гарсан тохиолдолд Зураг төслийн байгууллага, Захиалагч, ТХН-ийн төлөөллийг байлцуулан хэлэлцэж, шийдэл гаргадаг.

Барилгын эрчим хүчний хэмнэлтийн тооцооллыг хийх, үйл ажиллагаанд чанарын хяналт хийх, ашиглалтад хүлээн авахад хөндлөнгийн хяналтын байгууллагын үүрэг оролцоо өндөр байдаг.

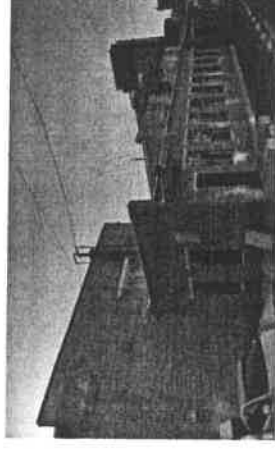
Нийслэлийн Боловсролын газрын сургуулийн өмнөх болон дараах боловсролын асуудал хариуцсан мэргэжилтнүүд сургууль, цэцэрлэгийн барилгад тавигдах шаардлагууд (тухайлбал: цонхны хуваалт, фасадны өнгө, будгийн найрлага гэх мэт)-ын талаар гүйцэтгэгч байгууллагад мэдээлэл өгөх, хяналт тавих байдлаар ажилладаг.

85 ДУГААР ЦЭЦЭРЛЭГ /БАЯНГОЛ ДҮҮРЭГ, 14-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФСАЗ-15
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "РОК ПЕЙНТ" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%

АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН: 2023.07.30

Өмнө нь

Дараа нь

Хийгдсэн ажлууд:

- 108ш цонх /5 камертай, 3 давхар шилтэй, EPDM жийрэгтэй/
- 1754м² гадна ханын дулаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

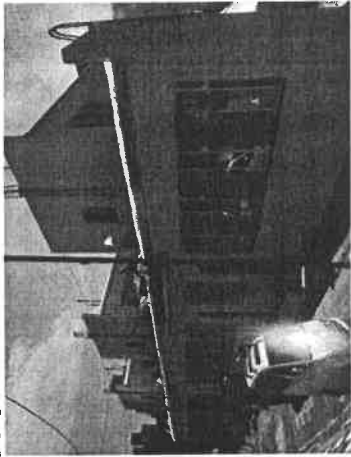
97 ДУГААР ЦЭЦЭРЛЭГ /БЯАНГОЛ ДҮҮРЭГ, 7-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФСАЗ-12
 ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ЭМ ДИ" ХХК
 АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
 АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН: 2023.07.30

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

- 104ш цонх /5 камертай, 3 давхар шилтэй, ЕРДМ жийрэгтэй/
- 1863м2 гадна ханын дулаалга
- 1301 м2 дээврийн шинэчлэлт /мембран дээвэр/
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

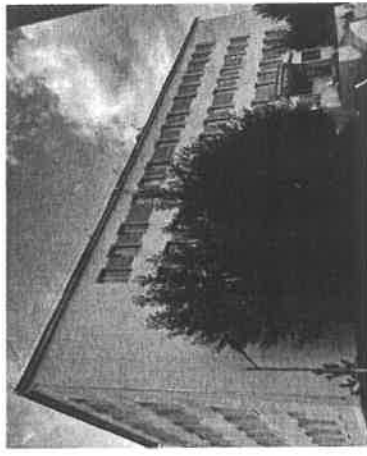
39 ДҮГЭЭР СУРГУУЛЬ /ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРЭГ, 10-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФСАЗ-10
 ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ХӨВСГӨЛ БУЛАГ" ХХК
 АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
 АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН: 2023.08.21

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

- 176ш цонх /5 камертай, 3 давхар шилтэй, ЕРДМ жийрэгтэй/
- 2403м2 гадна ханын дулаалга
- 97.7м2 суурийн дулаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

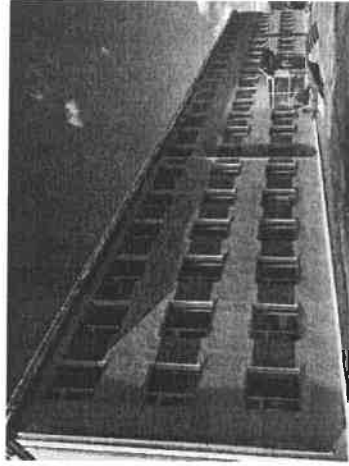
57 ДУГААР СУРГУУЛЬ /ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРЭГ 11-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФСАЗ-11
 ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ИДЭР НУМТ" ХХК
 АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
 АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН: 2023.08.24

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

- 241ш цонх /5 камертай, 3 давхар шилтэй, EPDM жийрэгтэй/
- 2955м2 гадна ханын дулаалга
- 1864 м2 дээврийн шинэчлэл /мембран дээвэр/
- 120.8м2 суурийн дулаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

169 ДҮГЭЭР ЦЭЦЭРЛЭГ /БАЯНЗҮРХ ДҮҮРЭГ, 32-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФСАЗ-14
 ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ТЭГШ БҮРЭН КОНСТРАКШН" ХХК
 АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
 АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН: 2023.07.25

Өмнө нь

Дараа нь

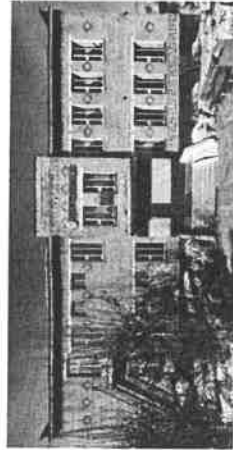

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

- 37 ш цонх /5 камертай, 3 давхар шилтэй, EPDM жийрэгтэй/
- 709 м2 гадна ханын дулаалга
- 23.5 м2 суурийн дулаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

151 ДҮГЭЭР ЦЭЦЭРЛЭГ /НАЛАЙХ ДҮҮРЭГ, 1-Р ХОРОО/

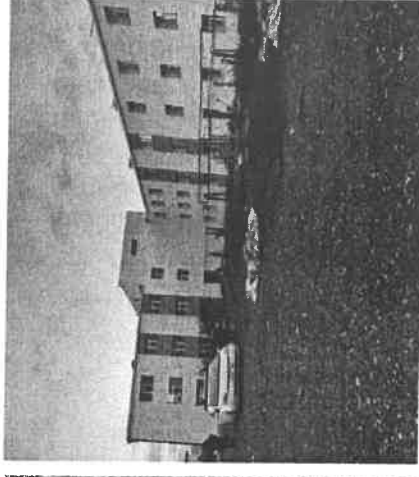
ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФСАЗ-13
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ЖАВХЛАНТ ХҮСЛЭН" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН: 2023.07.25

Өмнө нь**Дараа нь****ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:**

- 961.4 м2 гадна ханын дулаалга
- 641 м2 дээврийн шинэчлэл /мембран дээвэр/
- 50.2 м2 суурийн дулаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

**СЭТГЭЦИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ҮНДЭСНИЙ ТӨВ,
БАЯНЗҮРХ ДҮҮРЭГ, 9 ДҮГЭЭР ХОРОО**

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФН1
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "Идэр Нумт" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 95%
ХУГАЦАА: 2023.07.28–2023.10.01

Өмнө нь**Дараа нь****ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:**

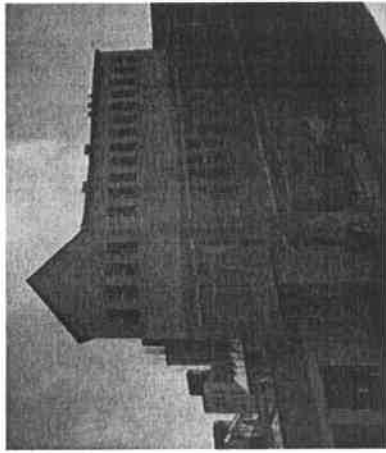
- 3359.8 м2 гадна ханын дулаалга
- 120 м2 дээврийн шинэчлэл
- 16ш хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

Тус барилгын ажил дуусч, гүйцэтгэл 95%-д хүрсэн ба 10 сарын эхээр ашиглалтад оруулах төлөвлөгөөтэй ажиллаж байна.

ЭРДМИЙН УНДРАА ЦОГЦОЛБОР /77-Р СУРГУУЛЬ/
БЯАНГОЛ ДҮҮРЭГ, 8 ДҮГЭЭР ХОРОО

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФСАЗ-16
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "Долоон болдог" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 70%
ХУГАЦАА: 2023.07.17–2023.10.15

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДЭХ АЖЛУУД:

- 2468.1 м2 гадна ханын дулаалга
- 2623.1 м2 төмөр дээврийн шинэчлэл
- 505.6 уян дээврийн шинэчлэл
- 13ш хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

Тус барилгын ажлын явц 70% тай байгаа ба 10 сарын сүүлээр ашиглалтад оруулах төлөвлөгөөтэй ажиллаж байна.

ХҮҮХЭД ЗАЛУУЧУУДЫН СУРГАЛТ ХҮМҮҮЖЛИЙН ТУСГАЙ ЦОГЦОЛБОР
БЯАНЗҮРХ ДҮҮРЭГ, 8 ДУГААР ХОРОО

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АГВ1-25
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "Пи Эм" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН: 2023.09.20

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

- 150м2 цонх /5 камертай, 3 давхар шилтэй, EPDM жийрэгтэй/
- 669.7 м2 гадна ханын дулаалга
- 2ш хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

А БҮРЭЛДЭХҮҮН

ТӨВЛӨРСӨН ДУЛААНД ХОЛБОГДОХ БОЛОМЖГҮЙ
БАЙРШИЛ ДАХЬ СУРГУУЛЬ, ЦЭЦЭРЛЭГИЙН
ХАЛААЛТЫГ ГАЗРЫН ГҮНИЙ ДУЛААНААР ШИЙДЭХ
ТУРШИЛТЫН ТӨСЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ

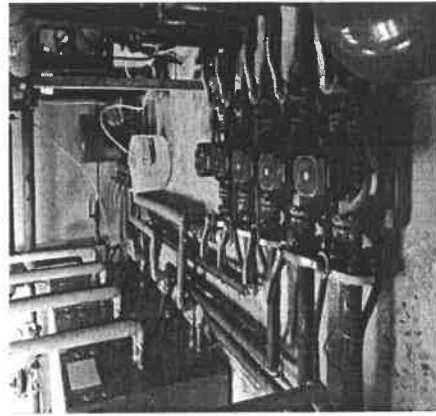
Туршилтын төслийн тухай

Нүүрсний бус халаалтын технологиор ацлагдсан сургууль, цэцэрлэгийн барилгын халаалтыг шийдвэрлэх арга хэмжээ нь төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд төлөвлөгдсөн. Чингэлтэй дүүргийн 24 цагийн үйл ажиллагаатай, 83 дугаар цэцэрлэгийн барилгад газрын гүний дулааны системийг барьж байгуулах туршилтын төслийг 2021-2022 онд хэрэгжүүлж ашиглалтад оруулсан.

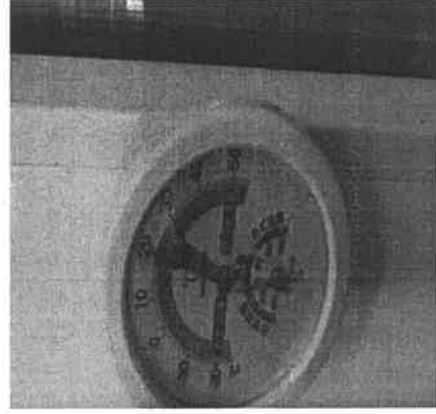
Гүйцэтгэгч компанитай байгуулсан гэрээнд тус цэцэрлэгт суурилуулсан газрын гүний дулааны ашиглалт, засвар үйлчилгээг эхний жилийн туршид, баталгаат хугацаанд хариуцах, доголдол дутагдал гарвал засч сайжруулах үүрэг тусгагдсаны дагуу 2022-2023 оны халаалтын улиралд тус цэцэрлэгийн ашиглалтыг хариуцаж ажилласан.

2022-2023 оны 12, 1 сарын ид хүйтэн (-30 хэмтэй) өдрүүдэд тус цэцэрлэгийн халаалт болон хэрэгцээний халуун усны системд ямар нэгэн доголдол гараагүй.

2023 оны 3 дугаар улиралд гүйцэтгэгч компанийн баталгаат хугацаа дуусгавар болж байгаатай холбоотойгоор тус цэцэрлэгийн халаалтын системийн тогтвортой байдал, ашиглалт, засвар үйлчилгээг цаашид цэцэрлэг, гүйцэтгэгч нарын хоорондын гэрээний үндсэн хийх боломжтой болохыг ТХН-ээс зөвлөсөн.

83-р цэцэрлэгийн газрын гүний дулааны насос.

Өрөөний температурын заалт

А БҮРЭЛДЭХҮҮН

"ГАЗРЫН ГҮНИЙ ДУЛААНЫ СИСТЕМ,
ТЕХНИКИЙН ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА" СТАНДАРТ
БОЛОВСРУУЛАХ

Туршилтын төслийг хэрэгжүүлэх явцад газрын гүний дулааны системийг төлөвлөх, барих, ашиглах чиглэлийн техникийн баримт бичиг, стандарт дутагдалтай байгаа нь ажиглагдсан. Иймээс энэ асуудлыг Дэлхийн банканд тавьж "Газрын гүний дулааны систем. Техникийн шаардлага" стандартыг боловсруулах зөвшөөрөл авсан ба 2023 онд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн.

Зөвлөхийн ажлын даалгаврыг боловсруулах, Дэлхийн банкаас зөвшөөрөл авах үнэлгээний хороо байгуулах, стандартыг боловсруулах зөвлөх компанийг сонгох зэрэг үйл ажиллагааг нэгдүгээр улиралд хийж гүйцэтгэсэн билээ.

Хоёрдугаар улиралд Зөвлөх багтай гэрээ байгуулах, стандартын орчуулгыг хийх, мэргэжлийн холбоод, төрийн болон хувийн хэвшил, хувь хүн, эрдэм шинжилгээ судалгааны байгууллага зэргийн төлөөллийг байлцуулан эхний зөвлөлдөх уулзалтыг хийж, тэдгээрийн санал зөвлөмжийг авсан.

Гуравдугаар улиралд дараах үр дүнг гаргаад байна.

- ✓ Зөвлөлдөх уулзалтын хүрээнд ирсэн санал зөвлөмжийг үндэслэн, өөрийн орны байгаль, цаг уур, нөхцөл бололцоонд тулгуурласан "Газрын гүний дулааны систем. Техникийн шаардлага" стандартын эхний хувилбарыг боловсруулав.
- ✓ Стандартын хувилбарыг ЭХЯ-ны харьяа Эрдэм шинжилгээ судалгааны институтын эрдмийн зөвлөлөөр хэлэлцүүлж тэндээс гарсан саналыг тусган стандартын боловсронгуй болгов.
- ✓ Олон улсын стандартын эх хувийг стандартын Монгол хувилбартай жишин засварлав.
- ✓ Стандартын төслийг хэлэлцэх, батлах хуралдааны тов эцэслэн гараагүй байгаатай холбоотойгоор зөвлөхийн гэрээг 11 сарын 1 хүртэл сунгав.

Дараагийн алхам

- ✓ Эрдмийн зөвлөлөөс гарсан зөвлөмжийн дагуу стандартыг шинэчлэн бэлтгэж ЭХЯ-ны ШУТЗ-ийн дэргэдэх Стандарчлал-нормчлолын дэд хороогоор хэлэлцүүлнэ.
- ✓ Мөн стандарт хэмжил зүйн газрын дэргэдэх эрчим хүчний техникийн хорооны хурлаар хэлэлцүүлнэ.
- ✓ Стандарт хэмжил зүйн газраар баталгаажуулна.

А БҮРЭЛДЭХҮҮН

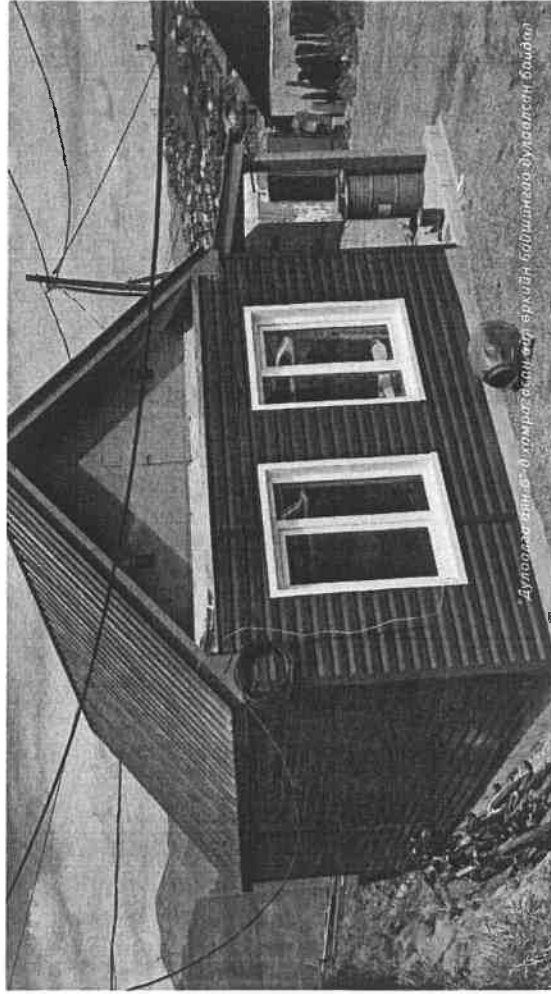
ГЭР ХОРООЛЛЫН БАЙШИН, ГЭР СУУЦНЫ ДУЛААН
АЛДАГДЛЫГ БУУРУУЛАХ

ДУЛААЛГА АЯН-6

"Дулаалга аян"-ы зорилго нь гэр хороололд хатуу түлш /сайжруулсан нүүрс/ хэрэглэж байгаа айл өрхийн орон байрны дулаан алдагдлыг бууруулах замаар галлагааны тоог цөөлөх, агаарт хаягдах бохирдлын хэмжээг багасгахад оршино.

Төслийн эхний үе шатанд төлөвлөгдөн, 2016 оноос хойш өнөөг хүртэлх хугацаанд 6 үе шаттайгаар хэрэгжсэн энэ төсөлд нийтдээ 944 айл хамрагдав. "Дулаалга аян"-д хамрагдаж, орон байрныхаа дулаан алдагдлыг бууруулсан айл өрхийн хатуу түлшний хэрэглээ 50%-иар, галлагааны тоо 2 дахин буурч байгааг судалгаагаар тогтоосон.

"Дулаалга аян"-ы хэрэгжилтийн талаарх мэдээллийг өмнөх жилүүдийн тайлангаас харах боломжтой.

Дулаалга аян-6 төслийн бүтэцтэй байрны байдал

Б БҮРЭЛДЭХҮҮН

"БАРИЛГЫН ДУЛААНЫ ШИНЭЧЛЭЛ" ХӨТӨЛБӨР
УГСАРМАЛ ОРОН СУУЦНЫ ДУЛААЛГА

"Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрийн тухай

2015 онд "Улаанбаатар хотын цэвэр агаар төсөл"-ийн хүрээнд хийгдсэн "Төвлөрсөн дулаан хангамжийн үр ашгийг дээшлүүлэх" ТЭЗҮ судалгаа болон 2017-2018 онуудад шинэчлэн боловсруулсан техникийн үнэлгээний үр дүн, зөвлөмжүүдэд үндэслэн НЭДТТ нь нийслэлийн нутаг дэвсгэрт байрлах угсармал орон сууцнуудаас тусгай шалгуураар сонгон авч "Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрийг (цаашид хөтөлбөр гэх) хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн билээ.

Энэхүү хөтөлбөрийн зорилго нь Улаанбаатар хотын төвлөрсөн болон төвлөрсөн бус дулаан хангамжийн хэрэглэгч, албан байгууллага, айл өрхийн Дулаан алдагдлыг бууруулах замаар дулааны эрчим хүчний хэмнэлтийг бий болгоход оршино.

Хөтөлбөрийн хэрэгжилт

2021 оны 5 сард УБЦАНСТ-ийн баримт бичигт бүтцийн өөрчлөлт хийх асуудлыг Дэлхийн банктэй хэлэлцэх явцад нийслэлд хэрэгжиж байгаа "Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрт санхүүгийн дэмжлэг үзүүлж, нийслэлийн төвийн дүүрэгт байрлах угсармал орон сууцны барилгуудаас сонгон авч, Дулаан алдагдлыг бууруулах арга хэмжээг багтаах хүсэлтийг НЭДТТ-аас Дэлхийн банканд уламжилсан.

ТХН нь Улаанбаатар хотын НЭДТТ, ЗАА болон Сууц өмчлөгчдийн холбоод, хороо, дүүрэг зэрэгтэй хамтран ажилласны үр дүнд 2021 онд угсармал орон сууцны 4 байр, 2022 онд 4 байрны дулаан алдагдлыг бууруулсан бол 2023 оны эхний ээлжинд 7 байрыг нэмж дулаалахаар сонгосон. Сонгохдоо дараах шалгуурыг баримталсан болно. Үүнд:

- ✓ Олон улсын санхүүжүүлэгч байгууллагууд тухайлбал "Даян дэлхийн ногоон хөгжил" (GGGI), Германы хөгжлийн агентлаг (GIZ) зэрэгтэй үйл ажиллагаагаа уялдуулах, даавцуулахгүй байх;
- ✓ Газар хөдлөлтөд тэсвэртэй байдлын үнэлгээ хийгдсэн барилгуудаас сонголт хийх талаар ЗАА-тай хамтарч ажиллах;

2023 оны эхний ээлжинд сонгогдсон дараах 7 байранд техникийн үзлэг, хэмжилтийг хийх, ажлын тоо хэмжээг тодорхойлох, сайжруулах зөвлөмж гаргах хяналтын төсвийг тооцоолох, тендерийн баримт бичгийг боловсруулж, гүйцэтгэгчдийг сонгох, гэрээ байгуулах зэрэг ажлуудыг эхний хоёр улиралд багтаан хийж гүйцэтгэлээ.

2023 ОНД СОНГОГДСОН УГСАРМАЛ ОРОН СУУЦНЫ БАРИЛГУУД

1. 23 А байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 29-р хороо/
2. 23 Б байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 29-р хороо/
3. 23 Б байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 29-р хороо/
4. 23 Г байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 29-р хороо/
5. 3 дугаар байр /Баянгол дүүрэг, 13-р хороо/
6. 3 дугаар байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 20-р хороо/
7. 4 дугаар байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 20-р хороо/

2023 оны гуравдугаар улиралд дээрх 7 барилгын дулаан хамгаалалтын ажлын гүйцэтгэлийг 100%-д хүргэв.

НЭДТГ-ын шийдвэрээр эдгээр барилгуудын дулаан шинэчлэлтийн ажлыг хүлээн авах комисс байгуулагдсан ба комиссын бүрэлдэхүүнд ТХН, Зураг төсөл зохиогч, Барилгын гүйцэтгэлд хяналт тавих хөндлөнгийн хяналтын байгууллага, СӨХ-ийн дарга зэрэг төлөөлүүд байлцав.

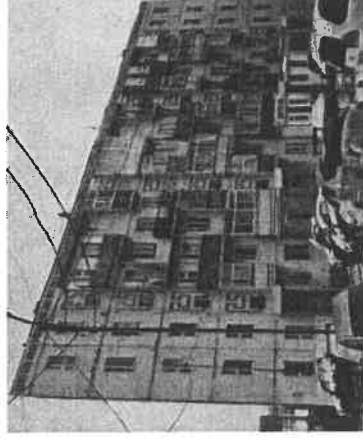
2023 оны 6 сарын 20-оос 8 сарын 29-ний хооронд эдгээр барилгуудад комисс ажиллаж, ашиглалтад хүлээн авсан ба холбогдох баримт бичиг, актын үндэслэн санхүүжилтыг гүйцэтгэгч байгууллагуудад олгоод байна.

Эхний ээлжийн 7 барилгыг СӨХ-д хүлээлгэн өгч, хөрөнгийн бүртгэлийг шинэчлэн хийлгэв.

3 ДУГААР БАЙР /СОНГИНОХАЙРХАН ДҮҮРЭГ, 20-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1-09
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "НУТГИЙН ИХ ҮЙЛС" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН: 2023.06.28

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

- 2537.6 м2 гадна ханын дулаалга
- 2 ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

4 ДҮГЭЭР БАЙР

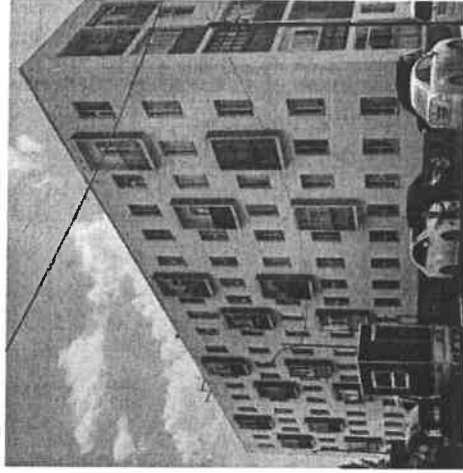
/СОНГИНОХАЙРХАН ДҮҮРЭГ, 20-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1-10
 ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ЖАРГАЛАНТ УРГАМАЛ" ХХК
 АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
 АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН: 2023.07.24

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

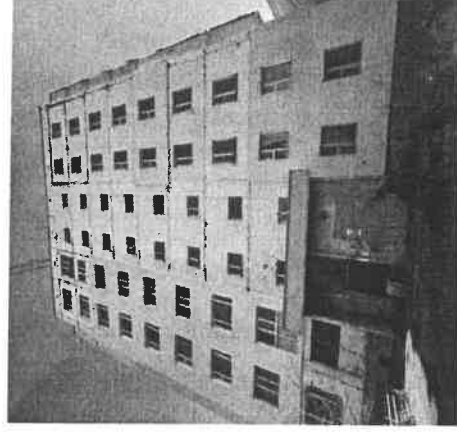
- 2537.6 м2 гадна ханын дулаалга
- 2 ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

23 А БАЙР

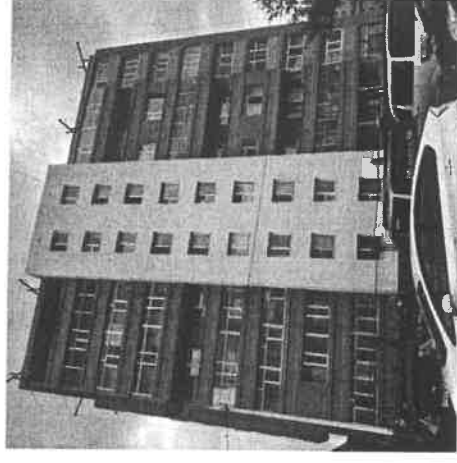
/СОНГИНОХАЙРХАН ДҮҮРЭГ, 29-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1-12
 ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "БАТНЯГТ АРВИЖИХ" ХХК
 АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
 АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН: 2023.07.24

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

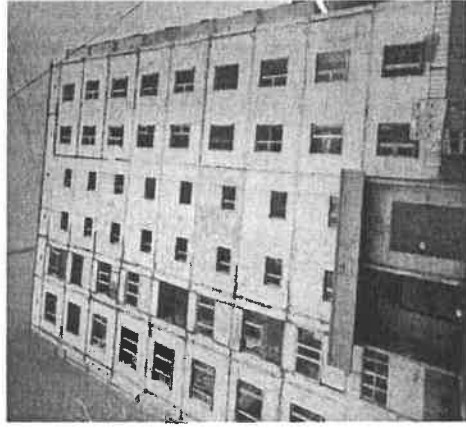
- 1845.5 м2 гадна ханын дулаалга
- 2 ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

23 Б БАЙР

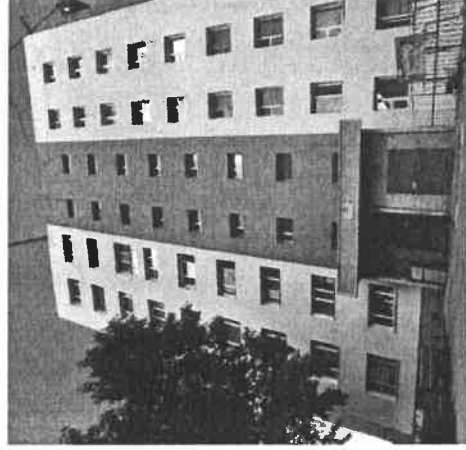
/СОНГИНОХАЙРХАН ДҮҮРЭГ, 29-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1-12
 ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "БАТНЯГТ АРВИЖИХ" ХХК
 АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
 АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН: 2023.07.24

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

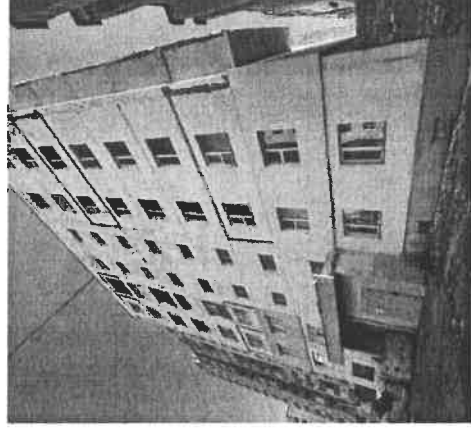
- 1849.6 м2 гадна ханын дулаалга
- 2 ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

23 В БАЙР

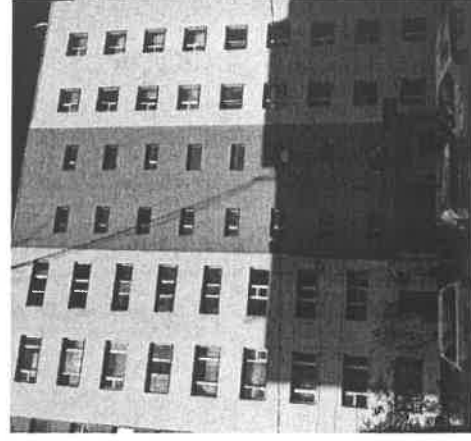
/СОНГИНОХАЙРХАН ДҮҮРЭГ, 29-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1-13
 ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ЮНИКООР ЛИНК" ХХК
 АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
 АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН: 2023.07.24

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

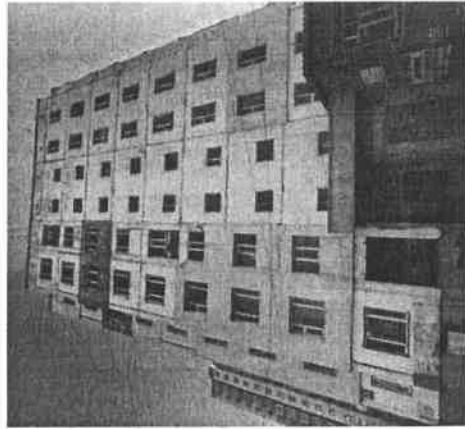
- 1885 м2 гадна ханын дулаалга
- 2 ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

23 Г БАЙР

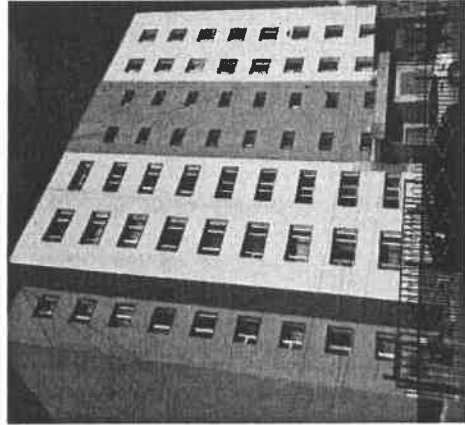
/СОНГИНОХАЙРХАН ДҮҮРЭГ, 29-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1-13
 ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ЮНИКООР ЛИНК" ХХК
 АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
 АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН: 2023.07.24

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

- 1837 м2 гадна ханын дулаалга
- 2 ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

3 ДУГААР БАЙР

/БАЯНГОЛ ДҮҮРЭГ, 13-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1-11
 ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "ТЭГШ БҮРЭН КОНСТРАКШН" ХХК
 АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
 АШИГЛАЛТАД ОРУУЛСАН: 2023.07.24

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

- 3690 м2 гадна ханын дулаалга
- 982.8 дээврийн шинэчлэлт
- 12 ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

Төслийн хэрэгжилт, санхүүгийн байдалд дүн шинжилгээ хийж, оны эхний 5 сарын байдлаар төслийн үйл ажиллагаанаас хэмнэгдсэн хөрөнгө 1.6 сая ам.доллар байгааг Дэлхийн банканд тайлагнасан.

Төслийн хаагдах хугацаа 2023 оны 12 сарын 31-ээр дуусгавар болж байгаатай холбогдуулан, төслийн үлдэгдэл хөрөнгийг дулааны улиралд багтаан хэрэгжүүлж болохуйц богино хугацаанд үр дүнгээ үзүүлж чадах "Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрт дахин хуваарилах хүсэлтийг Дэлхийн банканд уламжилсан.

Дэлхийн банкны төслийн хэрэгжилтийг дэмжих багтай удаа дараа уулзалт, хэлэлцүүлэг хийж, үлдэгдэл санхүүжилтийг "Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрт дахин хуваарилах зөвшөөрлийг авсан бөгөөд энэхүү хөтөлбөрт хамруулах барилгуудыг богино хугацаанд сонгон, үйл ажиллагааг нэн даруй эхлүүлэх үүргийг ТХН-д өгсөн.

"Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрт нэмж хамруулахаар сонгосон угсармал орон сууцны барилгуудын байршил, жагсаалтыг доорх хүснэгтээс харна уу.

1.	16 байр /Чингэлтэй дүүрэг, 5-р хороо/
2.	17 байр /Чингэлтэй дүүрэг, 5-р хороо/
3.	18 байр /Чингэлтэй дүүрэг, 5-р хороо/
4.	24 байр /Чингэлтэй дүүрэг, 6-р хороо/
5.	25 байр /Чингэлтэй дүүрэг, 6-р хороо/
6.	7А байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 19-р хороо/
7.	7Б байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 19-р хороо/
8.	7В байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 19-р хороо/
9.	8А байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 19-р хороо/
10.	14 байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 18-р хороо/
11.	2Д байр /Сонгинохайрхан дүүрэг, 18-р хороо/
12.	16 байр /Багануур дүүрэг, 1-р хороо/

2023 оны гуравдугаар улиралд дээрх 12 орон сууцны барилгын дулаан хамгаалалтын ажлын гүйцэтгэлийг 80-100%-д хүргээд байна.

Дараагийн алхам

- ✓ Барилгын ажлын гүйцэтгэлийг 100%-д хүргэнэ.
- ✓ Барилгын дулаан хамгаалалтын ажлыг комисст хүлээлгэн өгнө.

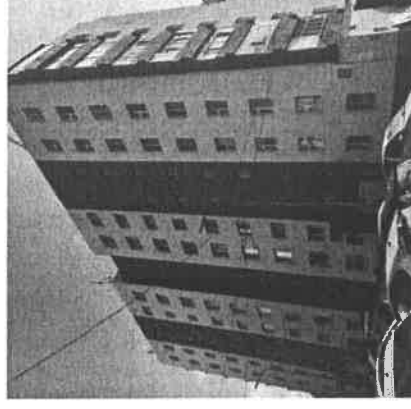
16 ДУГААР БАЙР /ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРЭГ, 5-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFBV-15
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "Эм Ди" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2023.07.19 – 2023.10.01

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

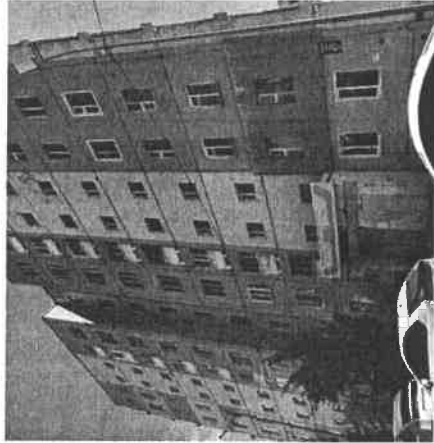
- 2871.7 м2 гадна ханын дулаалга
- 130.6 дээврийн парапет шинэчлэлт
- 2 ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

НЗДТГ-ын шийдвэрээр байгуулагдсан "Барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээн авах комисс"-т тус барилгад хийгдсэн дулаан хамгаалалтын ажлыг хүлээлгэн өгөхөөр бэлтгэл хангаж байна.

17 ДУГААР БАЙР /ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРЭГ, 5-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1-16
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "Хөх бүрдний Эх" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2023.07.19 – 2023.10.01

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

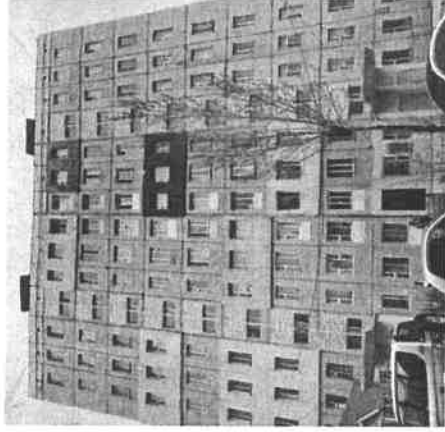
- 2780.1 м2 гадна ханын дулаалга
- 130.6 дээврийн парапет шинэчлэлт
- 2 ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

НЗДТГ-ын шийдвэрээр байгуулагдсан "Барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээн авах комисс"-т тус барилгад хийгдсэн дулаан хамгаалалтын ажлыг хүлээлгэн өгөхөөр бэлтгэл хангаж байна.

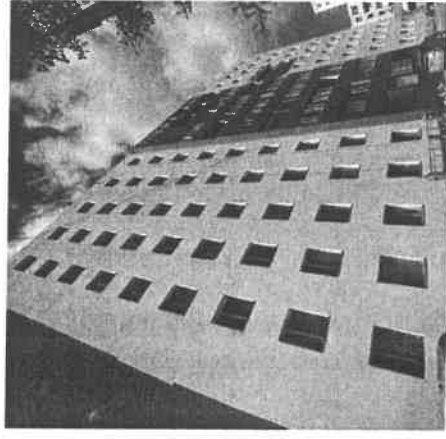
18 ДУГААР БАЙР /ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРЭГ, 5-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1-17
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "Хануй Хангай" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2023.07.19 – 2023.10.01

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

- 2828.8 м2 гадна ханын дулаалга
- 93.8 дээврийн парапет шинэчлэлт
- 2 ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

НЗДТГ-ын шийдвэрээр байгуулагдсан "Барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээн авах комисс"-т тус барилгад хийгдсэн дулаан хамгаалалтын ажлыг хүлээлгэн өгөхөөр бэлтгэл хангаж байна.

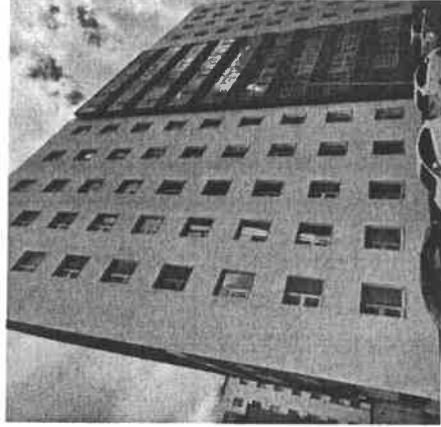
24 ДҮГЭЭР БАЙР /ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРЭГ, 6-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АҒВИ- 26
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "Юникоор Линк" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2023.08.24 – 2023.10.15

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

- 2709.1 м2 гадна ханын дулаалга
- 89.9 дээврийн паркет шинэчлэлт
- 4ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

НЭДТГ-ын шийдвэрээр байгуулагдсан "Барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээн авах комисс"-т тус барилгад хийгдсэн дулаан хамгаалалтын ажлыг хүлээлгэн өгөхөөр бэлтгэл хангаж байна.

25 ДУГААР БАЙР /ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРЭГ, 6-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АҒВИ- 23
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "Эс Эй Би Эм" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2023.07.19 – 2023.10.1

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

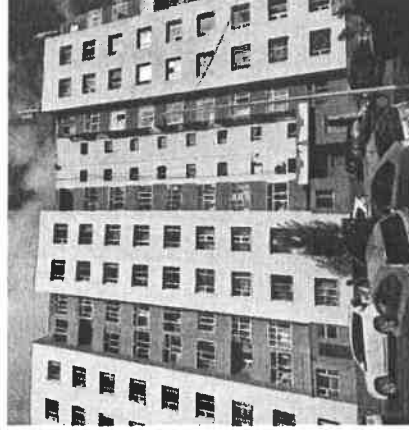
- 2709.1 м2 гадна ханын дулаалга
- 89.9 дээврийн паркет шинэчлэлт
- 4ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

НЭДТГ-ын шийдвэрээр байгуулагдсан "Барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээн авах комисс"-т тус барилгад хийгдсэн дулаан хамгаалалтын ажлыг хүлээлгэн өгөхөөр бэлтгэл хангаж байна.

7А ДУГААР БАЙР

/СОНГИНОХАЙРАН ДҮҮРЭГ, 19-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФВ1-18
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "Онч Тэнхлэг" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2023.07.19 – 2023.10.1

Өмнө нь**Дараа нь****ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:**

- 2004.5 м2 гадна ханын дулаалга
- 90.4 дээврийн парпет шинэчлэлт
- 1 ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

НЗДТГ-ын шийдвэрээр байгуулагдсан "Барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээн авах комисс"-т тус барилгад хийгдсэн дулаан хамгаалалтын ажлыг хүлээлгэн өгөхөөр бэлтгэл хангаж байна.

7Б ДУГААР БАЙР

/СОНГИНОХАЙРАН ДҮҮРЭГ, 19-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АФВ1-19
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "Мөнх Тэнгэрийн Гүрэн" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2023.07.19 – 2023.10.1

Өмнө нь**Дараа нь****ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:**

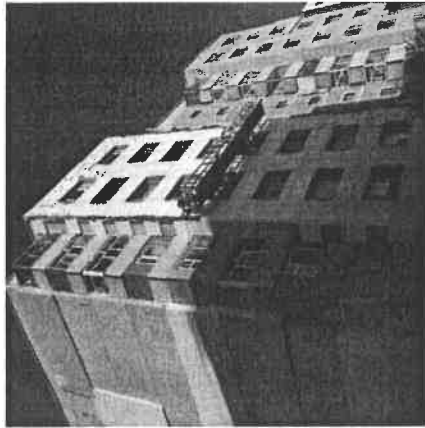
- 1892.2 м2 гадна ханын дулаалга
- 90.4 дээврийн парпет шинэчлэлт
- 1 ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

НЗДТГ-ын шийдвэрээр байгуулагдсан "Барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээн авах комисс"-т тус барилгад хийгдсэн дулаан хамгаалалтын ажлыг хүлээлгэн өгөхөөр бэлтгэл хангаж байна.

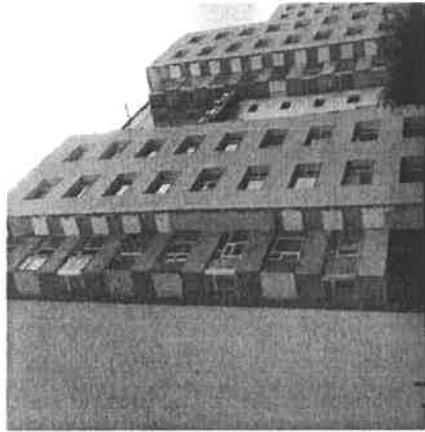
7В ДУГААР БАЙР /СОНГИНОХАЙРАН ДҮҮРЭГ, 19-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1- 20
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "РЭМ" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 80%
ХУГАЦАА: 2023.07.19 – 2023.10.1

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

- 2004.6 м2 гадна ханын дулаалга
- 103.6 дээврийн парпет шинэчлэлт
- 1 ш орчны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

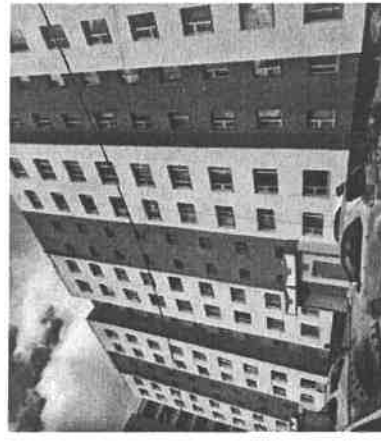
8А ДУГААР БАЙР /СОНГИНОХАЙРАН ДҮҮРЭГ, 19-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1- 21
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "Зуурмаг" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2023.07.19 – 2023.10.1

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

- 3469.8 м2 гадна ханын дулаалга
- 192.2 дээврийн парпет шинэчлэлт
- 3 ш орчны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

НЗДТГ-ын шийдвэрээр байгуулагдсан "Барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээн авах комисс"-т тус барилгад хийгдсэн дулаан хамгаалалтын ажлыг хүлээлгэн өгөхөөр бэлтгэл хангаж байна.

14 ДҮГЭЭР БАЙР

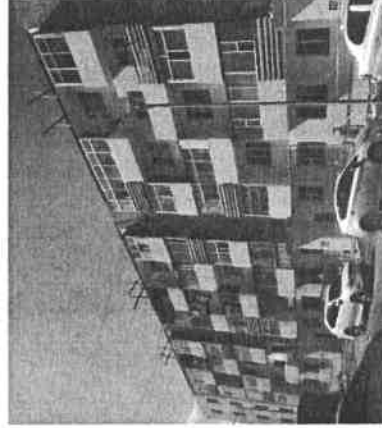
/СОНГИНОХАЙРАН ДҮҮРЭГ, 18-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1- 22
 ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "Тэгш бүрэн констакшн" ХХК
 АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
 ХУГАЦАА: 2023.07.19 – 2023.10.1

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

- 2828.6 м2 гадна ханын дулаалга
- 103.5 дээврийн парапет шинэчлэлт
- 4 ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

НЗДТГ-ын шийдвэрээр байгуулагдсан "Барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээн авах комисс"-т тус барилгад хийгдсэн дулаан хамгаалалтын ажлыг хүлээлгэн өгөхөөр бэлтгэл хангаж байна.

2Д ДУГААР БАЙР

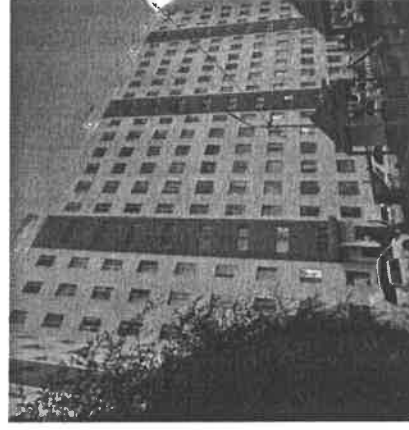
/БАЯНГОЛ ДҮҮРЭГ, 13-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АFB1- 14
 ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "Жавхлан Хүслэн" ХХК
 АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
 ХУГАЦАА: 2023.07.19 – 2023.10.1

Өмнө нь

Дараа нь

ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:

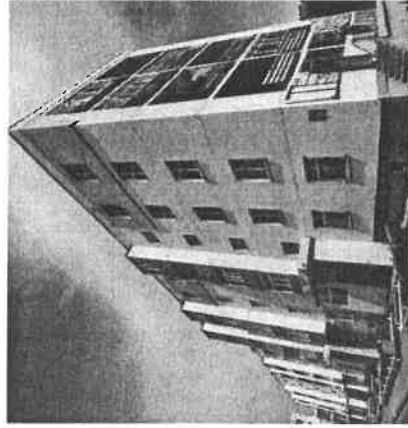
- 3684.5 м2 гадна ханын дулаалга
- 101.7 дээврийн парапет шинэчлэлт
- 3 ш орцны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

НЗДТГ-ын шийдвэрээр байгуулагдсан "Барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээн авах комисс"-т тус барилгад хийгдсэн дулаан хамгаалалтын ажлыг хүлээлгэн өгөхөөр бэлтгэл хангаж байна.

16 ДУГААР БАИР

/БАГАНУУР ДҮҮРЭГ, 1-Р ХОРОО/

ГЭРЭЭНИЙ ДУГААР: АГВ1- 22-1
ГҮЙЦЭТГЭГЧ: "Дархан нэгдэл" ХХК
АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ: 100%
ХУГАЦАА: 2023.07.28 – 2023.10.1

Өмнө нь**Дараа нь****ХИЙГДСЭН АЖЛУУД:**

- 2987.5 м2 гадна ханын дулаалга
- 160.3 дээврийн парапет шинэчлэлт
- 3 ш орчны дулаалгатай хаалга
- Агааржуулалт, салхивчийн системийн шинэчлэл

НЭДТГ-ын шийдвэрээр байгуулагдсан "Барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээн авах комисс"-т тус барилгад хийгдсэн дулаан хамгаалалтын ажлыг хүлээлгэн өгөхөөр бэлтгэл хангаж байна.

Б БҮРЭЛДЭХҮҮН**НОГООН БАЙГУУЛАМЖ, ЦЭЦЭРЛЭГЖҮҮЛЭЛТИЙН АЖИЛ**

2021 онд төслийн хаагдах хугацааг 2 жилээр сунгаж, төслийн бүрэлдэхүүн хэсэгт бүтцийн өөрчлөлт хийсэн билээ.

Энэхүү бүтцийн өөрчлөлтөөр Монгол улсын засгийн газар (МУЭГ), Олон улсын хөгжлийн ассоциаци (ОУХА)-ийн хооронд байгуулсан төслийн санхүүжилтийн хэлэлцээр, ОУХА болон НЭДТГ-ын хооронд байгуулсан төслийн хэлэлцээрт зохих өөрчлөлтийг оруулахын зэрэгцээ "Бүрэлдэхүүн Б"-д дараах 2 арга хэмжээг нэмж тусгасан юм. Үүнд:

1. "Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөрийн хүрээнд нийслэл хотын төвийн хэсгийн угсармал орон сууцнуудыг дулаалах
2. Хотын төвийн хэсгийн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх, цэцэрлэгжүүлэлт хийх

Хоёр дахь арга хэмжээг хэрэгжүүлэхийн тулд УБ хотын ерөнхий төлөвлөгөө, бусад хот төлөвлөлтийн баримт бичгүүдтэй уялдуулах шаардлага гарсан бөгөөд "ногоон байгууламж, цэцэрлэгжүүлэлт" хийх байршилйг тогтоох үүргийг НЭДТГ хүлээсэн юм.

Ковид 19-ийн цар тахалтай холбоотойгоор 2022 онд МУЭГ-аас хэмнэлтийн хуулийг баталснаар 2022 онд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байсан "Ногоон байгууламж, цэцэрлэгжүүлэлт"-ийн ажил хойшлогдсон.

2023 оны 6 сард УБ-т ажилласан Дэлхийн банкны хяналтын баг НЭДТГ болон ТХН-д байршилйг нэн даруй олж тогтоож, төслийн үйл ажиллагааг онд нь багтааж хэрэгжүүлж дуусгах үүргийг өгсөн.

Цаг хугацааны шахуу байдлын үүднээс зураг төсөл нь бэлэн байршил ирүүлэхийг хүссэний дагуу НЭДТГ-аас дараах 2 байршилйг ТХН-д ирүүлсэн.

1. "Уулын фитнес орчмын ногоон байгууламж, тохижилтийн ажил", Чингэлтэй дүүрэг, 17 дугаар хороо
2. Хараагүйчүүдийн үндэсний төвийн гадна зам талбайн тохижилт, Баянгол дүүрэг, 5 дугаар хороо

3 дугаар улиралд "Уулын фитнес орчмын ногоон байгууламж, тохижилтын ажил"-ын зураг төслийн дагуу тендерийн баримт бичгийг боловсруулах, тендер зарлах, гүйцэтгэлийг сонгон шалгаруулах үйл ажиллагааг зохион байгуулж 2023 оны 8 сарын 24-нд гүйцэтгэгчтэй гэрээ байгуулж, тохижилтын ажлыг эхлүүлсэн.

Энэхүү гэрээт ажлын хүрээнд дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэж байна.

- 264.3 м3 байгалийн чулуун хашлага бүхий хайрган зам
- 880м2 байгалийн чулуун шигтгэмэл зам
- 308м2 хайрган талбай
- 462м2 ногоон байгууламж
- 36м2 резинэн талбай
- 71.4м2 амралтын талбай
- 2 ш сүүдрэвч
- Тонголлууд /ширээ, сандлууд, фитнесийн болон чийрэгжилтийн төхөөрөмжүүд гэх мэт/ хогийн савууд
- Зөөврийн ариун цэврийн байгууламж

Тайлант хугацаанд гэрээт ажлын гүйцэтгэлийг 40%-д хүргээд байна.

Төхижилтийн ажлын явц

ХҮНДРЭЛ:

“Хараагүйчүүдийн үндэсний төвийн гадна зам талбайн төхижилт”-ын ажлын зургийг бэлэн болгох үйл явц төлөвлөсөн хугацаанаас 2 сараар хойшилсон. Бэлэн болсон ажлын зургийг 8 сарын эхээр улсын экспертизад батлуулахаар өгсөн боловч зургийн иж бүрдэл дулуу гэсэн үндэслэлээр буцаагдсан.

Зургийг шинэчлэн батлуулах, тендер зарлах, гүйцэтгэгчийг тодруулах, ажлыг эхлүүлэх үйл явцыг тооцож үзээд энэхүү гэрээт ажил нь төсөл дуусах хугацаанаас өмнө амжиж хэрэгжихээргүй болсон тул Дэлхийн банканд танилцуулж уг ажлыг цуцалсан.

В БҮРЭЛДЭХҮҮН

ТӨСЛИЙН МЕНЕЖМЕНТ

2023 оны 3 дугаар улиралд төслийн удирдлага, менежментийн хүрээнд дараах ажлууд хийгдлээ.

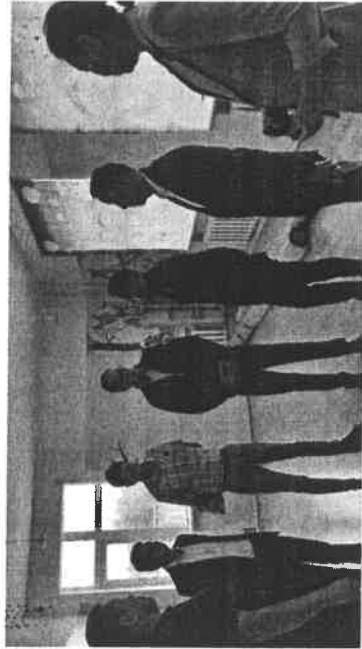
- ✓ Төслийн 2 дүгээр улирлын тайланг бэлтгэж, Дэлхийн банк болон ТҮХ-ны гишүүд нийслэлийн холбогдох газрууд руу илгээсэн.
- ✓ Нийслэлийн удирдах ажилтны зөвлөгөөн, Иргэдийн төлөөлөгчдийн чуулганд тогтмол оролцож, хотын үйл ажиллагааны талаар мэдээлэл авах төслийн үйл явцыг танилцуулах, тайлагнах зэргээр хамтран ажиллав.
- ✓ Дэлхийн банкны төслийн удирдагчтай онлайн уулзалтыг 2 сар тутамд зохион байгуулж, төслийн явц үр дүн, асуудлууд цаашдын алхамын талаар хэлэлцэв.
- ✓ 2023 оны 3 дугаар улирлын байдлаар нийт 253 албан бичиг ирснийг бүртгэн авсны 144 албан бичиг буюу 57% нь тендерийн үйл ажиллагаатай холбогдолтой байв. Төслийн нэгжээс 324 албан бичгийг боловсруулан албан байгууллагууд руу илгээн явсан бичгийн бүртгэл хөтлөв.
- ✓ Байгууллагын 2022 оны санхүүгийн болон бусад үйл ажиллагааны чиглэлээрх баримт бичгүүдийг 145 боть архивын нэгж үүсгэн архивлан архивт хүлээн авсан. 2023 оны 3-р улирлын байдлаар 35 архивын нэгж баримтыг үдэж хавтасласан
- ✓ Худалдан авах ажиллагаа, санхүүгийн удирдлага, хяналт үнэлгээ шинжилгээ зэрэг мэдээллийг “Шилэн данс”-д цаг хугацаанд нь оруулан ажиллаж байна
- ✓ Төслийн хүрээнд хэрэгжиж байгаа 2 зөвлөх үйлчилгээний явцын тайланг Дэлхийн банкад илгээж, санал зөвлөмж авав.
- ✓ Дэлхийн банкнаас тус төслийн ХАА-г хариуцсан мэргэжилтэн Жанжун Гуо Улаанбаатарт ажиллаж, төслийн ХАА-ны үйл ажиллагааг шалгаж заавар зөвлөмж өгөв.
- ✓ Үндсэн хөрөнгийн эхний хагас жилийн тооллогыг комиссын гишүүдийн хамт хийж, эд хөрөнгийн элдэгдлийн тооцоог хагас жилээр тооцож гаргав.
- ✓ Дэлхийн банкны төслийн удирдагчийн хүсэлтээр “Төслийн гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлт”-ийн биелэлтийг 3 дугаар улирлын байдлаар гаргав.

ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

Нийслэлийн Засаг даргын нийгмийн салбар, ногоон хөгжил болон агаар, орчны бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч З.Төмөртөмөө төслийн хүрээнд хэрэгжиж буй үйл ажиллагаатай 2023 оны 8 дугаар сарын 24 ны өдөр танилцав.

Нийслэлийн ерөнхий боловсролын 38 болон 57 дугаар сургуулийн дулаан хамгаалалтын ажилтай танилцаж байгаа нь

Дүргийн засаг дарга, албан хаагчдын хамт төслийн үйл ажиллагаатай газар дээр нь танилцаж байгаа нь.

Европын холбооны санхүүжилтээр, GERES-Монголын хэрэгжүүлж байгаа SOAP төслийн хөндлөнгийн үнэлгээг хийж байгаа мэргэжилтэн Астрид Хекмантай барилгын эрчим хүчний хэмнэлтийн чиглэлээр хэрэгжиж байгаа ажлууд цаашдын хэрэгцээ, доноруудын хамтын ажиллагааны талаар онлайн уулзалт хийж, санал солилцов.

В БҮРЭЛДЭХҮҮН

ОЛОН НИЙТИЙН ХАРИЛЦАА

2023 оны 12 сарын 31-ээр төслийн хугацаа дуусгавар болж байгаатай холбогдуулан тус төслийн нэг болон хоёр дахь үе шатны үйл ажиллагааны хэрэгжилтэд үнэлгээ, дүгнэлт өгөх, гүйцэтгэлийн тайлан боловсруулах зөвлөх үйлчилгээг хөндлөнгийн байгууллагаар хийлгэхээр төлөвлөж байна.

Төслийн олон нийттэй харилцах арга хэмжээг ч мөн төслийн эцсийн үе шаттай уялдуулж, дараах чиглэлээр олон нийтрүү чиглэсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн.

- ✓ Төсөл нь өмнөө тавьсан зорилго, зорилтдоо хүрч, шалгуур үзүүлэлтүүдийг хангасан талаар;
- ✓ Төлөвлөсөн арга хэмжээнүүдийн нийгэмд болон байгаль орчинд үзүүлсэн эерэг нөлөөлөлийн талаар;
- ✓ Төслийн хэрэгжилтэд хувь хүн, айл өрх, албан байгууллагын оролцоо, төслийн үр өгөөжийн талаар;
- ✓ Төслийн хэрэгжүүлэгч байгууллага болох НЭДТТ болон түүний харьяа байгууллагууд, засаг захиргааны анхан шатны нэгжүүд (дүүрэг, хороод хэсэг)-тэй хамтран ажилласан талаар;
- ✓ Төслийн үр дүн, ач холбогдлыг тоон мэдээллээр илэрхийлэх; Өмнөх улиралд тендэрт шалгарсан компанитай гэрээ байгуулж, үйл ажиллагааг эхлүүлсэн тухай дурдсан.

ТХН-ийн зүгээс Зөвлөх багийг дата, мэдээллээр хангах, төслийн үйл ажиллагаа явуулж байгаа байршлуудыг танилцуулах, оролцогч талууд болон үр шим хүртэгчдтэй уулзуулах, холбоо харилцаа тогтоох зэргээр дэмжиж ажиллав.

Тайлант хугацаанд нийтдээ 7 мэдээ мэдээллийг бэлтгэж ибсар.тпн байгууллагын сайт болон Sonl.mn, Zangial.mn, Зууны мэдээ сонин гэх мэт мэдээллийн сайтуудаар түгээсэн.

Мөн шинээр Улаанбаатар цэвэр агаар нэмэлт санхүүжилтийн төсөл нэртэй 35000 дагагчтай facebook page нээж үйл ажиллагаа болон хийгдсэн ажлын талаар 7 видео мэдээ, мэдээ сурвалжилга бэлтгэн оруулав.

Г БҮРЭЛДЭХҮҮН

“ХАЛААЛТ, ДУЛААЛГЫН ЦОГЦ ШИЙДЭЛ”
БҮХИЙ ХӨТӨЛБӨР

Хөтөлбөрийн хэрэгжилт

Төслийн “Бүрэлдэхүүн Г”-д төлөвлөгдсөн гол арга хэмжээ бол нийслэлийн гэр хорооллын 41 хороонд амьдрах, төслийн шалгуур хангасан айл өрхийг “шөнийн дулаан хуримтлуурт цахилгаан халаагуур” (хуримтлуурт халаагуур)-аар хангахад оршиж байв.

2021-2022 онуудад “хуримтлуурт халаагуур” хөтөлбөрийг “Дулаалга аян 4, 5”-тай уядуулсан ба орон байрныхаа дулаан алдагдлыг бууруулсан айл өрхийг “ХАЛААЛТ, ДУЛААЛГЫН ЦОГЦ ШИЙДЭЛ” хөтөлбөрт хамруулах зорилт тавьсан. Уг хөтөлбөрийн хүрээнд 283 айл өрхөд 2 болон 4 квт-ийн хүчин чадалтай 400ш халаагуурыг суурилуулсан ба 280 айлын дулаан алдагдлыг бууруулсан.

Эдгээр 283 айл өрхтэй “түрээслээд-өмчил” санхүүгийн схемээр халаагуур худалдаж авах, төлбөрийг 30 сарын хугацаанд тэнцүү дүнгээр хувааж төлөх гэрээ байгуулсан.

Хэдийгээр “хуримтлуурт халаагуур” хөтөлбөр хэрэгжиж дууссан ч, айл өрхөөс халаагуурын төлбөрийг татан төвлөрүүлэх үйл ажиллагаа үргэлжилж байна.

Шөнийн дулаан хуримтлуурт цахилгаан халаагуурын эргэн төлөлт

2023 оны 3 дугаар улиралд хуримтлуурт халаагуурын эргэн төлөлтөөр 53,485,986 төгрөг цуглуулав. Ингэснээр төрийн банкинд өнөөгийн байдлаар 546,030,788 төгрөг төвлөрсөн байна.

Төлбөрийн хоцрогдолтой байгаа айл өрхүүдтэй газар дээр нь уулаах, шаардлага хүргүүлэх, асуудал хүндрэлийг шийдвэрлэх үүрэг бүхий ажлын хэсгийг очы өмнө байгуулсан ба ажлын хэсэг сард нэг удаа хуралдан нөхцөл байдлыг хэлэлцэн цаашид авах арга хэмжээг хэлэлцдэг.

Ажлын хэсэг 8-р сарын 21-ны өдөр хуралдан төлбөрийн хоцрогдолтой байгаа айлууд руу сануулах мессежийг илгээх, эдгээрээс олон сарын хоцрогдолтой айлын гэрт нь биечлэн очиж шаардах гэсэн шийдвэр гаргасан ба нийтдээ давхардсан тоогоор 788 айруу 7 удаагийн мессежийг илгээж, 21 айлд очиж шаардлага хүргүүлэв.

Үүний үр дүнд 3-р улиралд 41 айл цахилгаан халаагуурын төлбөрөө бүрэн төлж дуусгав.

ТӨСЛИЙН САНХҮҮГИЙН УДИРДЛАГА

Төслийн гэрээний дүн 12.0 сая амдоллар билээ. Дэлхийн банкаас энэ улиралд 1800,000 долларын татан авалт хийж, нийт ашиглалт 10,450,000 доллар хүрээд байна. Энэ нь нийт санхүүжилтийн 87.0 хувь юм

3 дугаар улирлын байдлаар төслийн хүрээнд гэрээ байгуулан ажиллаж буй гүйцэтгэгчдийн санхүүжилтийг хуваарийн дагуу олгоод байна.

Оны эхний хагас жилийн төлөвлөгөөнд багтсан 4 цэцэрлэг, 2 сургууль, 7 орон сууцны барилгууд, 1 хүүхэд залуучуудын төв зэрэг гэрээт ажлуудыг ашиглалтад хүлээн авсантай холбоотойгоор санхүүжилтийг 100% олгоод байна.

Оны сүүлийн хагас жилийн төлөвлөгөөнд багтсан 1 сургууль, 1 эмнэлэг, 12 орон сууцны барилга, 1 халаалтын зуухыг зогсоож, төвлөрсөн дулаанд холбох ажил зэргийн санхүүжлтийн 80%-ийг олгоод байна.

Мөн Нийгмийн даатгал, ХХОАТ, НӨАТ, Суулган тайлангуудыг 3 дугаар улирлын байдлаар бэлтгэн харьяа хэлтсүүдэд хүргүүлж баталгаажуулав.

Сангийн яамны Хөгжлийн санхүүжилт, хөрөнгө оруулалтын газар болон Төрийн сангийн газартай зарцуулалт, ашиглалтын тооцоо нийлсэн.

№	Төслийн нэр	Төслийн дугаар	Самхүүжүүлэгч	Эх үүсвэр	Нийт ашиглалт	2023 оны багтагдсан төсөв	2023 оны 3-р улирлын гүйцэтгэл
1	УБЦА НСТ	6493-МН	Дэлхийн банк	ЗЭЭЛ	27.2 тэрбум төгрөг	15.8 тэрбум төгрөг	20.1 тэрбум төгрөг
2	нийт дүн /ам.доллар/				10,450,000		

2023 оны 3-р улирлын санхүүгийн гүйцэтгэл (төгрөгөөр) 2023.09.30

#	ЗАРДЛЫН АНГИЛАЛ	ХУВААРИЛ-САН ДҮН / МЯН.\$/	ЗАРДЛЫН ХУВЬ /%/	ЗАРЦУУЛСАН ДҮН /МЯН.\$/	ЗАРЦУУЛАЛТ ХУВЬ /%/
1	А КАТЕГОРИ	7,100.0	100	5,744.6	80.9
2	Б КАТЕГОРИ	3,050.0	100	3,054	100.1
3	В КАТЕГОРИ	1,100.0	100	780.7	70.9
4	Г КАТЕГОРИ	750.0	100	601.4	80.1
5	НИЙТ ДҮН	12,000.0		10,180.7	85.0

2023 оны 3-р улирлын санхүүгийн гүйцэтгэл (бүрэлдэхүүн тус бүрээр) 2023.09.30

В БҮРЭЛДЭХҮҮН

“УБЦАТ I-II ҮЕ ШАТНЫ ХЭРЭГЖИЛТИЙН
ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТАЙЛАН БОЛОВСРУУЛАХ”

Зөвлөх үйлчилгээний зорилго, явц үр дүн

Төсөл дуусгавар болж байгаатай холбоотойгоор УБЦАТ-ийн нэг ба хоёр дахь үе шатны төслийн төлөвлөлт, хэрэгжилт, олсон үр дүнг системтэй, бодитой үнэлэх замаар хэрэгжилтийн гүйцэтгэлийн тайланг бэлтгэхэд энэхүү зөвлөх үйлчилгээний зорилго оршино.

Шалгарсан Зөвлөх багтай гэрээ байгуулах, эхлэлийн болон явцын тайланг хүлээн авах, Дэлхийн банк болон ТХН-ээс санал зөвлөмж өгөх ажлыг хоёрдугаар улиралд хийсэн.

Тайлант хугацаанд Зөвлөх багаас эцсийн тайлангийн төслийн Монгол хувилбарыг хүлээн авсан ба дараах commentийг ТХН-ээс өгсөн. Үүнд:

- Төслийн шалгуур үзүүлэлт, түүний биелэлтэд үнэлгээ өгсөн хэсэгт эхний болон хоёр дахь шатны шалгууруудыг ялгаж салгаж зааглах
- Төслийн үйл ажиллагаанаас бий болох эрүүл мэндийн өгөөж хэсэгт агаарын бохирдолтой холбоотой эрүүл мэндийн алдагдлыг тодорхойлохын тулд 3 янзын (тооцоолол, томъёолол, судалгааны үр дүн) арга аргачлалыг ашиглана гэсэн боловч санаануудаа бататгасан тооцоолол орхигдсон байна. Үр дүн, дүгнэлтийг харуулах
- Төслийн эхний ба хоёр дахь шатны үйл ажиллагаануудын байгаль орчин, нийгмийн хамгааллын төлөвлөгөөний биелэлтийг тооцохдоо 2023 оны сүүлийн хагаст төлөвлөсөн, хийж гүйцэтгэсэн ажлуудыг оруулаагүй байна. Нэмж мэдээлэл авч залруулах
- Цэвэр халаалтын шийдлүүд, агаарын чанарын хяналт, шинжилгээ, сургалт семинарт хамрагдсан эмэгтэйчүүдийн тоо гэсэн бүлэгт мэдээлэл байхгүй гэж дүгнэсэн байна. Гэтэл 58-р хуудсанд гэр хорооллын иргэд, тэр дундаа эмэгтэйчүүдүү чиглэсэн сургалтуудыг Нийслэлийн Мэргэжлийн хяналтын газар, Галын аюулаас хамгаалах хэлтэстэй хамтран зохион байгуулсан тухай дурдсан байна. Уялдуулж засварлах

- Хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулахад төслийн оруулж байгаа хувь нэмрийн талаарх мэдээллийг нэмж оруулах
- “Төрийн өмчит сургууль, цэцэрлэгийн эрчим хүчний үр ашгийг дээшлүүлэх” хөтөлбөр 2017 оноос хэрэгжиж эхэлсэн бөгөөд эхний төслийн хүрээнд нийтдээ 12 цэцэрлэгийг, 2021-2023 онуудад нэмж 16 сургууль, цэцэрлэг, нэг хүүхэд залуучуудын сургалтын тусгай цогцолбор, нэг эмнэлэг нийтдээ 30 төрийн өмчийн барилга хамрагдсан. Гэвч эдгээр мэдээллүүд дутуу зөвхөн 16 сургууль, цэцэрлэг гэсэн байгааг залруулах.
- Дулаан хамгаалалтын ажлууд олон чиглэлээр хийгдсэн бөгөөд эдгээр нь өөр өөрийн нэршилтэй, эдгээрийг ялгаж салгаж, нэршлийг тодорхой болгох. Тайланд нэг бүрчлэн comment-оор өгөгдсөн байгаа тул тэндээ зөв нэршлийг олж засах
- Төслийн үр ашигт байдалд санхүүгийн дүн шинжилгээ хийхдээ 2023 оны үйл ажиллагааг эхний улирлын байдлаар авсан нь харьцангуй бага үзүүлэлт гарахад хүргэж байна. Иймээс төслийн үр ашигт байдлыг 2023 оныг дуустал хугацаагаар авч, хийж хэрэгжүүлж байгаа ажил үйлчилгээг бүхэлд нь үнэлэх.

Дээр дурдагдсан санал, зөвлөмжийг эцсийн тайлангийн төслийн Англи хувилбарт авч үзэн, хүлээлгэн өгөхийг ТХН-ээс зөвлөв.

Төслийн хүрээнд төлөвлөгдсөн ажлууд нь 2023 оны 11 сараар дуусгавар болж байгаатай холбоотойгоор Зөвлөхийн гэрээний хугацааг 11 сарын 15 хүртэлх хугацаагаар сунгахаар Захиалагч, Гүйцэтгэгч талууд харилцан тохиролцов.

ХУДАЛДАН АВАХ АЖИЛЛАГАА

Төслийн төсвийн 1.6 сая ам долларын үлдэгдэл хөрөнгийг “Барилгын дулааны шинэчлэл” хөтөлбөрт зарцуулах, угсармал орон сууцны барилгуудыг нэмж сонгох шийдвэрийг Дэлхийн банк болон НЗДТГ гаргасан.

Төслийн Худалдан авах ажиллагаа (ХАА)-ны 2023 оны төлөвлөгөөнд багтсан болон 3 дугаар улиралд хийхээр шинээр батлагдсан дараах ажлуудын ХАА-г зохион байгуулж ажиллалаа.

- ✓ “Барилгын дулааны шинэчлэл” хөтөлбөрийн хүрээнд зарлагдсан угсармал орон сууцны 10 барилгын ажлын ХАА-г явуулж шалгарсан компаниудтай 2023 оны 7 сарын 19-ний өдөр ажил гүйцэтгүүлэх гэрээ байгуулав.
  - ✓ Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн 9 хороо, Сэтгэцийн эрүүл мэндийн үндэсний төв, Хүүхэд залуучуудын төвийн барилгын дулаан хамгаалалтын ажлын гүйцэтгэгчтэй 2023 оны 7 сарын 28-ны өдөр гэрээ байгуулав.
  - ✓ Улсын өмчит сургууль, цэцэрлэгийн эрчим хүчний үр ашгийг дээшлүүлэх хөтөлбөрийн хүрээнд Баянгол дүүргийн 8 дугаар хороо 77 дугаар сургуулийн барилгын дулаан хамгаалалтын ажлын нээлттэй тендер зарлаж, гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулж ажил гүйцэтгүүлэх гэрээг 2023 оны 7 сарын 28-ны өдөр байгуулав.
  - ✓ Нийслэлийн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх ажлын хүрээнд Чингэлтэй дүүргийн 17 хороо, “Уулын фитнес орчмын талбайн тохиожол”-ын ажлын тендерийг зарлаж гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулж ажил гүйцэтгэх гэрээг 2023 оны 8 сарын 24-ний өдөр байгуулав.
  - ✓ Төрийн болон нийслэлийн өмчит халаалтын зуухуудын үйл ажиллагааг зогсоож төвлөрсөн дулаан хангамжийн системд холбох ажлын хүрээнд Баянзүрх дүүргийн 8 дугаар хороо, 62 дугаар цэцэрлэгийн халаалтын зуухыг буулгах, төвийн дулааны хангамжийн системд холбох ажлын тендерийг зарлаж, гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулж 2023 оны 7 сарын 31-ний өдөр ажил гүйцэтгэх гэрээ байгуулав.
- Тайлант хугацаанд худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөнд өөрчлөлт оруулах хүсэлтийг Дэлхийн банкинд тухай бүр илгээж зөвшөөрөл авсан.
- Дэлхийн банкны ХАА-ны ахлах мэргэжилтэн Жанжун Гуо 2023 оны 8 сарын 29-ний өдөр Улаанбаатарт ажиллахдаа төслийн ХАА-ны үйл ажиллагаатай биечлэн танилцаж, заавар зөвлөмж өгөв.

Хүндрэл, бэрхшээл

Хэдийгээр тендерийн зарыг Монгол улсын өдөр тутмын сонин, Засгийн газрын худалдан авах ажиллагааны платформ (www.tender.gov.mn), төслийн вебсайт зэрэг мэдээллийн эх сурвалжуудаар олон нийтэд түгээж байгаа ч зарим ажлууд дээр хангалттай санал ирээгүйгээс тендерийг дахин зарлах нөхцөл үүсч байв.

Дараа жилд хийгдэх ХАА-ны төлөвлөгөөг оны төгсгөлд боловсруулж, ТУХ болон Дэлхийн банкаар батлуулахдаа тухайн ажил үйлчилгээний төсвийг өмнөх жилүүдийн ижил төстэй гэрээт ажлуудын үнийн дунджаар тооцож гаргадаг ба үүнийгээ урьдчилсан төсөв гэж нэрлэдэг.

Худалдан авах ажиллагааг нээлттэй ил тод байлгах үүднээс төрийн худалдан авах ажиллагааны нэгдсэн систем tender.gov.mn-ээр дамжуулан зарладаг. Цахим системээр зарлахад тухайн худалдан авах ажиллагааны төсөвт өртөг нээлттэй байхыг шаарддаг ба оны эхэнд батлуулсан төсөвт өртөг нь ажлын зураг, төсөв гэрсны дараа өөрчлөгддөг бөгөөд энэхүү төсөвт өртгийн өөрчлөлтийг тухай бүр нь Сангийн яамруу илгээж зөвшөөрөл авдаг нь ХАА-г зохион байгуулах үйл явцад удаашрал учруулах хандлагатай байдаг.

Төлөвлөгөөнд багтсан байсан “Хараагүйчүүдийн үндэсний төв”-ийн гадна талбайн тохижилтын ажлын зураг нь шаардлага хангахгүй байснаас ХАА-г зохион байгуулах цаг хугацааны боломжгүй байдал үүссэн тул уг төлөвлөсөн ажлыг цуцлах хүсэлтийг Дэлхийн банкинд илгээж ХАА-ны төлөвлөгөөнөөс хассан.

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ, ХӨДӨЛМӨРИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн хүрээнд 2023 онд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж буй бүхий л үйл ажиллагаанд мөрдлөг болгох "Байгаль орчин, нийгмийн аюулгүй байдлын төлөвлөгөө" (БОНАБТ)-г болон түүнийг хэрэгжүүлэх зөвлөмжийг төслийн тендерийн баримт бичигт хавсаргаж байна.

БОНАБТ-г танилцуулах, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй (ХАБЭА)-н дүрэм журмыг танилцуулах зорилгоор гүйцэтгэгч компанийн ажилтнуудын дунд 2023 оны 7-р сарын 19, 21-ны өдрүүдэд сургалт зохион байгуулж, зааварчилгаа өгөв.

Сургалтанд Хануй Хангай ХХК, Эм Ди ХХК, Хөх Бүрдний Эх ХХК, Онч тэнхлэг ХХК, Мөнхтэнгэрийн Гүрэн ХХК, Зуурмаг ХХК, Рэм ХХК, Тэгшбүрэн констракшн ХХК, Жавхлан Хүслэн ХХК гүйцэтгэгч компаниудын захирал, талбайн инженер болон ХАБЭА хариуцсан инженер оролцов.

Сургалтын явцаас

Барилгын талбайн журналыг хөтлүүлж, талбайд ажиллаж байгаа ажилчдад каск, бээлий, өндрийн бүс зүүлгэж, өндөрт ажиллах дүүжин шатыг бэлтгүүлж, хөдөлмөр хамгааллын зааварчилгаа өгч, гарын үзгээр баталгаажуулж байна. Ажилчдын түр байрыг бэлтгүүлж, өдрийн цагаар халуун хоол ундаар үйлчлэх, эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангуулж байна.

Барилгын материалын чанарт болон байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхгүй байх нөхцлийг бүрдүүлж, хадгалах хамгаалах байр савыг бэлтгүүлэв.

Хяналтын талаар

3 дугаар улиралд шинээр хэрэгжсэн "Барилгын дулааны шинэчлэл" хөтөлбөр болон ногоон байгууламж, Халаалтын зуухыг буулгаж хэрэглэгчдийг төвлөрсөн дулаанд холбох зэрэг ажлуудад дараах байдлаар хяналтыг хийв. Үүнд:

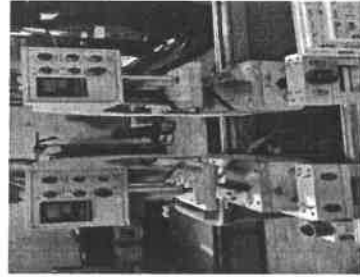
1. Зураг төслийн компанийн хяналт (Блю арч ХХК)
2. Хөндлөнгийн хяналт (БИЙС ХХК)
3. Ашиглагч байгууллагуудын хяналт (СӨХ, Хороод, Дүүрэг болон УБДС ТӨХК)
4. Төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн өдөр тутмын хяналт

Шалгарсан гүйцэтгэгч компаниудад зориулсан сургалтыг зохион байгуулсны дараа, барилгын ажлыг эхлүүлж, БОНАБТ-д тусгагдсан заалтууд хэрэгжиж байгаа эсэх, ХАБЭА-н шаардлагууд хангагдсан эсэхэд байнгын хяналтыг ТХН-ийн хяналтын инженерүүд хийдэг.

Барилгын ажил гүйцэтгэх явцад техникийн асуудал гарсан тохиолдолд Зураг төслийн байгууллага, Захиалагч, ТХН-ийн төлөөллийг байлцуулан хэлэлцэж, шийдэл гаргадаг.

Барилгын эрчим хүчний хэмнэлтийн тооцооллыг хийх, үйл ажиллагаанд чанарын хяналт хийх, ашиглалтад хүлээн авахад хөндлөнгийн хяналтын байгууллагын үүрэг оролцоо өндөр байдаг.

Түүнчлэн барилгад ашиглаж байгаа бараа материалын чанар нь стандартад нийцэж байгаа эсэх, хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд сөрөг нөлөөтэй эсэхэд хяналтыг тогтмол тавьж байв.

Цонхны үйлдвэрлэлийн хяналт

Хөвсөнцрийн хангалын хяналт

Аюулгүй байдлын хяналт

ДҮГНЭЛТ

Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж нь 2023 оны гуравдугаар улиралд төлөвлөсөн ажлуудын худалдан авалтыг бүрэн дуусгаж, барилга угсралтын ажлуудыг цаг хугацаанд амжилттай хэрэгжүүлэн ажиллав.

Эхний хагас жилийн үр дүн дээр тулгуурлан, төслийн төсөвт тооцоо хийж, хэмнэлт гарч буйг Дэлхийн банканд уламжилж, хэмнэгдсэн хөрөнгийг дахин хуваарилж, угсармал орон сууцнуудын дулаан хамгаалалтын ажилд ашиглах зөвшөөрлийг богино хугацаанд авч, шахуу төлөвлөгөөтэй ажилласны үр дүнд барилгын улиралд багтаан төлөвлөсөн ажлуудыг дуусгаж чадлаа.

Төслийн төсвийн дүн шинжилгээг дахин 8 сард хийж үзэхэд зээлийн хөрөнгийн ашиглалт 100 хувь байхаар урьдчилсан тооцоо гарч байна.

Дэлхийн банкны төслийн багтай 2 сар тутамд онлайн хурал хийж, төсөл хэрэгжүүлэх явцад үүссэн нөхцөл байдал, тулгамдаж байгаа асуудлыг имейлээр эсвэл утсаар цаг тухайд нь мэдээлж, шаардлагатай дэмжлэг, заавар зөвлөмжийг авч, хамтран ажилласан нь үр дүнгээ өгч төслийг хугацаанд нь амжилттай хэрэгжүүлж, дуусгах боломж бүрдлээ.

Дэлхийн банк, НЭДТГ, ЗАА, дүүрэг хороод, СӨХ, НБГ, төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудтай нягт хамтран ажиллаж, болзошгүй хүндрэл бэрхшээлийг урьдчилан харж, төлөвлөгөөтэй ажилласны үр дүнд төслийн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд ямар нэгэн хүндрэл бэрхшээл гарсангүй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙД**

Засгийн газрын XIV байр, Чингисийн өргөн чөлөө,
Хан-Уул дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160
Утас: 26 30 51, Факс: (976) 7004 3479,
Цахим шуудан: info@energy.gov.mn

2023.12.08 № 014020
танай 2023.11.21 ны № 28/2549-Т

**МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ЗАСГИЙН
ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН
ДАРГА Д.АМАРБАЯСГАЛАН ТАНАА**

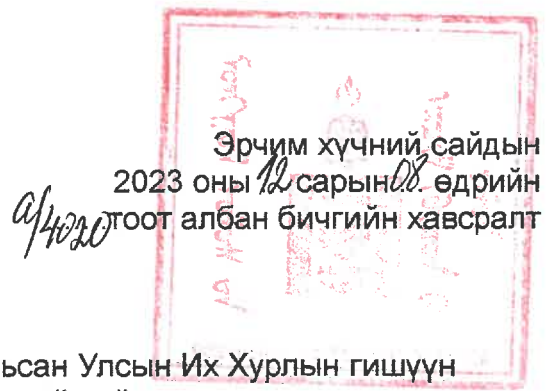
Монгол Улсын Ерөнхий сайдад тавьсан Улсын
Их Хурлын гишүүн Н.Алтанхуягийн асуулгын хариуг
бэлтгэн хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт 6. хуудастай.

Б.ЧОЙЖИЛСҮРЭН

170600001392

Монгол Улсын Ерөнхий Сайдад тавьсан Улсын Их Хурлын гишүүн
Н.Алтанхуягийн асуулгад Эрчим хүчний сайдын эрхлэх асуудлын
хүрээнд хамаарах асуулгын хариу

Асуулга-1: Агаарын бохирдлыг бууруулахтай холбогдуулан 2008-2023 оны хугацаанд УИХ, ЗГ-аас баталсан хууль, тогтоол, шийдвэр тэдгээрийн хэрэгжилт, биелэлтийн талаар.

Гэр хорооллын айл өрхүүдэд цахилгаан халаагуур ашиглах техникийн боломж бүрдүүлэх ажлын хүрээнд:

Засгийн газрын 2017 оны 3 дугаар сарын 20-ны өдрийн 98 дугаар тогтоолоор баталсан Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд улсын төсвийн 86.4 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар 2017-2019 онуудад Улаанбаатар хотын 41,964 гэр хорооллын айл өрхийг цахилгаан халаагуураар халаах техникийн боломжийг бүрдүүлснээр цахилгаан хангамжийн найдвартай, хүртээмжтэй байдал сайжран, сүлжээний горим ажиллагаа оновчтой болж алдагдал буурч, айл өрхүүд 4.0 кВт хүртэл чадалтай цахилгаан халаагуураар халаалтаа шийдвэрлэх нөхцөл бүрдсэн.

Халаалтын зуух төвлөрсөн дулаанд холбох ажлын хүрээнд:

Засгийн газрын 2017 оны 3 дугаар сарын 20-ны өдрийн 98 дугаар тогтоолоор баталсан “Агаар орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хөтөлбөр”-ийн хүрээнд 2017-2020 онуудад Нийслэл хотод үйл ажиллагаа явуулж байгаа бага, дунд чадлын 236 халаалтын зуухыг зогсоож, 336 иргэн, аж ахуйн нэгжийн барилга объектийг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбосон байна.

Гэр хорооллын айл өрхүүдэд шөнийн тарифын хөнгөлөлт үзүүлэх ажлын хүрээнд:

Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 199 дүгээр тогтоол, 2020 оны 115 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Гэр хорооллын айл өрхөд цахилгаан эрчим хүчний тарифын хөнгөлөлт үзүүлэх журам”-аар 2017 оноос эхлэн агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд амьдарч байгаа гэр хорооллын хэрэглэгчдийн цахилгааны үнийн хөнгөлөлт үзүүлж байна.

Нийслэлийн болон аймгийн төв, арван мянгаас дээш хүн амтай сум, суурин газрын гэр хорооллын хэрэглэгчдийн оройн 21:00 цагаас өглөөний 06:00 цагийн хоорондох хэрэглээг 220В-ын хүчдэлийн түвшинтэй хэрэглэгчдэд 700кВт.цаг, 380В-ын хүчдэлийн түвшинтэй хэрэглэгчдэд 1,500кВт.цаг-ыг тус тус 100% чөлөөлж, нэг сарын хэрэглээний дээд хязгаараас илүү хэрэглэсэн цахилгааны тарифыг 50%-иар хөнгөлж байна.

Халаалтын зориулалттай шөнийн цагаар хэрэглэх цахилгааны үнийн хөнгөлөлтөд улсын төсвөөс 2017-2022 онуудад 52.2 тэрбум төгрөг, 2023 оны

хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлээр 33.6 тэрбум төгрөг буюу нийт 85.8 төгрөг зарцуулаад байна.

Сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэрлэл

Монгол Улсын Засгийн газар “Агаар орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр”-ийг 2017 онд баталж хөтөлбөрийн хүрээнд авах арга хэмжээ хүрэх үр дүнг 2025 он хүртэл тодорхойлсон бөгөөд тус хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зорилтын хүрээнд Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны “Түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглох тухай” 62 дугаар тогтоолыг гаргаж Улаанбаатар хот руу түүхий нүүрс оруулахыг хориглосонтой холбогдуулан Засгийн газрын 2018 оны 387 дугаар тогтоолоор сайжруулсан шахмал түлш үйлдвэрлэх үүрэг бүхий төрийн өмчит “Тавантолгой түлш” ХХК-ийг байгуулсан.

“Тавантолгой түлш” ХХК нь Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны 4 дүгээр сарын 25-ны өдрийн хуралдааны 18 дугаар тэмдэглэлээр “Сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэр байгуулах тухай” үүргийн дагуу 2019 онд Сонгино хайрхан дүүрэгт Толгойт өртөөнд, мөн Засгийн газрын 2020 оны “Нийслэл Улаанбаатар хотын зүүн бүсэд сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэр барьж ашиглалтад оруулах тухай” 35 дугаар тогтоолоор Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт сайжруулсан түлшний үйлдвэрийг барьж 2020 оны 12 дугаар сарын 08-ны өдөр тус тус ашиглалтад оруулан нийслэлийн гэр хорооллын айл өрхийн түлшний хэрэглээг ханган ажиллаж байна.

Уланбаатар хотод түүхий нүүрс буюу Багануурын уурхайн нүүрсийг түлж байх үед 2016-2019 оны 12, 1 дүгээр саруудад тоосонцорын хэмжээ 214.5-222 мкг/м³ байсан бол сайжруулсан шахмал түлшийг хэрэглээнд нэвтрүүлснээр 2019-2023 оны 1, 12 дугаар саруудад агаарын чанарын үзүүлэлт 125.5-124.5 мкг/м³ болж 50%-иар буурсан байна.

“Тавантолгой түлш” ХХК нь 2021 онд 554.3 мян.тн, 2022 онд 573.6 мян.тн, 2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар 197.0 мян.тн сайжруулсан шахмал түлшийг үйлдвэрлэн нийслэлийн 7 дүүргийн хэрэглэгчдэд борлуулан ажилласан байна.

Асуулга-4: Агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлсэн гадаад дотоодын төсөл хөтөлбөрүүд, тэдгээрийн хэрэгжилт, зарцуулсан төсөв, хөрөнгийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээлэл /2008-2023/

Гэр хорооллын айл өрхүүдэд цахилгаан халаагуур ашиглах техникийн боломж бүрдүүлэх ажлын хүрээнд:

Засгийн газрын 2017 оны 3 дугаар сарын 20-ны өдрийн 98 дугаар тогтоолоор баталсан Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд улсын төсвийн 86.4 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар 2017-2019 онуудад Улаанбаатар хотын 41,964 гэр хорооллын айл өрхийг цахилгаан халаагуураар халаах техникийн боломжийг бүрдүүлснээр цахилгаан хангамжийн найдвартай, хүртээмжтэй байдал сайжран, сүлжээний горим ажиллагаа оновчтой болж алдагдал буурч, айл өрхүүд 4.0 кВт хүртэл чадалтай цахилгаан халаагуураар халаалтаа шийдвэрлэх нөхцөл бүрдсэн.

Халаалтын зүүх төвлөрсөн дулаанд холбох ажлын хүрээнд:

Агаар орчны бохирдлыг бууруулах Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний хүрээнд 2017-2020 онуудад Нийслэл хотод үйл ажиллагаа явуулж байгаа бага, дунд оврын 236 халаалтын зуухыг зогсоож, 336 иргэн, аж ахуйн нэгжийн барилга объектийг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбосон байна.

Гэр хорооллын айл өрхүүдэд шөнийн тарифын хөнгөлөлт үзүүлэх ажлын хүрээнд:

Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 199 дүгээр тогтоол, 2020 оны 115 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Гэр хорооллын айл өрхөд цахилгаан эрчим хүчний тарифын хөнгөлөлт үзүүлэх журам”-аар 2017 оноос эхлэн агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд амьдарч байгаа гэр хорооллын хэрэглэгчдийн цахилгааны үнийн хөнгөлөлт үзүүлж байна.

Нийслэлийн болон аймгийн төв, арван мянгаас дээш хүн амтай сум, суурин газрын гэр хорооллын хэрэглэгчдийн оройн 21:00 цагаас өглөөний 06:00 цагийн хоорондох хэрэглээг 220В-ын хүчдэлийн түвшинтэй хэрэглэгчдэд 700кВт.цаг, 380В-ын хүчдэлийн түвшинтэй хэрэглэгчдэд 1,500кВт.цаг-ыг тус тус 100% чөлөөлж, нэг сарын хэрэглээний дээд хязгаараас илүү хэрэглэсэн цахилгааны тарифыг 50%-иар хөнгөлж байна.

Халаалтын зориулалттай шөнийн цагаар хэрэглэх цахилгааны үнийн хөнгөлөлтөд улсын төсвөөс 2017-2022 онуудад 52.2 тэрбум төгрөг, 2023 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлээр 33.6 тэрбум төгрөг буюу нийт 85.8 төгрөг зарцуулаад байна.

Асуулга-8: Хагас коксын үйлдвэр байгуулах талаар 2010 оны 7 дугаар сарын 9-ны өдөр ТЭХЯ-ны холбогдох аж ахуйн нэгжтэй байгуулсан гэрээгээр 2012 оны 9 дүгээр сарын 30-ны өдөр ашиглалтад оруулахаар заасан 210 мянган тонн хагас кокс үйлдвэрлэх хүчин чадал бүхий үйлдвэр яагаад өнөөг хүртэл ашиглалтад ороогүй талаарх мэдээлэл

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар “ДЦС-2” ТӨХК-ийн үйлдвэрлэлийн процесс, зуухны шаталтын технологитой уялдсан жилд 210 мян.тн хагас коксон шахмал түлш үйлдвэрлэх хүчин чадалтай үйлдвэрийн барилгыг 2011-2013 онд барьсан байна.

Төслийн хүрээнд “ДЦС-2” ТӨХК-ийн 4, 5 дугаар зуухыг хагас кокс, дулаан, цахилгааны эрчим хүч үйлдвэрлэх технологийн шинэчлэл хийхээр тусгасан байна. Эхний ээлжинд станцын 5 дугаар зууханд хагас кокс гаргах горим технологийн өөрчлөлт, туршилтыг хийсэн ч боловч төхөөрөмж шлагдах, үл шатах хэсэг зайлуулагдахгүй байх, шаталтын горим ажиллагаа тогтворгүй зэрэг хүндрэлүүд гарч амжилтад хүрээгүй байна.

Мөн станцын 5 дугаар зуухны өөрчлөлт, шинэчлэлтийн ажлын үр дүнгээс шалтгаалан 4 дүгээр зуухны өөрчлөлт, шинэчлэлийн ажлыг эхлүүлээгүй бөгөөд уг нөхцөл байдлаас шалтгаалж цогцолбор үйлдвэр ашиглалтад орох боломжгүй болж, төслийн үйл ажиллагаа бүрэн зогссон байна.

Улсын төсвөөс гүйцэтгэгч “Аморе интернэйшнл” ХХК-д 2010-2012 оны онд нийт 14.193 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг олгосон байна.

Асуулга-10: Засгийн газрын 2014 оны 5 дугаар сарын 21-ний өдрийн 161 дүгээр тогтоолын хэрэгжилтийн талаар

1. Уул уурхайн сайдын 2014 оны 190 дүгээр тушаалаар “ДЦС-2 ТӨХК-ийг түшиглэн жилд хоёр зуун арван мянган (210000) тонн хагас коксжсон шахмал түлш үйлдвэрлэх хүчин чадалтай цогцолбор байгуулах төсөл”-ийн хүрээнд баригдсан шахмал түлшний цех, агуулах, шингэн шилний үйлдвэрийн барилга байгууламжийн гүйцэтгэлд дүгнэлт гаргаж ашиглалтад оруулах Улсын комиссыг байгуулсан. Улсын комиссоос “ДЦС-2 ТӨХК-ийг түшиглэн жилд хоёр зуун арван мянган (210000) тонн хагас коксжсон шахмал түлш үйлдвэрлэх хүчин чадалтай цогцолбор байгуулах төсөл”-ийн хүрээнд баригдсан шахмал түлшний цех, агуулах, шингэн шилний үйлдвэрийн барилга байгууламжуудыг 2014 оны 9 дүгээр сарын 19-ний өдрөөс ашиглалтад оруулах шийдвэр гаргасан байна.

2. Сангийн яамны 2016 оны 05 дугаар сарын 04-ний өдрийн 13-1/2850 тоот албан бичгээр 210,000 тн хагас коксжсон түлш үйлдвэрлэх цогцолбор үйлдвэрийн барилга байгууламжийг “ДЦС-2” ТӨХК-ийн үндсэн хөрөнгөд бүртгүүлэх шийдвэр гарсан байна.

3. “ДЦС-2” ТӨХК болон “Аморе интернэйшнл” ХХК-ийн хоорон байгуулсан зуухн №5-ыг эрчим хүчний горимд шилжүүлэхээр хамтран ажиллах 2014 оны 9 дүгээр сарын 10-ны өдрийн А-14/80 тоот гэрээ байгуулан ажиллаж зуух №5-ыг эрчим хүчний горимд шилжүүлэх ажлыг зохион байгуулсан.

4. Засгийн газрын 2014 оны 5 дугаар сарын 21-ний өдрийн 161 дүгээр тогтоолыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд төслийн гүйцэтгэгчийн зөрүү мөнгийг гүйцэтгэгч “Аморе интернейшнл” ХХК-иар нөхөн төлүүлэх арга хэмжээ авахаар Аж үйлдвэрийн /хуучин нэрээр/ сайд, Эрчим хүчний /хуучин нэрээр/ сайд, Уул уурхайн /хуучин нэрээр/ сайдын 2014 оны 04 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 81/67/79 тоот хамтарсан тушаалаар Эрдэс баялаг, эрчим хүчний яам /хуучин нэрээр/, “Аморе интернэйшнл” ХХК-ийн хооронд 2010 оны 07 дугаар сарын 09-ны өдөр байгуулсан 10/56 тоот гүйцэтгэлийн гэрээг дүгнэх үүрэг бүхий ажлын хэсэг байгуулагдан гэрээг дүгнэсэн байна.

Ажлын хэсгээс Зуух №5-ын өөрчлөлтийн ажлын хоцролтын хугацаа 690 хоногт ноогдох 1.49 сая төгрөгийг алданги тооцож, төслийн хүрээнд баригдсан шахмал түлшний цех, агуулах, шингэн шилний үйлдвэрийн барилга зэргийг Засгийн газрын 2014 оны 161 дүгээр тогтоолын дагуу Төрийн өмчийн хороонд шилжүүлэх тухай дүгнэлт гаргасан байна.

Асуулга-11: Айл өрхүүдэд хэрэглэж буй сайжруулсан түлшний /мидлинг/ найрлага, чанарын талаарх дэлгэрэнгүй мэдээлэл, мөн зарцуулсан төсөв хөрөнгө, өр төлбөртэй холбоотой дэлгэрэнгүй мэдээлэл

Эрчим хүчний сайдын 2022 оны 02 дугаар сарын 22-ны өдрийн А/54 тоот тушаалаар байгуулагдсан Ажлын хэсэг сайжруулсан шахмал түлшний чанарыг сайжруулах талаар туршилт судалгааны ажлуудыг гүйцэтгэн “Сайжруулсан хатуу түлш” MNS 5679:2019 стандартын төслийг шинэчлэх ажлыг зохион байгуулж, 2023 оны 10 дугаар сарын 17-ны өдөр “Сайжруулсан хатуу түлш. Техникийн шаардлага” MNS 5679:2022 стандартыг шинэчлэн батлуулсан.

Шинэчилсэн стандартаар түлшний чийглэгийг 10%-иас 6% хүртэл, үнслэгийг 29%-иас 27% хүртэл тус тус бууруулж, илчлэгийг 4,200 ккал/кг байсныг 5,200 ккал/кг болтол нэмэгдүүлсэн.

“Таван толгой түлш” ХХК нь “Сайжруулсан хатуу түлш. Техникийн шаардлага” MNS 5679:2022 стандартаар сайжруулсан шахмал түлшний стандартын шаардлага хангасан сайжруулсан түлш үйлдвэрлэн нийслэлийн гэр хорооллын хэрэглэгчдэд нийлүүлж байна.

Тус компани баруун, төв, зүүн бүсийн үйлдвэрийн сайжруулсан шахмал түлш үйлдвэрлэж байгаа шугам бүрээс дээж авч өөрийн эзэмшлийн лабораторид өдөр бүр, Ашигт малтмал, газрын тосны газрын Уул уурхай, газрын тосны төв лабораторид 14 хоног бүр тус тус техникийн үзүүлэлтийн шинжилгээ хийлгэж байна.

“Таван толгой түлш” ХХК нь 2018-2022 онуудад сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэрийн төсөлд “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК болон Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамнаас нийт 823.6 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт авсан бөгөөд 236.9 тэрбум төгрөгийг хөрөнгө оруулалтад, 586.7 тэрбум төгрөгийг үндсэн үйл ажиллагааны зардалд тус тус зарцуулсан байна.

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны 67.7 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг өвөлжилтийн бэлтгэл ажлыг хангах мидлинг тээвэр, барьцалдуулагч, шуудай, угаарийн хийнээс урьдчилан сэргийлэх хүрээнд айл өрхүүдэд мэдрэгч болон бортого худалдан авч суурилуулах, хөрөнгө оруулалтад зарцуулсан байна.

Нийслэлийн төсвөөс сайжруулсан шахмал түлшний тээвэр, борлуулалтын урамшуулал, түлшний хадгалалтын зардал болон хяналт шалгалтын зардалд 2019 онд 14.0 тэрбум, 2020 онд 15.4 тэрбум, 2021 онд 26.9 тэрбум, 2022 онд 28.8 тэрбум төгрөгийг тус тус зарцуулсан байна.

Асуулга-12: Сайжруулсан түлшийг /мидлинг/ одоо хэрэглэж байгаа эсэх, цаашид хэрэглэх эсэх талаар

“Таван толгой түлш” ХХК нь 2019-2020 оны халаалтын улиралд 359.4 мянган тонн, 2020-2021 оны халаалтын улиралд 578.4 мянган тонн, 2021-2022 онд 520.9 мянган тонн, 2022-2023 онд 492.6 мянган тонн сайжруулсан шахмал түлшийг нийслэлийн гэр хорооллын айл өрх, аж ахуйн нэгжүүдэд нийлүүлсэн.

Мөн 2023-2024 оны халаалтын улиралд 636.7 мянган тонн сайжруулсан шахмал түлш үйлдвэрлэж хэрэглэгчдэд нийлүүлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна. Цаашид хагас коксын үйлдвэр баригдах хүртэл мидлингээр үйлдвэрлэсэн сайжруулсан шахмал түлшийг хэрэглэгчдэд нийлүүлнэ.

Асуулга-13: Агаарын бохирдлыг бууруулахын тулд өнөөдрийн байдлаар Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг бүрэн хангахад хэчнээн хэмжээний хагас кокс хэрэгтэй байгаа талаарх тооцоо, судалгааны дэлгэрэнгүй мэдээлэл

Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны 62 дугаар тогтоолоор нийслэл Улаанбаатар хотод түүхий нүүрс түлэхийг хориглох шийдвэр гарч, сайжруулсан шахмал түлшийг хэрэглээнд нэвтрүүлсэн.

Сайжруулсан шахмал түлшийг хэрэглээнд нэвтрүүлснээр 2019-2020 оны халаалтын улиралд 359.4 мянган тонн, 2020-2021 оны халаалтын улиралд 578.4 мянган тонн, 2021-2022 онд 520.9 мянган тонн, 2022-2023 онд 492.6 мянган тонн

сайжруулсан шахмал түлшийг нийслэлийн гэр хорооллын айл өрх, аж ахуйн нэгжүүдэд нийлүүлсэн.

Одоогийн байдлаар Улаанбаатар хотын гэр хорооллын айл өрх, аж ахуйн нэгжүүдийг хагас коксон шахмал түлшээр хангахад халаалтын улиралд дунджаар 600.0 мянган тонн хагас кокс шаардагдах тооцоолол гарсан.

Асуулга-14: БНХАУ-аас хэчнээн хэмжээний хагас коксыг ямар үнээр авах гэж байгаа болон энэ нь гэр хорооллын айл өрхийн хэдэн хувийг хангах, үлдсэн айл өрхүүд энэ өвөл ямар түлш хэрэглэх талаарх мэдээлэл

Нийслэлийн агаарын бохирдлыг бууруулах ажлын хүрээнд 132 мянган тонн хагас кокс импортлон 2023-2024 оны халаалтын улирлын 12, 1 дүгээр саруудад нийслэлийн гэр хорооллын айл өрхүүдэд нийлүүлэхээр төлөвлөж байсан боловч нээлттэй сонгон шалгаруулалт удааширснаар дээрх хэмжээний хагас кокс татан авах, “Тавантолгой түлш” ХХК-д хагас коксон шахмал түлш үйлдвэрлэх нь цаг хугацааны хувьд боломжгүй болсон.

Мөн 31.9 тэрбум төгрөгөөр 24.5 мянган тонн хагас кокс болон асаагч худалдан авч Улаанбаатар хотын Хан-Уул, Налайх дүүрэг болон Дархан-Уул аймгийн гэр хорооллын 26,825 айл өрхүүдэд нийлүүлэхээр төлөвлөн 2023 оны 9 дүгээр сарын 8-ны өдөр хагас кокс худалдан авах нээлттэй тендер зарласан ч нийслэлийн Засаг даргын хөтөлбөрийн хүрээнд гаргах үнэт цаасыг олон нийтэд санал болгох хугацаа тодорхойгүй болсноор 2023-2024 оны халаалтын улиралд хагас коксон шахмал түлш хэрэглэх боломжгүй болсон.

МОНГОЛ УЛС
НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГА

Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай 7,
1 дүгээр хороо, Чингэлтэй дүүрэг,
Улаанбаатар хот, 15160 0035
Утас:(976-11) 32 39 77, 32 71 99
Цахим хуудас: www.ulaanbaatar.mn

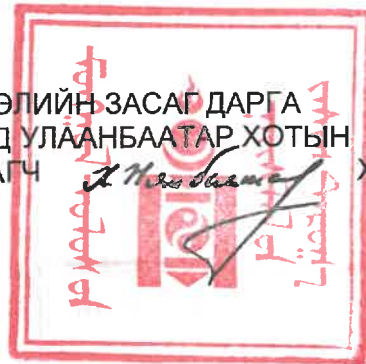
2023.12.06 № 01/7711
танай _____-ны № _____-т

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗАРТ

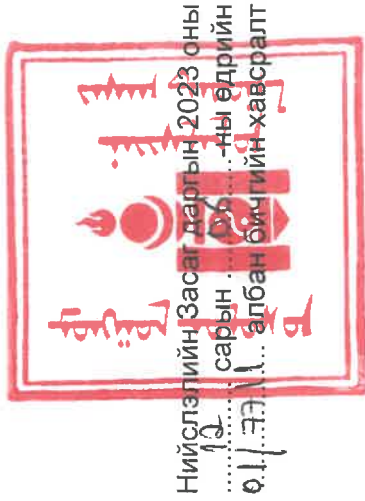
Агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний талаар Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Алтанхуягаас ирүүлсэн асуулгын хариуг эрхлэх асуудлын хүрээнд хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт 6 хуудастай.

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГА
БӨГӨӨД УЛААНБААТАР ХОТЫН
ЗАХИРАГЧ *Х.Нямбаатар* Х.НЯМБААТАР

1110202110

**АГААРЫН БОХИРДЛЫГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЛААР
МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙДАД ТАВЬСАН УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН Н.АЛТАНХУЯГИЙН
АСУУЛГЫН ХАРИУЛТ**

2023 оны 11 дүгээр сарын 30

Улаанбаатар хот

№	Асуулга	Хариулт
1	<p>2</p> <p>Агаарын бохирдлыг бууруулахтай холбогдуулан 2008-2023 оны хугацаанд Улсын Их Хурал, Засгийн газраас баталсан хууль, тогтоол, шийдвэр тэдгээрийн хэрэгжилт, биелэлтийн талаар.</p>	<p align="center">3</p> <p>Монгол Улсын Засгийн газраас баталсан Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 2018 оны "Агаарын бохирдлыг бууруулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай" 43 дугаар, "Түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглох тухай" 62 дугаар тогтоолын хүрээнд:</p> <p>1. Агаарын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1 дэх зүйлд заасанчлан агаарын чанарыг сайжруулах бүсийг жил бүр шинэчлэн баталдаг. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➢ 2021 онд: Монгол Улсын Засгийн газраас "Тогтоолд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай" 189 дүгээр тогтоолоор Хан-Уул дүүрэг 12, 13, 14, Баянзүрх дүүрэг 20, Сонгинохайрхан дүүргийн 21 дүгээр алслагдсан хороонуудыг агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд хамруулж сайжруулсан шахмал түлш хэрэглэж эхэлсэн; ➢ 2022 онд: Засгийн газрын "Тогтоолд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай" 223 дугаар тогтоолоор Налайх дүүргийн гэр хорооллын 8 хорооны 7,691 өрхийг агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд хамруулсан; ➢ 2023 онд: 2023-2024 оны агаарын чанарыг сайжруулах бүс, бүсэд мөрдөх журмын төсөлд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах зорилгоор холбогдох байгууллагууд, дүүргүүдийн Засаг даргын Тамгын газраас санал авч зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэхээр ажиллаж байна. <p>2. Агаарын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1, 8.1.5, 27 дугаар зүйлийн 27.1 дэх зүйлд заасанчлан агаар бохирдуулагч эх үүсвэрийн нэгдсэн тоо бүртгэлийг жил бүр зохион байгуулж, мэдээллийн санг шинэчлэдэг. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➢ 2021 онд: Ердийн галлагаатай 3-15кВт хүчин чадалтай ахуйн хэрэглээний 163,742 зуух, 16-100 кВт хүчин чадалтай 3,052 зуух, 100 кВт-аас дээш хүчин чадалтай 410 усан халаалтын зуух, Дулааны цахилгаан 6 станцын 4200 кВт-аас дээш хүчин чадалтай 41 зуух, агаарын бохирдлын хөдөлгөөнт эх үүсвэр нийт 661,348 тээврийн хэрэгсэл тус тус тоологдож, мэдээллийн санг шинэчлэн ажилласан. ➢ 2022 онд: Ердийн галлагаатай 3-15кВт хүчин чадалтай ахуйн хэрэглээний 162,552 зуух, 16-100 кВт хүчин чадалтай 3,751 зуух, 100 кВт-аас дээш хүчин чадалтай 353 усан халаалтын зуух, Дулааны цахилгаан 6 станцын

1	2	3
		<p>➤ 4200 кВт-аас дээш хүчин чадалтай 41 зуух, агаарын бохирдлын хөдөлгөөнт эх үүсвэр нийт 655,656 тээврийн хэрэгсэл тус тус тоологдож, мэдээллийн санг шинэчлэн ажилласан.</p> <p>➤ 2023 онд: Нийслэлийн Засаг даргын 2023 оны 11 дүгээр сарын 20-ны өдрийн А/1313 дугаар захирамжийн хүрээнд 2023 оны агаар бохирдуулагч эх үүсвэрийн нэгдсэн тоо бүртгэлийг 2024 оны нэгдүгээр улиралд багтаан зохион байгуулахаар төлөвлөн ажиллаж байна.</p> <p>3. Сайжруулсан шахмал түлшний тээвэрлэлт, борлуулалт, нөөцлөлт хадгалалтыг зохион байгуулах, хяналт тавин ажилладаг.</p> <p>➤ 2021 онд: Сайжруулсан шахмал түлш тээвэрлэгч 35 тээврийн компани нь борлуулалтын цэг, агуулахын нөөцийн тээврийг тасралтгүй хийж 718,060 тонн сайжруулсан шахмал түлш тээвэрлэж, 39 агуулахад 95,000 тонн сайжруулсан шахмал түлшний нөөцийг бүрдүүлж, 611 борлуулалтын цэгийг нээн ажиллуулж гэр хорооллын айл өрхөд 540,129 тонн түлшийг борлуулсан.</p> <p>➤ 2022 онд: Сайжруулсан шахмал түлш тээвэрлэгч 31 тээврийн компани нь борлуулалтын цэг, агуулахын нөөцийн тээврийг тасралтгүй хийж 639,125 тонн сайжруулсан шахмал түлш тээвэрлэж, 59 агуулахад 120,000 тонн сайжруулсан шахмал түлшний нөөцийг бүрдүүлж, 650 борлуулалтын цэгийг нээн ажиллуулж гэр хорооллын айл өрхөд 471,671 тонн түлшийг борлуулсан.</p> <p>2023 оны 11 дүгээр сарын 30-ний өдрийн байдлаар сайжруулсан шахмал түлш тээвэрлэгч 31 тээврийн компани нь борлуулалтын цэг, агуулахын нөөцийн тээврийг тасралтгүй хийж 528,326 тонн сайжруулсан шахмал түлш тээвэрлэж, 57 агуулахад 120,000 тонн сайжруулсан шахмал түлшний нөөцийг бүрдүүлж, 631 борлуулалтын цэгийг нээн ажиллуулж гэр хорооллын айл өрхөд 284,640 тонн түлшийг борлуулсан.</p>
2	<p>Агаарын бохирдлыг бууруулах асуудлаар 2008-2023 онд байгуулсан төрийн байгууллага, бүтэц нэгжүүд нь /Нийслэлийн Агаарын бохирдлыг бууруулах Үндэсний хороо, Агаарын бохирдлыг бууруулах Үндэсний хороо гэх мэт нэр өөрчлөгдөж байсан./ ямар эрх зүйн актаар байгуулагдсан болон түүний харьяалагдаж байсан байгууллага, удирдлага, үйл ажиллагааны талаарх дэлгэрэнгүй мэдээлэл.</p>	<p>Нийслэлийн Агаарын бохирдолтой тэмцэх газар нь анх "Агаарын чанарын алба" нэртэйгээр 2006 оны 10 дугаар сард Нийслэлийн Засаг даргын 444 дүгээр захирамжаар Нийслэлийн Байгаль хамгаалах газрын дэргэд 7 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр, Монгол Улсын Засгийн газрын 2009 оны 1 дүгээр сарын 23-ны 68 дугаар тогтоол, Нийслэлийн Засаг даргын 14 дүгээр захирамжаар 16 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр, 2013 оны 01 дүгээр сарын 22-нд Нийслэлийн Засаг даргын А/75 дугаар тогтоолоор 3 хэлтэс бүхий 26 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр, Засгийн газрын 2016 оны 10 дугаар сарын 28-ны 8 дугаар тогтоолоор 3 хэлтэс бүхий 20 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр "Агаарын бохирдлыг бууруулах газар", Засгийн газрын 2019 оны 03 дугаар сарын 21-ний 100 дугаар тогтоолоор "Агаарын бохирдолтой тэмцэх газар", Нийслэлийн Засаг даргын 2021 оны 1059 дүгээр захирамжаар "Агаар, орчны бохирдолтой тэмцэх газар" болон өргөжин 3 хэлтэс, 38 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр үйл ажиллагаа явуулж байгаад Нийслэлийн Засаг даргын 2022 оны А/1649 дүгээр захирамжаар 4 хэлтэс бүхий 47 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр үйл ажиллагаа явуулж байна.</p>

1	2	3
<p>Агаарын бууруулах хэрэгжүүлсэн дотоодын хөтөлбөрүүд, хэрэгжилт, төсөв хөрөнгийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээлэл/2008-2023 он/.</p>	<p>бохирдлыг чиглэлээр гадаад, төсөл тэдгээрийн зарцуулсан төсөв хөрөнгийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээлэл/2008-2023 он/.</p>	<p>2008 онд Германы Техникийн Хамтын ажиллагааны “Хотын хөгжлийн дэмжих хөтөлбөр”-ийн хүрээнд 600 сая төгрөгийн үнэ бүхий Орчны агаарын чанарын суурин харуул, Япон Улсын Олон улсын Жайка байгууллагаас 2010 онд Улаанбаатар хотын агаарын бохирдлыг бууруулах хяналтын чадавхийг бэхжүүлэх 3 үе шаттай төсөл хэрэгжүүлж төслийн хүрээнд 4 тэрбум төгрөгийн багаж тоног төхөөрөмж нийлүүлж, хүний нөөцийн чадавхийг сайжруулах сургалтад хамруулсан. 2016 онд Сөүл-Улаанбаатар хотын хамтын ажиллагааны хүрээнд Сүхбаатар дүүрэг, 16 дугаар хороо, Дамбадаржаагийн булгийн ард Агаарын чанар хэмжих 500.0 сая төгрөг бүхий суурин харуулыг буцалтгүй тусламжаар суурилуулсан. 2020-2023 онд Нийслэлийн гэр хорооллын айл өрхийг утаа бага гаргадаг халаалтын хэрэгслээр хангах, Улаанбаатар хотын утааг бууруулах дунд хугацааны арга хэмжээг боловсруулж, хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд Дэлхийн банкны 8,7 сая ам долларын хөнгөлөлттэй зээлээр “Улаанбаатар хотын Цэвэр агаар нэмэлт санхүүжилт төсөл”-ийг хэрэгжүүлж байна. Төслийн хүрээнд доорх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.</p> <ul style="list-style-type: none"> •Төвлөрсөн дулаанд холбогдох боломжгүй байршил дахь 2 сургууль цэцэрлэгийн халаалтыг “газрын гүний дулаанаар шийдэх” туршилтын төсөл; •Улаанбаатар хотын төвийн болон гэр хорооллын бүсэд байрлалтай 9 сургууль, цэцэрлэгийг дулаалах; •Төрийн болон нийслэлийн өмчит 7 халаалтын зуухыг буулган, төвлөрсөн дулаан хангамжийн системд холбох; •Улаанбаатар хот дахь 15 угсармал орон сууцны блок дулаалах; •Улаанбаатар хотод 2 ногоон байгууламж цэцэрлэгт хүрээлэн байгуулах; <p>•Гэр хороолол дахь 340 айл өрхийн халаалтыг хуримтлуурт халаагуураар шийдэж, орон байрны дулаан алдагдлыг бууруулах “Халаалт, дулаалгын цогц шийдэл” хөтөлбөрүүд хэрэгжсэн.</p> <p>Төслийн хэрэгжилт 85 хувьтай байгаа бөгөөд 2023 онд бүрэн дуусна.</p>
3		<p>Монгол Улсын Засгийн газрын “Түүхий нүүрсний хэрэглээг хориглох тухай” 2018 оны 62 дугаар тогтоолыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газрын хуралдааны шийдвэрээр сайжруулсан шахмал түлш үйлдвэрлэх чиг үүрэг бүхий “Таван толгой Түлш” ХХК-ийн Баруун болон Төвийн бүсийн үйлдвэр, 2020 оны Монгол Улсын Засгийн Газрын 35 дугаар тогтоолоор Зүүн бүсийн үйлдвэрийг тус тус байгуулсан. Дээрх үйлдвэрүүд 2019 оноос хойш Нийслэлийн гэр хорооллын айл өрхийг сайжруулсан шахмал түлшээр хангаж байна. Таван толгой түлш ХХК нь Өмнөговь аймаг дахь Ухаа худгийн уурхайгаас мидлинг, БНХАУ-ын болон Монгол Улсын аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын үйлдвэрлэсэн барьцалдуулагчдыг хэрэглэн сайжруулсан шахмал түлшийг үйлдвэрлэж байна. Сайжруулсан шахмал түлшний найрлагад мидлинг 95-97%, барьцалдуулагч 3-5%-ыг эзэлдэг. 2019 оноос сайжруулсан шахмал түлшний техникийн болон экологийн чанарын шинжилгээт хяналт шалгалтыг хийж гүйцэтгэж байгаа бөгөөд 2019-2023 оны байдлаар сайжруулсан шахмал түлш, мидлинг, барьцалдуулагчаас нийт 250 гаруй дээж авч Ашигт малтмал, газрын тосны газрын төв лаборатори, Хими, химийн технологийн хүрээлэнгийн лаборатори, SGS лаборатори, Геологийн төв лаборатори зэрэг лабораториудад тус тус шинжилгээнд хамруулж улсын /ахлах/ байцаагчийн 110 гаруй дүгнэлт гарган хургуулсан. Мөн 2019-2020 онд ОХУ, БНСУ-ын холбогдох лабораториудад сайжруулсан шахмал түлш, мидлингийг тус тус шинжилгээнд хамруулж байсан ба шинжилгээний дүнгүүд Монгол Улсын итгэмжлэгдсэн лабораториудтай ижил түвшний утгатай гарч байсан.</p> <p>Сайжруулсан шахмал түлшний чанарын байдлыг Монгол Улсын “Сайжруулсан шахмал түлш. Техникийн ерөнхий шаардлага” MNS 5679:2022, мидлингийн чанарын байдлыг “Баяжуулсан нүүрс. Техникийн ерөнхий шаардлага” MNS 6226:2011 стандартуудтай харьцуулж дүгнэлт гаргадаг.</p>
4	<p>Айл өрхүүдэд хэрэглэж буй сайжруулсан түлшний/мидлинг/ найрлага, чанарын талаарх дэлгэрэнгүй мэдээлэл, мөн зарцуулсан төсөв хөрөнгө, өр төлбөртэй холбоотой дэлгэрэнгүй мэдээлэл.</p>	

Барьцалдуулагчид Монгол Улсын батлагдсан харьцуулах стандарт байхгүй болно.
Сайжруулсан шахмал түлш- Техникийн чанарын шинжилгээний дүнгийн утга: /2019-2023он/

Шинжилгээний үзүүлэлт /дундаж утга/:

Он	Чийглэг (W^a) %, ихгүй	Үнслэг (A^d) %, ихгүй	Дэгдэмхий бодис (V^d) %, ихгүй	Нийт хүхэр (S^d) %, ихгүй	Бодит илчлэг (Q^a) ккал/кг багагүй	Бат бөх %, багагүй
5679:2022 стандартын утга	≤6	≤27	≤22	≤1.0	≥5200	≥80
2019	2,2	22,9	20,8	0,87	6200	88,1
2020	3,2	21,7	19,4	0,86	6054	88,9
2021	3,1	22,8	19,3	0,85	6129	94,3
2022	3,3	22,8	19,05	0,88	5983	87,7
2023	1,86	22,1	19,8	0,88	6148	93,5

Мидлинг-Техникийн чанарын шинжилгээний дүнгийн утга:/2019-2023он/

Шинжилгээний үзүүлэлт /дундаж утга/:

Он	Чийглэг (W^a) %, ихгүй	Үнслэг (A^d) %, ихгүй	Дэгдэмхий бодис (V^d) %, ихгүй	Нийт хүхэр (S^d) %, ихгүй	Бодит илчлэг (Q^a) ккал/кг багагүй
6226:2011 стандартын утга	≤6	≤28	≤26	≤1.3	≥5500
2019	1,7	21,2	19,0	0,92	6405
2020	3,2	19,7	18,1	0,95	6400
2021	3,9	21,3	18,1	0,94	6108
2022	5,1	21,8	18,9	0,95	6056
2023	1,5	20,3	19,7	0,92	6500

2023 оны шинжилгээний дүнгүүдийг 2019-2022 оны шинжилгээний дүнгүүдтэй харьцуулахад сайжруулсан шахмал түлшний чийглэгийн агууламж буурсан, үнслэг, илчлэг чанар, нийт хүхэр, дэгдэмхий бодисын агууламжийн арифметик дундаж утга адил түвшинд байна.

Барьцалдуулагч-Элементийн шинжилгээний дүнгийн утга:/2019-2023он/

Он	Барьцал-дуулах чанар	Элементийн найрлага									
		Магнийн исэл MgO	Хөнгөн цагааны исэл Al ₂ O ₃	Силконы диоксид SiO ₂	Фосфор	Хүхэр	Кали	Кальци	Төмөр	Манган	Бусад
2019-2022 он он дундаж утга	10-35%	2.1	9.1	40	0.05	0.036	0.5	10	2.1	0.04	0.002
2023	10-65%	3.9	15.9	6.7	0.4	0.4	0.02	2.9	0.4	0.002	0.002

Элементийн шинжилгээний дүнгээр барьцалдуулагч нь эрдсийн элементүүд болон эрдэнэ шиш, үр тарианы цардуул агуулсан байна. Цардуулын агуулга: Хятад барьцалдуулагч –45,8-65,45%, Монгол барьцалдуулагч- 9,8-10% байсан.

1. Экологийн чанарын шинжилгээний үр дүн:

Сайжруулсан шахмал түлшний хаягдал утааны хэмжилтийн мэдээлэл: / 2020-2023 он/

Он	Нийт хэмжилтийн тоо	Стандартын шаардлага хангасан	Стандартын шаардлага хангаагүй /Угаарын хий/CO/-н үзүүлэлт/
2020	26	5	21
2021	45	14	31
2022	60	6	54
2023	66	22	44

MNS:5216:2016 Ахуйн хэрэглээний зуух. Техникийн ерөнхий шаардлага стандарт.

2019 оноос өнөөг хүртэл Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны “Түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглох тухай” 62 дугаар тогтоолоор Нийслэлийн засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагчид үүрэг болгосны дагуу нийслэлийн гэр хорооллын айл өрхийг сайжруулсан шахмал түлшээр хангах зорилгоор түлшний тээвэрлэлт, борлуулалт, нөөцлөлт хадгалалтын асуудлыг хармуцан зохион байгуулж хяналт тавин ажиллаж байна. 2020 онд 30,640,236,000 төгрөг, 2021 онд 29,570,379,000 төгрөг, 2022 онд 32,950,123,900 төгрөг, 2023 онд 37,567,760,000 төгрөгийн төсөв батлагдан гүйцэтгэлээр нь санхүүжилтийг олгосон.

Цаг уур орчны шинжилгээний газрын харьяа 13 суурин харуул, Нийслэлийн Агаар, орчны бохирдолтой тэмцэх газрын харьяа 6 суурин харуул нийт 19 суурин харуулаар Улаанбаатар хотын агаарын чанарыг гэр хороолол, автозам, орон сууцны хороолол, үйлдвэрийн бүсүүдэд агаар бохирдуулагч бодис болох хүхэрлэг хий (SO₂), азотын давхар исэл (NO₂), PM_{2.5}, PM₁₀ тоосонцор, нүүрстөрөгчийн дутуу исэл (CO), озон (O₃) болон цаг уурын 14 (салхны хурд, температур, агаарын даралт, чийглэг гэх мэт) үзүүлэлтээр 5-30 минутын давтамжтайгаар тасралтгүй 24 цаг автоматаар хэмждэг

Агаарын чанарын үзүүлэлтийг ямар параметруудээр Улаанбаатар хотын

1	2 хичнээн цэгт хэмжиж байгаа талаар.	3 бөгөөд сүүлийн 6 сарын мэдээг өөртөө хадгалах хүчин чадалтай суурин автомат харуулууд нь хоорондоо нэгдсэн сүлжээгээр холбогдож хэмжилтийн утгуудыг Агаар.mn цахим сайтаар дамжуулан олон нийтэд мэдээллэдэг. Тус харуулуудын мэдээг Цаг уур орчны шинжилгээний газарт нэгтгэн боловруулж 7 хоног, хүйтний улиралын сарын мэдээ, Агаарын чанарын жилийн тайлан мэдээг Агаар.mn болон Цаг уур орчны шинжилгээний газрын вэб сайтад мэдээллэж ажилладаг.
6	Агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр цаашид авах арга хэмжээний талаар.	<ul style="list-style-type: none"> -Гэр хорооллын айл өрхийг цахилгаан халаагуурт шилжүүлэх, яндангийн тоог цөөлөх; -100 кВт-аас дээш хүчин чадалтай усан халаалтын 174 зуухнуудыг мидлинг түлдэг технологийн шийдлийг нэвтрүүлэх; -DPF шүүлтүүр тоног төхөөрөмжтэй тээврийн хэрэгслийг хөдөлгөөнд оролцуулах; - Дотоод орчны бохирдлыг бууруулах чиглэлээр агаарын бохирдол ихтэй 1 дүгээр бүсэд байрлах сургууль, цэцэрлэг, эмнэлэгийн цонхонд гадаад орчны агаарын бохирдлыг шүүх цонхны шүүлтүүрийг суурилуулах; -Ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх, эрчим хүчний хэмнэлттэй технологи нэвтрүүлэх; -Гэр хорооллын айл өрхүүдийг "Дэд бүтцийн төв"-д холбох замаар гэр хорооллыг орон сууцжуулах; -Автотээврийн хэрэгсэлд Евро-5 өндөр стандарт бүхий түлш, бензинийг нэвтрүүлэх; -Цахилгаан автомашины талаар гааль татварын цогц бодлогыг хэрэгжүүлэх, цэнэглэх станцуудын байршлыг нийслэлд төлөвлөх;